10 זייטען

פרייז 15 גראשען

NAJER FOLKSBLAT
Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

נייער פאלקסבלאט

14-טער יאהרגאנג | לאדז, מיטוואך פ' וישב י"ח כסלו תרצ"ז | אדרעס: לאדז, פעטריקאווער 21 טעל. 224-71 Adres Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. Skrz. poczt.1.06 | Łódź, Sroda, 2 grudnia 1936 | № 277

איצטיגע לאגע אין פוילען

אין דער שילדערונג פון פרעמיער און וויצע-פרעמיער אויף דער נעכטיגער זיצונג פון סיים

ערעפענונג פון דער סיים-זיצונג

וו א ר ש א, 1 (טעלעפאניש)

היינט נאכמיטאג איז פארגעקומען די ערשטע סיים-זיצונג פון דער איצטיגער סעסיע. נאך פאר דער זיצונג איז געווארען בעקאנט, אז ס'וועלען האלטען רעדעס דער פרעמיער סקלאדקאווסקי און דער וויצע-פרעמיער קוויאטקאווסקי, דאס האט ארויסגערופען גרויסע פאראינטערעסירונג.

אין זאל זענען געווען א זעהר גרויסע צאהל דע-פוטאטען, די פרעסע-לאזשע און די לאזשעס פארן פובליקום זענען געווען איבערפולט. אויף די רעגי-רונגס-בענק האט זיך געפונען די גאנצע רעגירונג מיטן פרעמיער גענ. סקלאד-קאווסקי בראש.

נישט קוקענדיג אויף די פראיעקטען פון פולק. אז, וועגען אנ'איינהייטליכער פארטיי אין פוילען, האט זיך אין סיים היינט רעגיסטרירט א גרופע דעפו-טאטען, וועלכע רעפרעזענטירען א דעמאקראטישע פארטיי. די גרופע בעשטייט פון עטליכע פויערים און שטאטישע דעפוטאטען, און האט געמאלדען, אז זי נעמט אויף אינטערעסאנטען אין סיים-האנטעל. דער פיהרער פון דער גרופע, דעפ. נאוואק האט שוין אריינגעטראגען א פארשלאג וועגען ענ-דערן דעם רעגולאמין פון סיים.

אין די קאמיסיעס פון סיים זענען היינט געוועהלט געווארען פאלגענדע יודישע דעפוטאטען:

אין דער בודזשעט - קאמיסיע דעפ. מינצבערג, אין דער אדמיניסטראטיווער קאמיסיע דעפ. זא-מערשטיין, פינאנץ - קאמיסיע — דעפ. ד"ר גאטליב, בילדונג און סאציאלע הילף דעפ. הרב רובינשטיין.

דעפ. רובינשטיין הט היינט אריינגע-טראגען א אינטערפעלאציע וועגען די ווילנער געשעהענישען.

די זיצונג האט געעפענט דער מארשאלעק צאר, וועלכער האט זיין קורצע רעדע געווידמעט דעם אנ-דענק פון געוו. לאנג-יעהריגען דעפוטאט און סיים-מארשאלעק איגנאצי דאשינסקי. דאן די פערשטאר-בענע דעפוטאטען רעד. סטפיטשינסקי און מאריא-דעסנעל. די רעדע איז אויסגעהערט געווארען דורך די דעפוטאטען שטעהענדיגערהייט.

נאך א רייהע קאמוניקאטען איז דער סיים צוגע-טרעטען צום ערשטען פונקט פון דער טאג-ארדנונג— צום וועהלען סיים-קאמיסיעס. אויפ'ן פארשלאג פון מארשאלעק צאר איז בעשלאסען געווארען צו וועה-לען פאלגענדע קאמיסיעס: בודזשעט, אדמיניסטרא-ציע און זעלבסטפערוואלטונג, קאמוניקאציע, ביל-דונג, יורידישע, האנדעל און אינדוסטריע, פינאנ-ארבייט, אויסערן - ענינים און מיליטער, רעגולאמין, געזונדהייט און סאציאלע שוץ.

דאן איז מען צוגעטרעטען צום צווייטען פונקט פון דער טאג-ארדנונג — צו דער ערשטער לעזונג פון בודזשעט. דאס ווארט האט גענומען דער פרע-מיער גענ. סלאוואי-סקלאדקאווסקי.

רעדע פון פרעמיער סקלאדקאווסקי

מיט אומגעדולד — הויבט אן דער פרעמיער - האב איך געווארט אויף דער היינטיגער זיצונג, און פרעה זיך, וואס איך זעה דא מיינע אלטע קא-לעגען. כדי די רעגירונג זאל נישט בעקומען קיין אינצוטרוי-וואטום וויל איך גלייך ערקלעהרען, פאר-וואס איך פרעה זיך אזוי מיט דער סיים-זיצונג.

די ערשטע סיבה איז, וואס ס'איז שווער צו רעגירען אהן סיים. קודם-כל זענען איצט פאראן 100 געזעצען, וואס ווארטען אויפ'ן סיים. דאס זענען נישט קיין נארישקייטען, נאר וויכטיגע פראי-עקטען, וועלכע איך ווינש מיר, אז דער סיים זאל זיי בעווייזען ארורכצופיהרען.

איך האב זיך געראטעוועט, וואו כ'האב גע-קענט מיט די שמאלע פולמאכטען, וועלכע דער סיים האט געגעבען. **דעקרעטען זענען אינ-גאנצען געווען 29, בעת אין יאהר 1932 זענען געווען 91, 1933 — 78, 1934 — 58 און אין יאהר 1935 — 44. די 29 דעקרעטען זענען געווען זעהר דרינגענדע.**

והשנית פרעה איך זיך פון דער היינטיגער זיצונג צוליב דעם, ווייל די רעגירונג וועט קע-נען אפגעבען א בעריכט, וועגען איהר ביז-איצטי-גער טעטיגקייט. איך האב נאר די קאלעגען גע-וואלט רעפערירען די אלגעמיינע לאגע און כא-ראקטעריזירען די רעגירונגס'ארבייטען. די שטענ-דיגע שטרעבונג פון דער רעגירונג איז דער ווי-לען צו דערגרייכן גערעכטיגקייט בנוגע אלע ביר-גער פון אונזער פאטערלאנד. דאס זענען שעהנע ווערטער אין דער טעאריע, אבער אין דער פראק-טיק טרעפען זיי אן אויף גרויסע שוועריקייטען.

דער ערשטער ביישפיל איז, וואס מיר הא-בען מיט א יוגענטליכער דרייסטקייט אנגעהויבען צו דריקען ביי איינקאסירען שטייערען צוגלייך ביי ארימע און רייכע. ס'איז ענטשטאנען א געוואלד. מ'האט בעשולדיגט אין איינזייטיגקייט גראד אין דעם מאמענט ווען די דאזיגע איינזייטיגקייט איז בעזייטיגט געווארען. דערפאר האט אנגעהויבען צו קומען געלד אין מלוכה-אוצר פינאנצן דאס געלד איז קיינמאל נישט געקומען. מיר האבען בעזיי-טיגט די אוממאראלישע הנחות. וועלכע האבען ארויסגערופען א גערעכטע אויפרעגונג פון ארימע מענשען. די הנחות זענען געגעבען געווארען ווי ס'איז נישט געווען נויטווענדיג און אפילו שעדליך.

כ'ווייס, אז מיין רעגירונג וועט זיך נאך האבען צו רעכ'פערטיגען, צוליב דער דאזיגער „גלייכקייט". אבער מיר וועלען זי ווייטער דער-האלטען. אויב מיר זענען נישט געגאנגען אויפ'ן וועג פון דעוואלואציע פון פוילישען געלד (אנדערע סיבות וועט קליגער אויפקלערען דער וויצע-פרעמיער קוויאטקאווסקי) האט זיך אונז געהאנדעלט אין משוס'ען מענש. וועגען דעם מענש, וועלכער האט זיינע קליינע הכנסות, וועלכער קען נישט פערדינען, וועלכער קען נישט ביליג בעצאהלען זיינע חובות איז וועט צוליב דעם האבען פערלוסטען: מיר האבען דא געטראכט וועגען ארבייטער-קלאס. איך האב אריינגעטראגען א פארשלאג וועגען פערקלע-נערען די ארבייטס-צייט אין די קויהלען-גרובען. דאס איז א מיטעל, ווי אזוי צו פערגרעסערען די צאהל ארבייטענדע.

אין הסכם מיט'ן ווילען צו דער-האלטען אין גלייכער רעכט אלע ביר-גער זארגען מיר דערפאר, אז ס'זאלען נישט זיין קיין אנטי-יודישע עקסצעסן. אלע פאלען פון עקסצעסן ווערען שטרענג בעשטראפט און אלע פאלען פון עקסצעסן האבען זייערע קאנ-סעקווענצען. די זעלבע געזעלשאפט-ליכע גערעכטיגקייט הייסט אבער פרעהען זיך און בעגריסען מיט פרייד די פעהיגע פויערים, וועלכע געהען פון בעפעלקערטען דארף אין שטאט אריין, כדי צו זוכען עהרליכען פער-דינסט אין האנדעל און אינדוסטריע.

דאס זענען עטליכע ביישפילען, אז די רעגירונג האלט פון דער גלייכבערעכטיגונג פון דער גאנצער געזעלשאפט.

דער צווייטער כאראקטעריסטישער שטריך פון מיין רעגירונג איז, אז די ארבייטען געהען לאנגזאם, אבער ביי א שטענדיגער ווירטשאפטליכער פערבע-רונג. סזענען טייערער' געווארען אגראר-ארטיקלען, ס'האט זיך פערגרעסערט די צאהל ארבייטער אין דער אינדוסטריע, ס'פערקלענערן זיך די צאהל שטרייקען, די ווינטער-הילף און ס'פערקלענערט זיך די איינגע-רענץ פון דער פאליציי אין טאג-טעגליכען לעבען. מיר זעהען א פערבעסערונג פון דער ווירטשאפטלי-כע לאגע אין פוילען, רוהיגערע בערוען און סטא-ביליזאציע פון לעבען. א חוץ דעם האבען זיך די ארבייטען פון דער רעגירונג געפינען אונטער דער שוץ פון דער סטאבילוזירטער אטמאספער און זי-כערקייט פון פוילען, ביי דער מיטארבייט פון דעם מלוכה-פרעזידענט און מארשאל שמיגלי. איך וועל רעדען דא וועגען דער בערוהיגונג פון די געמיטער אין פוילען, וועגען דער פראנצויזישער הלוואה, וועלכע האט א גרויסע בעדייטונג און וועגען דער אויפגאבע, וועלכע דער מארשאל האט געהאט אין פראנקרייך.

די דאזיגע צוזאמענארבייט איז נישט קיין ביישפיל, נאר א טראדיציע, וועלכע ס'האט געשאפען אין פוילען יוזעף פילסודסקי. מיר וועלען איהם נאכ-געהען נישט בלויז 2 יאהר נאכ'ן טויט, נאר הונ-דערטער יאהרען. נעבען דער דאזיגער אטמאספער איז פערהאן נאך אנ'אנדערע אטמאספער: פון דאק-טרינערען אהן אונטערשיד פון פארטיי, וועלכע זע-הען נאר אין פוילען אלעס שלעכטע, זיי האלטען, אז די רעגירונג פערגוואלדיגט די קאנסטיטוציע און אז די פערבעסערונג אין פוילען געהט צו לאנגזאם. זיי פערשטעהען נישט, אז די פערבעסערונג פון לעבען אין פוילען איז אנ'ארגאנישער פראצעס, וועל-כער קען נישט געהן שנעל, אז נאך דער ווידער-אויפ-לעבונג פון פוילען איז ערשט אוועק 18 יאהר, אז 5 א זייגער פארטאגס קען די זון נישט זיין אויף איהר העכסטער הויך. איבעריגענס האבען זיי וועניג צו טון מיט דער זון. זיי בעראטען זיך אינ'ם רויך פון דער קאוויארניע. דאס שניידען זיי אייראפא אויף שטיקלעך און ווייזען אויף די כלומרשטע אומגליקען אין פוילען.

איך האף — ענדיגט דער פרעמיער — אז די בעראטונגען פון סיים וועלען זיין לטובת פוילען. איך גלויב, אז די קריטיק וועט זיין א זאכליכע. פוילען געהט גליקליך אויפ'ן וועג, וועלכען ס'האט אנגעוויזען דער זשעני פילסודסקי: א וועג פון גליק און פערשטארקונג.

אויסראטן די שטייער-מיסברויכן

גרויסע רעדע פון פינאנץ-מיניסטער קוויאטקאווסקי

דאן ערטיילט דער סיים-מארשאלעק דאס ווארט דעם וויצע-פרעמיער קוויאטקאווסקי, וועלכער זאגט צווישען אנדערן:

וועלכע פאסיוון די געשיכטע פון פוילען וועט שרייבען אויף די בלעטלעך פון יאהר 1936, וועט דאך איינס פערבלייבען אין האזיגען שווערען יאהר און די אקטיוון און נעמליך, אז פון דער דעפענסיווער ווירטשאפטליכער פאזיציע זענען מיר איבערגעגאנגען צו אנ'אפענסיווע אהן אין דער אפענסיווע טוהען מיר שריט ביי שריט פאראויס. איך וויל נישט פערגלייכ-לען און גריטשעפען די רעזולטאטען, וועלכע זענען דערגרייכט געווארען דורך די רעגירונגען אין די יאהרען 1931 ביז 1935, איך וויל נאר איצט ארויס-דריקען די איבערצייגונג, אז אין יאהר 1936 איז די רעגירונג ווי אויך די געזעלשאפט אין ברייטען פראנט געקומען צו דער ווירטשאפטליכער אפענסיווע גע-גען קריזיס און טעטען פאראליטש פון ווירטשאפטלי-כען ווילען. אז דאס ערשטע מאל נאך א רייהע יאהרען האבען די ברייטע געזעלשאפטליכע שיכטען דער-פיהלט, אז **נישט נאר סטאטיסטיש, נאר קאנקרעט האבען מיר זיך אפגעריסען פון קריזיס.**

(ווייטער זעה 3-טע זייט)

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז געשטארבען מיין ליבער מאן, אונזער אונפערגעסליכער פאטער, שוויגערפאטער, גרויספאטער, ברודער, שוואגער און אנקעל

ב"ר

נ"ע פישער משה ז"ל פיין

(מיטאינהאבער פון דער פירמע ש. פיין און קאמפ.)

אין עלטער פון 70 יאהר.

די לוי' איז פארגעקומען נעכטען דינסטאג, דעם 1 דעצעמבער 1936, 3.30 א זייגער ביימאג פון טרויער-הויז, פאמארסקא 20. וועגען וואס עס טיילט מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע פאמיליע.

אנגעקומען קיין שפּאַניען
6000 דייטשע זעלנער פאַר די אויפשטענדיגע
ווייטערדיגע ערפאלגען פון רעגירונגס-מיליטער

לאָנדאָן, 1 (ספּ. טעל.)
„יונייטעד פּרעס" מעלדעט פון מאַדריד: היינט 12 ביינאַכט האָט דאָס אויפשטענדיגע מיליטער אַדורכגעפיהרט אַ נאַכט-אַנגריף אין אַ גרויסען פערנעהם. איבער דעם אוניווערזיטעטס-פערטעל און איבער פּאַסעאָ דע לאַזאַלע האָבען זיך בעוויזען עסקאַדרעס פון אויפשטענדיגע אַעראָפּלאַנען, וועלכע האָבען בעוואָרפען די רעגירונגס-פּאָזיציעס מיט אַ האַגעל באָמבעס. גלייכצייטיג האָט זיך אָנגעהויבען אַ הוראַגאַן-פייער מיט'ן אָנטייל פון דער שווערער און לייכטער אַרטילעריע, האַנד און מאַשין-געווער. אַזאַ הוראַגאַן-פייער איז נאָך נישט באָטירט געוואָרען זייט דעם אָנהויב פון בירגער-קריג. ס'זענען ענטשטאַנען פיל שרפות.

אין אוניווערזיטעטס-פערטעל האָט דאָס רעגירונגס-מיליטער אַדורכגעפיהרט אַן אומגעריכטען געגען-אַנגריף און האָט ערָאָבערט פיל קריגס-מאַטעריאַל. דאָס אויפשטענדיגע מיליטער איז אַרויסגעשטויסען געוואָרען דורך דער מיליץ פון זייערע פּאָזיציעס. זיי האַלטען זיך נאָך אין קליניק-בנין, וועלכער איז אַרומגערינגעלט געוואָרען דורך דעם רעגירונגס-מיליטער.

מאַדריד, 1 (ספּ. טעל.)
דער רעגירונגס-קאָמוניקאַט דערצעהלט, אַז אין פּאָרט קאַדיקס זענען אַרויסגעזעצט געוואָרען 6000 דייטשע זעלנער. די ידיעה האָט געמאַכט אַ גרויסען רושם. נישט קוקענדיג דערויף, וואָס האַלב-אָפיציעלע קרייזען לייקענען אָפּ די דאָזיגע ידיעה, איז זי דאָך אַ ריכטיגע.

לאָנדאָן, 1 (ספּ. טעל.)
פון גיבראַלטאַר מעלדען קוועלען פון אויפשטענדיגע, אַז קיין מאַלאַגאַ איז אָנגעקומען אַ רוסישער געבעראַל מיט 100 סאָוועטישע אָפיצירען, וועלכע האָבען איבערגענומען די אָנפיהרונג איבער דער מיליץ. אין די באַהענטסטע טעג זאָלען קיין מאַלאַגאַ אָנקומען 20 סאָוועטישע אַעראָפּלאַנען.

באַיאָן, 1 (ספּ. טעל.)
„האַוואַס"-אַגענטור מעלדעט, אַז דאָס באַסקישע רעגירונגס-מיליטער רוקט זיך פאָראויס און האָט פערנומען פיל געגענדען נעבען וויטאָריאַ. די אויפשטענדיגע האָבען אין די דאָזיגע קאַמפען פערלוירען 3 האַרמאַטען, פיל מאַשין-געווער און קריגס-מאַטעריאַל. דאָס באַסקישע מיליטער וועט אַ ליאַדע טאָג פערנעהמען די שטאָט אַראַסאַטע.

מאַדריד, 1 (ספּ. טעל.)
דער קאָמוניקאַט פון מאַדרידער פערטיידיגונגס-ראַט פון 12 אַ זייגער ביינאַכט טיילט מיט: דאָס רעגירונגס-מיליטער האָט אָפּגעשטויסען דעם אַנגריף פון די אויפשטענדיגע אויף דעם אָפּשניט פּאַזודאַ דע אַלאַרקאָן. אויפ'ן באַסקישען פראָנט האָט דאָס רעגירונגס-מיליטער פערנומען אַ גאַנצע רייה געגענדען און האָט איבערגעשניטען די קאָמוניקאַציע צווישען וויטאָריאַ און מאָנדראַגאָן. אויף די איבעריגע פראָנטען נעבען מאַדריד דויערט ווייטער דער אַרטילעריע-קאַמף. די פּרובען פון די אויפשטענדיגע אַעראָפּלאַנען זיך צו דערנעהנטערען צו דער שטאָט זענען פּאַראַליזירט געוואָרען דורך די רעגירונגס-פליהער.

מאַדריד, 1 (ספּ. טעל.)
די וואָיעוואָדער-טאָכטער פון ווינסטאָן טשערטשיל, די 18־יעהריגע עסמאָנד ראָמילי, קעמפט אַלס פרייוויליגע אין דער אָפּטיילונג פון שווערע מאַשין-געווערען, וואָס בעשטעהט פון בלויז ענגלענדער, און קעמפט אין דער אינטערנאַציאָנאַלער בריגאַדע אויף דער זייט פון רעגירונגס-מיליטער אין מאַדריד.

ענגלאַנד סימפּאַטיזירט נישט מיט די אויפשטענדיגע
גרויסע רעדע פון מיניסטער אידען

לאָנדאָן, 1 (ספּ. טעל.)
אויף דער היינטיגער זיצונג פון פּאַרלאַמענט האָט אידען געהאַלטען אַ רעדע אין וועלכע ער האָט געזאָגט, אַז ענגלאַנד צוזאַמען מיט פראַנקרייך טוט אַלץ, כדי נישט מעגליך צו מאַכען, אַז דער שפּאַנישער קריזיס זאָל נישט פערוואַנדעלט ווערען אין אַ אינטערנאַציאָנאַלען קאָנפליקט. ס'איז מעגליך, אַז אין אַ געוויסען מאָמענט, וועט מען צוליב פּראַקטישע טעמים מוזען אַנערקענען ביידע צדדים די רעכט פון קעמפענדע. די ענגלישע רעגירונג האָט געמיינט, אַז דער נישט אונטערוועגען-אָפּמאַך וועט אָפּגעהיטען ווערען. די סיטואַציע וואָלט דאַמאָלס אויסגעזעהן אַנדערש, ליידער האָבען זיך נישט אַלע לענדער צוגעפּאַסט צו דער דאָזיגער פּאָליטיק. פראַנקרייך און ענגלאַנד ווילען פערוועהרען זייערע שיפען צו פיהרען געוועהר קיין שפּאַניען, די נאָרוועגישע רעגירונג, וועלכע איז נאָך מעהר לינק געשטימט האָט אויך אַרויסגעגעבען אַזאַ פעראָרדנונג.

ענגלאַנד וועט נישט פאָלגען די עצה פון דער ליבור-פּאַרטיי צו קינדיגען דעם נישט-אינטערווענץ-אָפּמאַך. אידען האָט אויפגעקלעהרט, אַז דאָס שיקען פרייוויליגע קיין שפּאַניען הייסט נישט פערגוואַלדיגען דעם אָפּמאַך. ס'איז אָבער נישט ריכטיג, אַז די דאָזיגע פרייוויליגע זאָלען אָנטיילנעהמען אין די קאַמפען. די דאָזיגע פראַגע, ווי אויך די פראַגע פון פערגוואַלדיגען דעם אָפּמאַך דורך פערשידענע מלוכות וועט בעריהרט ווערען אויף דער מאָרגענדיגער זיצונג פון נישט-אינטערווענץ-קאָמיטעט. אידען האָט געלייקענט, אַז ענגלאַנד סימפּאַטיזירט מיט אויפשטענדיגע. אונזער פּאָליטיק איז אָפּצושאַצען די לאַגע נישט פון שפּאַנישען שטאַנדפּונקט, נאָר פון ענגלישען.

געגען די קליינע קאָנטינגענטען
אויף כשר פלייש
אינטערווענצען ביי מיניסטאָרען

וואַרשאַ, 1 (טעלעפאָניש)
היינט האָבען יודישע כלל-טוער צוזאַמען מיט יודישע פּאַרלאַמענטאַרישער אינטערווענירט ביים האַנדעלס-מיניסטער און אַגראַר-מיניסטער, ווענען קליינע קאָנטינגענטען אויף כשר פלייש. וואָס זענען בעשטימט געוואָרען דורך די סטאַראָסטעס. מ'רעכענט, אַז די קאָנטינגענטען וועלען פערגרעסערט ווערען.

ענדעקישע סטודענטען פּיקעטירען
יודישע געוועלבער אין ווילנע

ווילנאַ, 1 (יט"א טעל.)
ענדעקישע סטודענטען האָבען היינט פּיקעטירט יודישע געוועלבער אין לוקישקער ראַיאָן און געטיילט אַנטיסעמיטישע בּאָיקאָט-אויסרופען. פּאָליציי האָט זיי פערטריבען, אָבער זיי האָבען זיך ווידער בעוויזען פאַר די געוועלבער.

די בעסטע
און
געזונדסטע
זענען
די 4-וואַטקאָווע
גילזען
„OSMAN"

Dr. med. Trepman
ספּעציאַליסט פאַר טריפּער, סיפילים און
הויט-קראַנקהייטען,
בעהאַנדלונג פון מענער-שוועכע.
זאַוואַדזקאַ 6, טעל. 234-12
נעמט אָן פון 8—11 נאַכמ. און פון 6—8 אָוונד.

די ביליגסטע קוועלע
פון אַלערלייט
נייע = מאַשינען,
טיילען, נאָדלען אאַז"וו איז ביי
Skład maszyn do szycia
Singer i Lachman
Łódź, Zydowska 2,
telefon 246-73.

בזה אנו מביעים את השתתפותינו בצערו של הסגן יושב ראש של חברתינו ר' יצחק מאיר הייטעלבוים נ"י לפטירת אשתו החשובה נ"ע בעבדתו לטובת חברתנו ימצא נחמתו.
הועד של חסד של אמת ומנחמי אבלים.

Z intencji zaręczyn
p. HELI JAKUBOWSKIEJ
z panem
ALEKSANDREM HIRSZBERGIEM
życzymy Rodzicom dużo szczęścia
i Młodej parze świetnej przyszłości.
GUTERMANOWIE.

בעקאַנטמאַכונג.
דער ראַבינאַט איז מודיע, אַז דער איסור פון דעם קצב
שלמה גליצענשטיין
אַנדזשעיאַ 7
איז אַראָפּגענומען. מען האָט דאָרט אַריינגעשטעלט פערלויפיג אַ נאמן.
ועד הרבנים.

Wajnberg
ספּעציאַליסט פאַר לונגען. האַרץ און מאָגען קראַנקהייטען
פּיעטריקאָווער 145
טעל. 126-02.
נעמט אָן פון 9-10 פריה. 3-5 8-9 אָוו.

אויערען, נאָז און האַלז
און לונגען-קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z. RAKOWSKI
פּיעטריקאָווער 67. טעל. 127-81
נעהמט אָן שטענדיגע קראַנקע (צוזאַמען) אָפּעראַציע א. אַז. וו. ווי אויך אַמבולאַטאָרישעס פון 9-2 און פון 4-8 אָוונט
ביי דער קליניק איז טעטיג
אַ רענטגען-קאַבינעט
פאַר דורכלייכטונגען און עלעקטראָטעראַפּיע

בעקאַנטמאַכונג.
דער ראַבינאַט איז מודיע, אַז דער איסור פון קצב
יצחק זענטקאָווסקי
פּיעטריקאָווער 117
איז אַראָפּגענומען. ער שטעהט אונטער דער אויפזיכט פון אַ מנקר.
ועד הרבנים.

Dr. med.
P. Braun
צוריקגעקעהרט
ספּעצ. פאַר טריפּער. סיפילים און הויט - קראַנקהייטען. בעהאַנדלונג פון מענער-שוועכע
צעגעלניאַנאַ 4, טעל. 100-57
נעמט אָן פון 8—2 מיטאָג און פון 4—9 אָוו
ספּעציעלער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.
פאַר אַ ונבעמיטעלטע—לעטשניצע-פּרייזען.

געדענקט, ביי
שטשענשליווי
אַ גרויסער אויסוואַהל פון
אָריגינעלע בעליצער און
טאָמאַשאָווער סחורות
אויף אנציגער און פּאַלטענס
פון די בעסטע קוואַליטעטען
אויך פערשידענע רעשטען
קומט אייך איבערצייגען אייך
R. Szczęśliwy
לאָדז, 5 נאַוואָמיעסקאַ 5
טעל. 156-09.
געדענקט פראָנט II שטאָק.

בעקאַנטמאַכונג.
דער ראַבינאַט איז מודיע, אַז פון דעם קצב פון
זאַוואַדזקאַ 16A
איז דער איסור אַראָבגענומען. מען האָט פערלויפיג דאָרט אַריינגעשטעלט אַ נאמן.
ועד הרבנים.

וויכטיג פאַר פאַבריקאַנטען
און האַנדווערקער
שוויי-זונגען,
מאַשינען-טיילען
און רעפּעראַטורען
פיהרט אויס ביליג
די מעכאַנישע
שלאָסערי
י. רעדער
11 ליסטאָפּאַדאַ 11/13
(ריג זאַכאַדניאַ)

לעטשניצע
פאַר ווענערישע קראַנקע
מענער - שוועכע און הויט-קראַנקהייטען
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
פּיעטריקאָווער 45
טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אָוונט.
פרויען און קינדער נעמט אָן אַ פרויען-דאָקטאָר פון 11-1 און פון 5-7 אָוונט.
אַ בעראַטונג 3 זל.

פער שפּרייט
דעם נייעם
פאָלקסבלאַט

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראָלאָג
ספּעצ. פאַר נירען בלאָז און אורין-קראַנק.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95.
נעמט אָן פון 9-11 און פון 6-8 אָוונט.
צוריקגעקעהרט

וואלוטע בלייבט פעסט

ערקלערט דער פינאנץ-מיניסטער אין זיין נעכטיגער סיים-רעדע

(ענדע פון דער 1־טער זייט)

ער ארגאניזאציאנעלער, פאליטישער, פסיכישער ן מאראלישער צושטאנד פון יעדן פאלק איז צט דער דעציזירענדער פאקטאר פון ווירטשאפט־כען ערפאלג און פארטשריט. ס'איז נישט פארהאן ין איינהייטליכע מאטעריעלע רפואה, וועלכע וואלט ן יעדן לאנד געקענט א־פערגרעבן די פאלגן פון ריזיס, דאס איבערהויבע; דעם קריזיס איז געווען 'אינערליך פראבלעם פון יעדער מלוכה, די פראָ־קציע איז איצט שטארק געוואקסן, אבער מיר ען זיכער איינס דערין, אז די פראדוקציע איז נאר יכער פון די וויכטיגסטע עלעמענטן פון דער נא־אנאלער ווירטשאפט. **דער ציל איז נאר דער ענש, זיינע געברויכן און זיינע עקזי־טענץ-בעדינגונגען**, זיין מאראלישע און קול־רעלע ענטוויקלונג און דער עוואלוציע פון דורות. בעוונדערע אויפמערקזאמקייט האט די רעגירונג ווענדעט אויף דער ענטוויקלונג פון אינערליכן ארק און פון דער פראדוקציע - ענטוויקלונג האט ן דער ערשטער ריי געזאלט געניסן דער מענש ן פוילען; און אין דער צווייטער ריי ערשט די קספארט - בעדערפענישן.

נאכדעם ווי דער וויצע־פרעמיער פריטענט ציפערן לכע בעווייזן דעם וואוקס פון דער קאנסומציע גט ער ווייטער.

די פערזיכערונג אויף'ן פאל פון ארבייטסלאָ־סקייט — וועלכע נעהמט ארום מיט איהר סטאטיס־יק, נאר ווארשטאטן, וועלכע בעשעפטיגן אוי־ר 5 ארבייטער, האט סוף סעפטעמבער 1935 גע־אט אין איהר עווידענץ 910 טויזענד ארבייטער און 28 טויזענד גייסטיגע ארבייטער. אין יאהר 1936 אט די צאהל פערזיכערטע ארבייטער בעטראפן 1 יליאן 10 טויזענד ארבייטער און 293 טויזענד גייס־גע ארבייטער.

די ערשטע טענדענץ אין נייעם בודזשעט איז ם ליקווידירען פון מאנכע חובות, וועלכע מיר זע־ן געצוואונגען געווען מיט א יאהר צוריק צוריק־האלטען. איצט וועלען מיר זיי רעאליזירען.

דעם בודזשעט פאר בילדונג האבען מיר פער־רסערט מיט 7½ מיליאן זלאטים, ווייל מיר געבען ר אפ א חשבון, אז דער דאזיגער רעסארט איז נישט פרידיגט.

דער בודזשעט פון קריגס־מיניסטעריום בלייבט ט געענדערט. אלס געפאנצערטער בודזשעט. דאס ף זיכער נישט ארויסרופען דעם איינדרוק, אז ר שטעהען אויף איין ארט אויפן געביט צו אר־ניזירן די שוץ כוחות פון דער מלוכה, ווייל די וועסטיציע ציילען וועלן בעקומען גרויסע קרעדיט־שלען. **איך קען נאר פערזיכערן, אז די נצע רעגירונג גיט זיך אפ א חשבון ן דער פעראנטווארטליכקייט וועלכע טראגט בנוגע די צוקונפט פון פאלק, נוגע דעם מלוכה - פרעזידענט און נוגע דעם הויפט - אנפיהרער** און וועט הרע פליכטן מיט דער גאנצער געוויסענהאפטיג־יט ערפילען. דער איצטיגער בודזשעט איז בעסער י דער פריהערדיגער. ער איז גלייכגעשטעלט.

איינע פון די וויכטיגסטע עלעמענטן איז די ראגע פון שטייער־פאליטיק. א ריכטיגע און גערעכ־ע שטייער - פאליטיק ענטוויקלט דאס עקאנאמישע לעבן. א שלעכטע פאליטיק—האמעוועט דאס ווירט־שאפטליכע לעבן, א שלעכטע שטייער־פאליטיק, וועלכער ווערט אויסגעפיהרט דורך א שלעכטן אפאראט איז א קאטאסטראפע. מיר ווילען פיהרען א גוטע פאליטיק מיט א גוטן טעכנישן אפאראט. דאס איז א לאנגער וועג, וועלכעם מיר וועלען אבער ארורכגעהען. די גרעסטע אויפמערקזאמקייט איז איצט געווענדעט אויף דעם מאראלישן ווערט פון דעם שטייער אין עקזעקוציע - פערסאנאל. מיר ראַ־טען אויס יעדע ארט מיספרויך. דער ראהאמער פראַ־געס וועט נישט זיין דער איינציגער. למען האמת מוז איך אבער צוגעבען, אז די שטייער־בעאמטע אר־בייטען אין דער היינטיגער מיט אונז מיט. פון דער אנדערער זייט שטעל איך פעסט, אז מ'דארף זיך נאך פיל ווינשען, אז פון דער צווייטער זייט שטייער־פענסטער זאל זיין אנדערש. אויב די ארבייטס־וועלט און דער פרייער זענען געוויסענהאפטע אין זייערע פליכטן האבען אבער געוויסע פערמעגליכערע מענ־שען טריגגעשעצט זייערע שטייער - פליכטן, די־מאראלידזירענדיג דערמיט אנדערע צאהלער ווי אויך בעאמטע. יעדע פערשידונג פון פראטעקציאניזם וועט מעהר נישט טאלערירט ווערען. ס'זענען געמאכט גע־ווארען פיל שטייער־הנחות. ס'ווערען אנולירט די נישט רעאלע שטייער־חובות.

בנוגע דער געלד-פאליטיק האבען מיר זיך איבערצייגט, אז מיט'ן גאלד און מיט'ן נאציאַ־נאלען פערמעגן טארען מיר מעהר נישט צאהלען, ווייל די היזקות, וואס מיר האבען ביז איצט געהאט נעמען אונגעהויערע. פיהרענדיג די פינאנציעלע פא־ליטיק האט מען זיך פלוצים געקענט געפינען אין בעד־דינגונגען, וועלכע מ'וואלט נישט געקענט פאהרשען און נישט פערזיכערן דעם צופלוס פון רויה־שטאף און פראדוקציאנס־מיטעל. אין אפריל איז ארוים פון פוילען טעגליך צו 5 מיליאן זל., דאס האבען מיר מעהר נישט געקאנט טאלערירען און חער דעוויזען־ליבעראליזם וואלט בעדייטען א נארישקייט. דער סיסטעם נאך דער דעוויזען - בעגרענציצונגען האט זיך בע־וועהרט. די זאפאסען פון גאלד האבען זיך פערגרע־סערט. דערביי האבען מיר צופריעדענגעשטעלט די דעוויזען בעדערפענישען פון דער מלוכה און פון ווירטשאפטליכען לעבען. איצט בעקומע מיר א נייע פינאנציעלע פערשטארקונג דורך דער פראנצויזישער הלוואה, וואס איז שוין אונטערגעשריבען געווארען. מיר וועלן קענען פיהרן נייע אינוועסטיציע־ארבייטן און פערשטארקען אונזער עמיגראציע אינסטיטוציע.

רעדענדיג וועגען דער וואלוטע-פאָליטיק האט דער וויצע־פרעמיער געזאגט, אז ס'איז אַ אונטערשיד צווישען אנדערע לענדער און פוילען בעת אין ענגלאנד און שווייץ זענען די פרייזען פון פראדוקטען געשטיגען זעהר לאנגזאם, האט אין פוי־לען אויף דער בלויזער ידיעה וועגען דער דעוואלוא־ציע אין אויסלאנד זיך אנגעהויבען א שוינדעלהאנדעל אין די פרייזען. דער בודזשעט וואלט ווידער געווא־רען מיט א דעפיציט, מלוכה־פאפירען וואלטען גע־פאלען. איך ערקלער, אז די וואלוטע אין פוילען וועט ווייטער זיין א פעסטע.

דער וויצע־פרעמיער געהט דאן איבער צו דעם בודזשעט־פראבלעם און ערקלערט, אז דער בודזשעט איז פולשטענדיג גלייכגעשטעלט געווארען, נישט קו־קענדיג אויף אלע שוועריגקייטען.

דער איצטיגער בודזשעט אויפן יאהר 1937-38 איז מעהר דורכזיכטיג ווי דער פריהערדיגער. וויכטיג איז אויך דער פארשלאג, וועלכער זאל בעפולמעכטי־גען דעם פינאנץ־מיניסטער צו פערלענגערן צו נעמען דעם ספעציעלען שטייער פון ארבייטס - לוינען אויף גלייכצושטעלען דעם בודזשעט ביז סוף מערץ. פער־שטעהט זיך, אז די רעגירונג וועט דאס טהון נאר דער־מאלם ווען דאס וועט דורכגענר נויטיג זיין.

דאס אפלויפענדע יאהר — זאגט ווייטער דער וויצע־פרעמיער — איז געווען א זעהר שווערער פער־יאר פון וואסלונגען אויף'ן געלד־מארק. איצט האט זיך צוריקגעקעהרט דער צוטרוי, די אפשפארונגען אין אלע בענק וואקסען, די האנדעלס - טראנזאק־ציעס האבען אויפגעהערט צו האבען א שפעקולא־טיווען כאראקטער, ס'ווערען פערקויפט גאלד און וואלוטעס פון פרייען מארק און „באנק פאלסקי".

ס'האט זיך בעוויזען די פריוואטע אינוועסטיציע אי־ניציאטיוו. **ס'ווערען ליקווידירט די איבער־בלייבענישען פון קריזיס און ס'ווערט געעפענט דאס נייע לעבענס-בוך.**

אויסמיידענדיג א גאנצע ריהע פראגען, וועגען וועלכע ס'וועט נאך רעדען דער אגראר־מיניסטער, וויל איך בעטאנען, אז די רעגירונג לייגט גרויס גע־וויכט אויף'ן פראבלעם פון אגראר־רעפארם. כ'וויל אויך צוגעבען, אז **ס'איז אדורכגעפיהרט גע־ווארען דאס געזעץ וועגען בעגרעניצען די ריטועלע שחיטה**, וואס וועט האבען א גרויסע בעדייטונג פארן ווירטשאפטליכען לעבען פון גאנצען לאנד.

א וויכטיגע בעדייטונג האט אויך די וואקסענדע מאטאריזאציע פון לאנד. אין פערלויף פון יאהר זע־נען אויך גרויסע ווירטשאפטליכע אביעקטען איבער־געגאנגען צו לאנדעם קאפיטאל. ס'ווערט פארטגע־זעצט דאס פראבלעם פון ליקווידירען דעם עטאטיזם.

כ'קען אויך נישט אויסמיידען דעם פאקט פון דעם באנקראט פון „פעניקס". די פראטע איז איבער־געגעבען געווארן דער פראקוראטור. דאס איז נישט קיין פראטע פון „פעניקס" נאר פון דער צוקונפט פון אונזערע פערזיכערונגס - געזעלשאפטען. ווייטער האט זיך דער וויצע־פרעמיער אפגעשטעלט אויף דעם איבערבעפעלקערונגס - פראבלעם און אויף עמיגראציע און ערקלערט, אז ס'איז פארהאן אנ'־אלגעמיינע איבערבעפעלקערונג און א פאקטישע די עמיגראציע פראגע שטעהט ביי אונז אזוי, ווי זי איז אויפגעשטעלט געווארען דורך אונז אויפ'ן אינ־טערנאציאנאלען פארום.

ס'קען זיין, אז מיר האבען נאך נישט אלץ גע־טון אבער פיל האבען מיר שוין געטון: 1) דאס גלייכ־געוויכט פון צאהלונגס־בילאנס איז דערגרייכט גע־ווארען. גאלד און וואלוטע זאפאסען האבען זיך פער־גרעסערט. 2) דער פסיכישער און מאטעריעלער אנ־גריף אויף דער וואלוטע איז אפגעשלאגען געווארען, 3) דער בודזשעט איז גלייכגעשטעלט, 4) דער קרי־זיס ווערט געענדיגט און ס'הויבט זיך אן א נייע פאזע פון ווירטשאפטליכען לעבען. 5) אויפן געביט פון ביזנעס מאכען די אינדוסטריע און האנדעל זענען מיר געגאנגען א שריט פאראויס. 6) די געפלאנטע אינ־וועסטיציעס האבען מיר אינגאנצען אויסגעפיהרט, 7) מיר האבען געהויבען דעם מאראלישען ווערט פון די בעאמטע און איינגעשטעלט אנ'ערליכע חורנעהנטע־רונג צווישען די רעגירענדע פאקטארען און די בירגער, 8) די צאהל ארבייטענדע האט זיך פערגרעסערט און מיר האבען ארגאניזירט די ווינטער־הילף, 9) מיר האבען אונגעזעהרנגענומען אנ'אקציע צו ענטוויקלען

די מזרח קרעסען, כדי אויסצוגלייכען דעם ניוואָ פון מזרח און מערב פון פוילען. מ'קען זאגען, אז די חער וואלאטען זענען צו קליינע.

אין פערלויף פון יאהר פערלאנגט דער פינאנץ־מיניסטער פון דער בעפעלקערונג: שטייערן, צאל, אקציזען, ספעציעלע שטייערן, צוגאבען צו שטייערן, שטעמפלען, זעזונאניעס, צאהלונגס־אויפפאָ־ערונגען עקזעקוציעס. מיט איין ווארט — א גאנצער ארסע־נאל פון נישט פאפולערע זאכען. זאל־זשע אויך דער בירגער האבען זיין רעכט צו קומען צום פינאנץ־מיניסטער מיט זיינע פאסטולאטען. מ'טאר אבער נישט פערגעסן, וואס פאר א שוועריגקייטן דער מלוכה־אוצר האט געהאט צו בעקעמפען.

איצט קאן מען אבער זאגען, אז מיר האבען בעקעמפט דעם קריזיס און מיר פיהרען די מלוכה צו א נייער ענטוויקלונג. די אינוועסטיציע - ארבייטען וועלען אין קומענדיגען יאהר זיין פיל, פיל גרעסער ווי ביז איצט. די פאבדען וועלען מיר האבען פון פערשידענע קוועלען. זאלען מיר אלע הויך און ענערגיש שרייען, אז אונזער שטים זאל דער־געהן פון גדיניע ביז די קארפאטען, פון ווילנע ביז שלעזיען, אז פוילען מוז זיין איינהייטליך, קלוג, ארבייטזאם, דעמאקראטיש, דיסציפלינירט פאליטיש און מאראליש אויב זי וויל נישט צוריקבען ווערען אין דעם וועלט־כאאס. מיר מוזען זיך אפגרעניצען מיט שטעך־דראטען פון אלעם, וואס שפעט דעגייס־טערונג פון אויסען, און אויסראטען דאס, וואס וויל דיבען אין פוילען פ־עמדע אינטערעסען. מיר מו־זען זיך אפגרעניצען פון אלץ, וואס איז געזעלשאפט־ליך פערדומפט, ביטער, ציניש, אלט און עגאאיסטיש. מיר מוזען אטעמען מיט א נייער נשמה אין בעפעל א נייעם לעבען אונזער ביוראקראטיע אז זי זאל וויסן, אז זי דינט נישט קיינעם פון די איינצעלנע בירגער נאר אלע צוזאמען דעם פאלק אין דער מלוכה. פוי־לען מוז זיך שבעל ענטוויקלען און אלע שטארקע עלעמענטן מוזן אריינגעצויגען ווערן אין דער ארבייט.

דערמיט האט זיך געענדיגט די סיים־יצונג.

היינט ווערט פארקומען די דיסקוסיע.

צום ווארט זענען פערשריבען 22 רעדנער, דערונטער דעפ. מינצבערג, זאמערשטיין און הרב רובינשטיין.

Nie zaznają
w zimie głodu
bezrobotni,
jeśli każdy złoży ofiarę
na Pomoc Zimową.

טויט-שטראף פאר ארויספיהרען האס פערמעגען קיין אויסלאנד

דראקאניש נעזעץ אין היטלער-דייטשלאנד

בערלין, 1 (ספ. טעל.)

אויף דער היינטיגער זיצונג פון מיניסטאַרען־ראט זענען אנגענומען א רייהע פראיעקטען. דער ערשטער פראיעקט איז וועגען אריינציהען די גאנצע יוגענד אין איין ארגאניזאציע, וועלכע הייסט היטלער־יוגענד. דאן איז אנגענומען געווארען דער פראיעקט, וועלכער איז פארגעלעגט געווארען דורך גערינג'ען וועגען ווירטשאפטליכען סאבאטאזש. לויט'ן דאזיגען געזעץ וועט יעדער דייטשער בירגער, וועלכער וועט ארויספיהרען זיין פערמעגען קיין אויסלאנד, בעשטראפט ווערען מיט טויט.

הרב הערצאג געוועהלט

אלס הרב הראשי פון ארץ-ישראל

ירושלים, 1 (יט"א טעל.)

דער רבנות וואהל־קאמיטעט האט היינט אדורכ־געפיהרט די וואהלען פון הרב הראשי אויפ'ן ארט פון פערשטארבענעם הרב קוק. מיט 37 שטימען געגען 31 איז געוועהלט געווארען הרב ד"ר יצחק הערצאג, הרב הכולל פון אירלאנד.

אלס הרב הראשי פון דער ספרדישער קהלה איז ווייטער איינשטימיג געוועהלט געווארען הרב יעקב מייער.

הרב הערצאג איז געבוירען געווארען אין יאהר 1888 אין לאמזשע. אין 1897 האט ער זיך בעזעצט אין ענגלאנד. דארט האט ער שטודירט טעאלאגיע, מאדערנע שפראכען, מאטעמאטיק און סעמיטישע פילאלאגיע. 1915 איז ער געווארען רב אין בעל־פאסט (אירלאנד), 1919 רב אין דובלין און 1925 הרב הכולל אין אירלאנד.

ער האט זיך אקטיוו בעטייליגט אין דער מזרחי־בעוועגונג און איז מחבר פון א רייהע ענגלישע און העברעאישע ספרים.

פראפ. וויצמאן עהרען מיטגליד

פון דער קאלאניע אין רחובות

ירושלים, 1 (יט"א טעל.)

דער קאלאניע־ראט אין רחובות האט היינט אויסגעוועהלט אלס עהרען־מיטגליד פון דער קאלאניע דעם ד"ר חיים וויצמאן.

עמיר אבדולאה ביי גענ. דיל

ירושלים, 1 (יט"א טעל.)

די אראבישע פרעסע טיילט מיט, אז דער עמיר אבדולאה צוזאמען מיט נאשאשיבי האבען היינט בעזוכט דעם גענ. דיל און איהם פארגעשטעלט די אראבישע פאדערונגען.

אראבער שיסען אויף יודישע פרדסים

ירושלים, 1 (יט"א טעל.)

אראבישע טעראריסטען האבען היינט אפגעגע־בען 80 שאסען אויף די פרדסים אין „הרצליה". קיינער האט דערפון נישט געליטען. ס'זענען אויך בעשאסען געווארען די פרדסים אין פתח־תקוה.

איטאליעניש-יאפאנישע פערשטענדיגונג

רוים, 1 (ספ. טעל.)

די צייטונגען מעלדען, אז מארגען פארמיטאג וועט פערעפענטליכט ווערען די איטאליעניש־יאפא־נישע פערשטענדיגונג. לויט די דאזיגע פערשטענ־דיגונג האט איטאליען אנערקענט מאנדזשוריען און יאפאן די אנעקסיע פון אביסיניען דורך איטאליען.

רומענישער קעניג

קומט מיט א וויזיט קיין ווארשא

בוקארעשט, 1 (ספ. טעל.)

די רומענישע צייטונגען מעלדען, אז דער רומענישער קעניג וועט בקרוב קומען מיט א אפי־ציעלע וויזיט קיין פוילען. די פרטים פון דאזיגען וויזיט זענען פעסטגעשטעלט געווארן בעת'ן ווייל'ן פון רומענישען אויסערן = מיניסטער אנטאנעסקו אין ווארשא.

דאס נייע בוך

זי שפילט ווייטער

פיעסע אין 3 אקטען, 4 בילדער

— פון: —

ח. י. בזשוסטאווסקי

צו בעקומען אין דער אדמיניסטר. פון „נייעם פאלקסבלאט", פיעטריקאווער 21.

Dr. med. H. LUBICZ

ספעצ. פאר הויט, ווענערישע קראנקהייטען און מענער־שוועכע

האט זיך איבערגעצויגען פון ציגעל־גאס 7 אויף

69 פילסודסקיעגא 69

(ווינקעל נאַרוטאָוויטשא) טעל. 141-32

אין רומעניען

איינדרוקען פון אַ בעזוך

פון ד"ר ש. מאַרגאָשעס

דער אָקס און דער אָדלער

אויף דעם הויפּט-סקווער אין טשערנאָוויץ שטעהט אַ ריזיגע מאַרמאָרנע סטאַטוע. זי איז נאָך פערהעלטנישמעסיג נייע און דער ווייסער מאַרמאָר שיינט דורך די צווייגען פון די אַרומיגע בוימער אין די ווייטע גאַסען אַריין. די סטאַטוע איז אויפגעשטעלט געוואָרען צום אָנדענק פון די זעלנער וואָס זענען געפאַלען כּדי אַז דאָס נייע רומעניע זאָל לעבען. מעהר ווי וועלכער עס איז אַנדערער בנין אין שטאָט איז דער דאָזיגער דענקמאָל כאַראַקטעריסטיש פאַר'ן נייעם רעזשים, פאַר דער נייער אָרדנונג וואָס הערשט אין אָט דעם דאָזיגען לאַנד, וואָס האָט אַמאָל געהערט צו די עסטרייכער. אַ גאַנצען טאָג און ביז שפּעט אין דער נאַכט קומען אַהערצו רומענישע פּויערים פון ווייטע געגענדען און קוקען אַרויף צו די געשטאַלטען אין מירמעלשטיין, וואָס דאַרפען פערקערפּערען דעם נייעם גייסט פון גרויס רומעניע. די סטאַטוע איז אַ שם דבר אין דער שטאָט.

איך שטעה פאַר דער סטאַטוע אין בלענדענדען זון-שיין און קוק אַרויף. איך האָב דערוואַרט די מעכטיגע פיגור פון אַ גענעראַל מיט אַ שווערד אין דער האַנד, זיצענדיג אויף אַ הייסען פערד מיט אַ פאַרפּיעטע מויל. די מלחמה-דענקמאָלען אין אייראָפּע זענען אַזוי גלייך איינע צו די אַנדערע און כמעט אַלע הויבען זיך אָן מיט עפּעס אַ גענעראַל און ענדיגען זיך מיט אַן אויפגעהויבענעם עק פון אַ פערד. דאָ אָבער איז גאָר נישטאָ קיין שפּור פון אַ מענשען, נישטאָ אפילו אַ שפּיץ פון אַ שווערד. צוויי געשטאַלטען בעגעגענען זיך איינע די אַנדערע אין קאַלטען מאַרמאָר, אָבער ביידע זענען זיי — חיות.

הויך אויף אַ פּעדעסטאַל שטעהט אַ ווילדער אָקס. ער שטעהט ווי אַ לעבעדיגער, אַ צעיושעטער, אָנלעהנענדיג זיך שטאַרק אויף די פאָדערשטע פיס. די לאַנגע הערנער די אויסגעקרימטע, ציהען זיך אַראָפּ-צו. ער האַלט דעם קאָפּ נאָהענט צו דער ערד. דאָרט צווישען בלעטער און אָפּגעבראָכענע צווייגען פויגט אַרום אוממעכטיג, מיט געליימטע פליגלען, אַן אָדלער, אַ צוויי-קעפּיגער אָדלער. די אָקסישע הערנער שטעכען זיך אַריין אין דער אָדלערישער זייט און ער ליגט אַ פערחלש'טער, אַ האַלב-טויטער.

דאָס דאַרף זיין דער סימבאָל פון דעם רומענישען זיג איבער עסטרייך. צוויי נאַציאָנאַלע סימבאָלען זענען דאָ אַנטקעגענגעשטעלט און איינער איז גובר איבער דעם אַנדערען. דער מאַרמאָר פאַרפּיקסירט, דאַרף פעראייביגען אָט דעם נצחון פאַר אַלע דורות.

איך שטעה און קוק. דער סקולפּטאָר האָט געטון זיין אַרבייט גוט, שוין צו גוט. ער האָט אויסגעהאַמערט פון שטיין דעם געראַנגעל פון צוויי כחות, פון צוויי אידעען, פון צוויי שטאַטען. בולט'ער, לעבעדיגער האָט עס קיינער נישט געקאָנט פאָרשטעלען. דער ווילדער אָקס שטעהט פאַר איך ווי ער וואָלט ערשט אַרויס פון וואַלד אַ שווער-אָטעמדיגער, זיינע הערנער נאָך הייס פון אַ בלוטיגער מלחמה. דער אָדלער ליגט אַ צאַפּלענדיגער, ווי ער וואָלט אָט-ערשט אַרונטערגעפאַלען פון די הויכען. עס איז קלאָר ווער ס'איז דער זיגער און ווער ס'איז דער בעזיגטער. אָבער אַפּנים עס איז גאָר נישט איינגעפאַלען נישט די רומענישע מלוכה-לייט, וואָס האָבען געהייסען אויפשטעלען דעם מאָנומענט, און נישט דעם סקולפּטאָר, וואָס האָט געשאַפען דעם דענקמאָל, די בייסיגע, גאַליגע איראָניע פונ'ם גאַנצען בילד.

אַן אָקס בעזיגט אַן אָדלער !! דאָס איז דאָך די גאַנצע טראַגי-קאָמעדיע פון דער גאַנצער סיטואַציע אין דער היינטיגער אייראָפּע און ספּעציעל אין דער היינטיגער רומעניע. ווען די געשלאָגענע עסטרייכער אַליין וואָלטען געפּלאַנעוועט אָט דעם דאָזיגען דענקמאָל צו זייער מפּלה, זוכענדיג טרייסט און שטאָלץ אין מאַרמאָר, וואָלטען זיי דאָס נישט געקאָנט טון בעסער. דאָס גראָבע בעשעפעניש פון וואַלד האָט גובר געווען דעם אידעלען פליהער פון די הויכען. דאָס איז אַ סימבאָל וואָס נאָר אַ פאָלק וואָס האָט שוין איינגאַנצען פערלוירען דעם זין פאַר הומאָר, האָט געקאָנט אויסקריצען אין אַ מאָנומענט פאַר זיך אַליין.

די זון קוקט אַרונטער גלייכגילטיג. איך קוק אויף די פאַרבייגעהער כּדי צו זעהען צי כאָטש אין די מויל-ווינקלען ביי זיי קאָן מען בעמערקען אַ שמייכעל. נישטאָ! דער ווילדער אָקס איז נישט נאָר פון שטיין און שטעהט נישט בלויז אויפ'ן פּעדעסטאַל. ער געהט-אַרום צווישען עולם. ער זעהט זיך אַליין ווי אין שפּיגעל, און דאָס בילד געפעלט איהם...

אַ שעהנעם דאַנק פאַר לאָזן מיך לעבען

אין אָוונד, ביי אַ גלעזעל טיי אין קאַפע, טרעף איך זיך מיט די יודישע פיהרער. די קאַווארניע איז נאָך די איינציגע גרויסע אינסטיטוציע, וואָס איז געבליבען, כמעט אומבעריהרט, פון די אַלטע עסטרייכישע צייטען. אַהער קומט מען יעדען נאָכמיטאָג צו פערברענגען עטליכע שעה ביי אַ בלאַט צייטונג, ביים שאַך-ברעט און אין אַ געשפּרעך מיט פריינד. אַ ווייסע „שאַלע מיט הויט," איז אַלץ וואָס מען דאַרף דאָ בעשטעלען, כּדי צו זיין אַן אָנגעלייגטער שטאַם-גאַסט. די קעלנער קענען שוין יעדען בעזוכער און בעשטעלען פאַר איהם אומגעפרעגטערהייט. דאָס איז די גרויסע דעמאָקראַטיע פונ'ם קאַפע-גלאָז. באַנקיר, אָנגעשטעלטער, קליינער סוחר און אָנגעקענטער פיהרער — אַלע זענען זיי גלייכע יחסנים ביי די קליינע, ברוינע טישלעך, בעדעקט מיט צייטונגען.

מיר רעדען דייטש. די יודישע פיהרער קרעכצען אויף דייטש. אַ סך פון זיי זענען „געוועזענע עסטרייכער", געשפּילט אַמאָל אַ ראָלע אונטער פראַנץ יוזעפ'ען, געווען אַן אָפּגעאָרדנעטער אָדער אַ געהיימראַט; היינט נישט מעהר ווי פּשוט'ע בשר-ודמים און געשלאָגענע דערצו.

— אַז מ'וואָלט בעקאָנט לעבען, נאָר מען לאָזט נישט, — קלינגט מיר אין אויער ווי אַ כאָר פון אַ גריכישער טראַגעדיע. דער עולם האַלט זיך אין איין בעקלאָגען. מ'קאָן נישט מאַכען קיין לעבען. די רעגירונג קומט און נעמט צו אַלע שטעלעס. אַ יוד האָט נישט דעם מינדעסטען שאַנס. די אַמאָליגע קריסטליכע פריינט האָבען זיך אָפּגעווענדט און זענען געוואָרען אָפענע שונאים. די רומענישע שייגעצלעך מיט וועלכע מען איז געגאַנגען צוזאַמען אין שול, זענען איצט געוואָרען מיניסטאָרען, און נישט נאָר זיי האַלטען זיך גרויס, נאָר זיי רודפ'ען זייערע אַמאָליגע יודישע קאָלעגען.

— איהר ווייסט, — מאַכט צו מיר אַן אַלטער יודישער פיהרער, אַ הויכער, מיט אַ פיין-פערקעמטער גרויסער באָרד, — אונז אַלעמען געהט שוין נישט אַזוי אין דער פּרנסה וואָס מיר האָבען פערלוירען, ווי אין דעם, וואָס מ'האָט ביי אונז צוגענומען דאָס לשון. דרייסיג יאָהר בין איך אַן אַדוואָקאַט און געפיהרט די גרעסטע פּראָצעסען. היינט, נישט נאָר וואָס מען האָט פון מיר אָפּגערעדט מיינע קליענטען, נאָר איך שעהם זיך פּשוט צו קומען אין געריכט. ורעמעי האָט געוואָלט איינפאַלען, אַז אויף דער עלטער וועל איך זיך דאַרפען גאָר לערנען אַ נייע שפּראַך, — רומעניש? אונזער שפּראַך איז געווען דייטש און איז נאָך דייטש ביזן היינטיגען טאָג. איהר קומט אין געריכט און איהר דאַרפט איצט האַלטען רעדעס אויף רומעניש. ווער קאָן דאָס בעווייזען?

אַן אַנדערער, אַרונטערלאָזענדיג די אויגען, שווייגט אַ לאַנגע צייט. ער קוקט אויף מיר מיט צושראָקענע בליקען און פּלאַצט ענדליך אַרויס:

— און איך וועל אייך זאָגען, אַז איך בין דאַנקבאַר יעדען גוי, וואָס געהט היינט פערביי פאַר מיין טיר. כ'בין איהם דאַנקבאַר פאַר לאָזן מיך לעבען. ער וואָלט גאַנץ לייכט געקאָנט אַריינקומען אין מיין שטוב און מיך דערמאָרדען און אפילו אַ האָן וואָלט נישט געקרייט. מיט עטליכע וואָכען צוריק האָט אַ פּאָגראָמשטשיק דערמאָרדעט אַ יודען און נישט נאָר האָט מען איהם נישט בעשטראָפט, נאָר מען האָט איהם באַלד פּראָקלאַמירט פאַר אַ פאָלקס-העלד. אַנומעלטען איז דאָ געהרג'עט געוואָרען אַן אַנטיסעמיטישער אַגיטאַטאָר. די אונטערזוכונג האָט בעוויזען, אַז געהרג'עט האָט איהם אַ רומענער, וואָס האָט מיט איהם געהאַט פּריוואַטע חשבונות. אָבער אַרויסגעלאָזט אַ קלאַנג האָט מען, אַז דער מאָרד איז בעגאַנגען געוואָרען פון קאָמוניסטען און מען האָט אַרעסטירט אַ יודען, וואָס האָט פּונקט אַזוי געהאַט צו טון מיט קאָמוניזם ווי איך. אויף מאָרגען, נאָך זיין אַרעסט, האָט מען געפונען דעם יודישען יונגענמאַן אַ טויטען אין הויף פון פּאָליציי-צירקעל. די אָפיציעלע דערקלערונג איז געווען, אַז דער יונגערמאַן איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד, אַ... איז אַליין אַראָפּגעשפּרונגען פון דריטען ... מען ווייס, פערשטעהט זיך, אַז דאָס איז אַ ... די פּאָליציי אַליין האָט איהם אומגעבראַכט. ... פּשוט נישטאָ קיין שום גערעכטיגקייט, קיין ... גאַראַנטיע פאַר'ן לעבען. אויב אַ ליאָדע פּאָג... שטשיק קומט נישט אַריין צו מיר און דערהרג'עט מיך נישט, איז דאָס נישט ווייל ער האָט מורא ... שטראָף, ס'איז צוליב זיין „איידעלקייט". ווי לאַנג קאָן מען זיך פערלאָזען אויף אַזאַ איידעלקייט?

ער איז ווידער אַנטשוויגען געוואָרען. ... געוואָרען שפּעט און אין קאַפע איז געוואָרען ... לעך. די קעלנער זענען אַרומגעגאַנגען און ... געקליבען די צייטונגען פון די לייריג געוואָרענע טישלעך. דער רויך-וואָלקען איז נאָך אַלץ ... אין דער גרויסער קאַווארניע און צוגעגעבען ... אַן אויסטערלישען אויסזעהען. אָבער אויסטער... פון אַלץ און מורא'דיגער זענען געווען די צ... קעגע בליקען פון מיינע דייטש רעדענדיגע ... ביים קאַפע-טישעל, וואָס האָבען נישט אויפגע... צו קוקען אויף דער טיר: ווער ווייס ווער ס'... נאָך דאָ אַריינקומען אין דער שפּעטער נאַכט... — אַ פּראָוואָקאַטאָר. אַ פּאָגראָמשטשיק מיט „איי... לע" כוונות?

דער „זשיד" בערענסאָן — און די רעדאַקטאָרען פון „א.ב.צ."

אין שייכות מיטן רעזולטאַט פון דער פערזאַמלונג פון די אַדוואָקאַטען פון שטח פון דער וואַרשעווער אַדוואָקאַטען-קאַמער, האָט דער אָרגאַן פון דער „נאַרא" די „א. ב. צ." פערעפענטליכט אַ בעריכט, אין וועלכען עס איז צווישען אַנדערעס געזאָגט געוואָרען פאָלגענדעס:

„דער יוד בערענסאָן האָט אַריינגעטראָגען אַ פאָרמעלען פאָרשלאָג איבערצוגעהן צו דער טאָגעס-אָרדנונג, איבער'ן פאָרשלאָג פון די נאַראָדאָווצעס. פאַרוואַרפענדיג אפילו חוצפּה'דיג מאַנגעל אין גוטע מנהגים און אופן פון אַריינגעטראָגען דעם פאָרשלאָג".

אין נעקסטען „ראַפּאָרטניק" שטעלט זיך ניעדזיאַלקאָווסקי אָפּ אויף דעם דאָזיגען בעריכט און שרייבט צווישען אַנדערעס:

דאָס זענען געווען די יאָהרען נאָך דעם רעוואָלוציאָנערען אויפקאָכאַל פון יאָהר 1905. די הערען פיהרער פון דער „יונגער נאַראָדאָווער" אַדוואָקאַטור האָבען דאַן נאָך שפּאַצירט אין בעסטען פאַל פאַר זיי — אונטערן טיש מיט די העמדלעך אין די מילך-ציין. אין וואַרשע אָבער האָבען געגריזשעט די תּליות און עס זענען טעגליך געווען אָהן אונטערבראַכען קריגס-געריכטען. עס האָבען אין זיי געפיהרט אַ מלחמה אויף לעבען און טויט די אידעלסטע פאָרשטעהער פון די גוטע מנהגים פון דער פּוילישער אַדוואָקאַטור — סטאַניסלאַוו פּאַטעק, לעאָן בערענסאָן, עמאַנועל שמיגאַראָווסקי. אַזוי איז עס מיינע הערען פון „א. ב. צ.". דער „זשיד" בערענסאָן, דער קרבנות-פאָלמער פון צווישען די אַלע קרבנות/פּוילישע פּאַרטיי-דיגער פון מאָנטוויל-מירעצקי, אויך אַזאַ מיטען קריגס-געריכט! לאַנגע נעכט פון קאַמף, כּדי ווער מענם האַלז צו ראַטעווען פון שטריקעל. דאָס סדר-דיגע טהון איינען סאַמע ראַנד פון דער האַלז פון אַ אַדוואָקאַט אַ ן דער ראָל פון אַ פערמיטלער צווישען די פער'משפט'ע און דער קאַמפס אָרגאַניזאַציע. אַ כמאַרנע שפּיצלען, וואָס שפּיאָנירען בסדר יעדען שריט און אין דער פּערספּעקטיווע... קאַנאַרגע.

עס איז אוממעגליך היינט אויסצורעכענען ווי-פיל פון די בעסטע מענשען עס האָט אָפּגעראַטעוועט — בוכשטעבליך: אָפּגעראַטעוועט! — דער דאָזיגער „זשיד" — לעאָן בערענסאָן. עס איז אוממעגליך פעסטצושטעלען די מאָס פון האַרציגער דאַנקבאַרקייט, וואָס רינגעלט איהם אַרום מצד די אַלע, אָהן אונטערשייד פון די קריסטליכע פּאָליטישע אַנשויאונגען — מצד די אַלע וואָס האָבען זיך אויף אַן אומת בעטייליגט אין די קאַמפען פאַר דער אומאָפּהענגיגקייט.

אין פערגלייך מיטן פּלאַץ לעאָן בערענסאָנ'ס, זעהען די הערען רעדאַקטאָרען פון „א. ב. צ." פּיגמעער אויס, און ווען אַזאַ טשאַרקאָווסקי (אַ זוהן פון אַ בעקאַנטען ביהרגער מיט אַ „יודישע" פּראַקטיק) ערלויבט זיך מיר נישט, דיר נישט צו רעדען אין נאָמען פון אַלע פּאָלאַקען, איז דאָס פּשוט אַ לעכערליכע אַראָגאַנץ, נישט מעהר!..

איך קען אָנעהמען אין מילדערנדען אומשטאַנד: די הערען רעדאַקטאָרען פון „א. ב. צ." קענען נישט די געשיכטע פון די קאַמפען פאַר דער אומאָפּהענגיגקייט. זיי זענען דאָך אַרויסגעוואַקסען פון די סביבה וועלכע האָט, אין דיזעלבער צייט, ווען לעאָן בערענסאָן האָט געפיהרט איינזאַמע קאַמפען פאַר'ן לעבען פון די פּ.פּ.ס.'יש'ע פּאַטריאָטען — געשטימט פאַר די בודזשעט'ן און רעקרוטען קאָנטינגענטען פאַר דעם אַלרוסישען אימפּעריום. די זעלבע סביבה, וועלכע איז אין שפּעטערהערבסט פון 1914 געפאַלען צו די פיס" פון זיין צאַרישע הויכהייט ניקאָלאַי דער צווייטער מיט ווערטער פון אונטערטעניגקייט אַלס ענטפער אויף דעם אויפרוף פון גרויספירשט ניקאָלאַי ניקאָלאַיעוויטש. אין דער דאָזיגער סביבה איז לעאָן בערענסאָן, דער „זשיד" בערענסאָן זעלבסטפערשטענדליך געווען אַ פרעמדער. ער איז געשפּרונגען אין די אויגען אַריין. ער האָט נישט גע... בויגען דעם רוקען. ער איז נישט געגאַנגען ... דעם הונגעריגען פּראָצענטניקעס „אַרישען" בויק... האָט מיט איהם קיין שום געמיינזאַמעס און ש... מיט אויך קיין שום געמיינזאַמעס...

איך נעהם אָלזאָ אָן דעם ראַטשונג מילדערנדער אומשטאַנד"... ווייל ווען איך וואָלט איהם ... אָנגענומען וואָל, איך געמוזט געפינען פאַר די ... טרעטונגען פון די „א. ב. צ.", אָדער „די ... נאַראָדאָווי" בעצייכנונגען הונדערט מאָל ... קערן.

צווישען דעם „זשיד" בערענסאָן און די ה... פון „א. ב. צ.", וועלכע איך קען טיישט איין ... וואָלדיגער דיסטאַנץ. לעאָן בערענסאָן — ד... אַ בעוונדערט בלאַט אין דער געשיכטע פון ... טערערדישען פּוילען. דאָס דאָזיגע בלאַט ... אַרום נישט נאָר די פּ.פּ.ס. עס נעהמט פּונ... אַרום די נ.ז.ר. און די שילער, וואָס זענען פּ... געוואָרען פאַר „טעראָר" אין דער צייט פון ... באָיקאָט. לעאָן בערענסאָן איז אונזער; און ... זייט אונז פרעמד. אונענדליך, ווייל פרעמד איז ... אונז די גנע פון קאָמפּראָמיסען, וועלכע איז נאָך ... ווייס פּעהנדעל אַרויסגעהאַנגען דורך די הע... פּחדנים פון די אָקאָפּעס פון פּוילישקייט ... שוואַרצסטע יאָהרען, אין די יאָהרען נאָך די ... פון 1905.

דער „זשיד" בערענסאָן!... און נעגען איד... אַ פּאָר יונגעליט, פאַר וועלכע דער גאַנצער ... פון אונטערערדישען פּוילען איז אַ פערשלאָס... וואָס פאַראַ פּאָלעמיק קען דאָ זיין? וואָס ... דיסקוסיע! דער דאָזיגער אַטאַק אויף בערע... אין אַזאַ פאָרם דאָס איז עפּ:ס מיאוסעס, פּאַס... עקעלדיגעס. עס איז אין דעם טיעף פערהאַן קיי... היטערליכקייט — פּונקט אַזוי ווי דאָס איז ... פערהאַן, ווען אַ צעהנדליג אויסגעפּאַשעטע „... דאַווע" סטודענטען שלאָגען אַן איינזאַמען מענ...

ווי אין די צייטען פון דער אינקוויזיציע

גרויזאַמקייטען און רעליגיעזע פערפאָלגונגען פון די שפּאַנישע פאַשיסטען

די שפּאַנישע פאַשיסטען העהען נישט אויף צו דערציהלען בבא מעשיות וועגען כלומרשטע אכזריות-דיגע מעשים פון דעם שפּאַנישען רעגירונגס מיליטער. אין דער ווירקליכקייט איז אָבער די לאַגע איינגאַנצען אַ אַנדערע. די אָביעקטיווע אויסלענדישע פּרעסע ברענגט כסדר בעריכטען וועגען די מעשים תעתועים פון די שפּאַנישע פאַשיסטען און זייער'ע חילות פון מאַראָקאָ.

אין „ניו-קראָניקל" מעלדעט דער ספּעציעלער קאָרעספּאָנדענט, וועלכער האָט זיך אַריינגעשמוגעלט אויף אַ פּריוואַטע יאַכט קיין מאַלאָרקאַ אינטערעסאַנטע פּרטים וועגען דער לאַגע אויף די בעלעאַרישע אינזלען. די דאָזיגע אינזלען זענען ווי בעוואוסט אין די ערשטע טעג פון אויפשטאַנד אָפּגעשניטען געוואָרען פון דער וועלט. דער אמת איז אַז טראָץ די כסדרדיגע אַפּלייקענונגען פון רוים, אַז אויף די אינזלען איביזאַ, פאָרמענטעראַ, קאַברעראַ און מאַלאָרקאַ, ווערט די רעגירונג קאָנטראָלירט דורך מוסאָליני'ס אָפיצירען, זענען דאָך אויף די דאָזיגע אינזלען די איטאַליענער דאָרט די גאַנצע באַלעבאַטים, נאָר מינאָרקאַ איז געבליבען אין די הענד פון רעגירונגס מיליטער. דער גענעראַל גראַץ אַלדאַ ראָסי פיהרט אָן מיט די איטאַליענער, ער טראָגט דעם טיטול דיקטאַטאָר. אויף מאַלאָרקאַ זענען בעת דער טעראָר הערשאַפט וואָס האָבען דאָרט איינגעאָרדנעט די שפּאַנישע אויפשטאַנדער צוזאַמען מיט זייערע פערבינדעטע מוסאָליני'ס שליחים, באַלד אין אָנהויב אויפשטאַנד, דערשאָסען געוואָרען 1500 ציווילע איינוואוינער. דער פּלאַן בעשטעהט איצט צו מאַכען פון דער פרידליכער אינזעל מאַלאָרקאַ אַ באַזע פון וועלכער עס האָלען קענען אָנגעגריפען ווערען וואַלענסיאַ און באַרצעלאָנאַ, ווען עס וועט קומען דערצו דער פּאַסיגער מאָמענט. קאָמאַנדאַטאָרע מאַרגאַטיני פון דעם איטאַליענישען שיף „זענאַ" וואָס געהערט צו דער איטאַליענישער קריגס פלאָטילע און דער פליה-שיף קאָמאַנדאַטאָרע טשירעלי, זענען ראָסי'ס אַדיוטאַנטען אויף דער אינזעל מאַלאָרקאַ. אַעראָפּלאַנען, אַמוניציע, לעבענס-מיטעל ווערען אונטערגעבראַכט געליפערט אויף איטאַליענישע שיפען, די איטאַליענישע שיפען קומען קיין פּאַלמאַ, דער הויפּט שטאָט פון מאַלאָרקאַ, דירעקט אין פּאָרט. שיפען פון אַנדערע נאַציאָנאַליטעטען מוזען בלייבען אויפ'ן אָפענעם ים און זיי פאָהרען אין פּאָרט נישט אַריין. אויף מאַלאָרקאַ געפינען זיך הונדערטער אַעראָפּלאַנען. 90 פּראָצענט דערפון זענען איטאַליעניש. די אינזעל איז פערפלייצט מיט איטאַליענישע פליהער, נאָר זעהר ווייניג זענען שפּאַניער. עס איז די איטאַליענער פערבאָטען געוואָרען אָנצוגעבען זייער נאַציאָנאַליטעט און צו שרייבען בריף. זיי טראָגען ספּעציעלע „נייטראַלע" איניפאָרמען. אויף מאַלאָרקאַ געפינט זיך אַ אַרמעע פון 40,000 מאַן, וועלכע בעשטעהט פון „פאַלאַנגיסטען", „קאַרליסטען", אַלע יונגלעך איבער 16 יאָהר זענען גענומען געוואָרען אין דער אַרמעע.

א בעזונדער קאַפּיטעל זענען די רעליגיעזע פערפאָלגונגען אין די געביטען וואָס זענען פערנומען דורך די שפּאַנישע פאַשיסטען. אַזוי ווי אין יענע געביטען זענען קיין יודען נישט פאַרהאַן, לאָזען די פאַשיסטען אויס דעם כעס צו די פּראָטעסטאַנטען. ד"ר איגגע, דער דעקאַן פון וועסט-מיניסטער קירכע האָט פערעפענטליכט אין דעם ענגלישען קאָנסערוואַטיווען זשורנאַל „ספּעקטאַטאָר" אַ בריף, אין וועלכען ער טיילט מיט וועגען די פערפאָלגונגען פון דער פּראָטעסטאַנטישער קירכע אונטער פראַנקאָ'ס ממשלה. די לעצטע טעג איז דער פּראָטעסטאַנטישער פּאַסטאָר אין סאַלאַמאַנקאַ צוזאַמען מיט זיין פרוי און צוויי קינדער דערשאָסען געוואָרען, זיי זענען בעשולדיגט געוואָרען אין אַפּיקורסות.

מען מעלדעט אויך וועגען געוואַלד-טאַטען איבער פּראָטעסטאַנטישע פּאַסטאָרס און לעהרער אין אַנדאַלוזיען, בעזונדערס אין קאָרדאָוואַ, גראַנאַדאַ, און הערעס. ד"ר איגגע בעמערקט דערצו, אַז די פערפאָלגונגען דערמאָהנען די ערגסטע צייטען פון דער אינקוויזיציע.

דער אָפיציעלער אָרגאַן פון דער אַנגליקאַנישער קירכע „טשערטש אָף איגגלענד ניוז פּייפּער" ציטירט אויך אַ רייהע פאַקטען פון פערפאָלגונגען פון פּראָטעסטאַנטען.

דער אַרגאַן פון די פראַנצויזישע פּראָטעסטאַנטען „עוואַנזשיל ע ליבערטע" האָט פערעפענטליכט ... געשפּרעך מיט דעם פיהרער פון די שפּאַנישע ... טעסטאַנטען, דער מאַדרידער פּאַסטאָר ... וועגען דער לאַגע פון דער עוואַנגעלישער קירכע ... די געביטע וואָס זענען פערנומען דורך דעם ... פראַנקאָ. דער פּאַסטאַ... יעוועקעל האָט אויסגע... די מורא, אַז אַ מפּלה פון רעגירונגס מיליטער ... בעדייט אַ פערניכטונג פון די שפּאַנישע פּראָטעס... טען. שפּאַניע ווערט דאַן צוריקשטעלען ... „אויטאָ דע פעען" נאָר מיט דעם אונטערשייד, ... אין מיטעל אַלטער האָט מען די אַפּיקורסים גע... אויפ'ן שייטער הויפען נאָך אַ קאָמפּליצירטער גע... ליכער פּראָצעדור, אין די איצטיגע צייטען אָב... שטעלט מען זיי באַלד צו דער וואַנד און דער... אָהן לאַנגע צערעמאָניעס.

אין סאַראַגאָסאַ האָט דאָס מיליטער פון ... יענס „בעפרייאונג" פון גענעראַל פראַנקאָ ... ברענט אַ פּראָטעסטאַנטישע קירכע, אין גראַנ... זענען ביידע פּאַסטאָרען, ראַזען גאַרסיאַ ... און סאַלוואַדאָר איניגעץ, ווי אויך די פרוי פון ... שטען פּאַסטאָר, וועלכע האָט נישט געוואָלט ... זען דעם מאַן, צוגעשטעלט געוואָרען צו דער ... און דערשאָסען געוואָרען דורך אַראַבער. דער ... סטער פון דער פּראָטעסטאַנטישער געמיינדע ... גראַנאַדאַ סאַמיועל פּאַלאָמעז האָט זיך געראַ... פון דעמזעלבען גורל ווי די צוויי פּאַסטאָרען. ... ער האָט געגעבען אַ וואָרט, אַז ער וועט אין ... פון 24 שעה פערלאָזען שפּאַניען. מען האָט ... אָבער נישט געוואָלט געבען קיין וויזע און ער ... פערשוואונדען און מען ווייסט נישט וואו ער ... זיך.

אין סאַן פערנאַנדאָ איז דער פּאַסטאָר ... בלאַנקאַ דערשאָסען געוואָרען אין די אויגען פון ... מוטער, וואָס איז געלעגען געבונדען די הענ... פיס, ווי אויך אין דער אַבוועזענהייט פון אַנדער... פּראָטעסטאַנטען, בכדי צו געבען אַ „לעקצי... אַפּיקורסים", ווי עס איז געזאָגט געוואָרען ... אָפּ ציעלען ראַפּאָרט.

שילדערונג פון יודישע פּראָבלעם

י גרויסע רעדע פון פּרעז. ד״ר חיים ווייצמאַן פאַר דער קעניגליכער קאָמיסיע

ירושלים (יט״א) אין זיין איינדרוקספולער פאַר דער קעניגליכער קאָמיסיע דעם 25־טען מבער, וועלכע האָט, ווי יט״א האָט שוין טע־ ראַפיש מיטגעטיילט, געהאַט אַזאַ שטאַרקען אָפ־ אויף דער גאַנצער וועלט, האָט פּרעזידענט חיים ווייצמאַן לויט דעם בעריכט פון דער „פּאַ־ סטין פּאָסט״ אין אָנהויב לויט דער ביטע פון זיצער פון דער קעניגליכער קאָמיסיע לאָרד געשילדערט דעם צוזאַמענשטעל און די פונק־ פון דער יודישער אַגענץ, איהרע בעשלוס קע־פערשאַפטען און דעם אופן, ווי אַזוי ט־ען געוועהלט. ד״ר ווייצמאַן געהט דאַן איבער בען אַן אַלגעמיינעם איבערבליק פון דער יו־ לאגע און פון ציוניזם, דאָס איז אַ פּראָבלעם ד״ר ווייצמאַן ערקלערט — וואָס קען אָמבעס געשילדערט ווערען מיט׳ן וואָרט „היימלאָזיג־ , איינצעלנע יודען און איינצעלנע גרופּען יודען קענען האָבען אַ היים און זיין גליק איינ־ דענט, אָבער אַנצייכענדיג אַ געאָגראַפישע לי־ דורך איירופּאַ. געפינט מען אין דעם מזרח־טייל ודישע בעפעלקערונג אין אַ פּאָליטישען און שאַפטליכען מצב, וואָס קען בעצייכענט ווערען

„נישט קיין לעבען און נישט קיין טויט״

די אויסוואַנדערונגס־וועגען אויף מערב, הויפּט ליך קיין אַמעריקא, זענען געשלאָסען. ערשט טענס האָט דער פּוילישער אויסערן־מיניסטער יוזעף בעק ערקלערט אין זשענעווע, אַז אין ען איז פאַרהאַן איין מיליאָן יודען צו פיל (פון מיליאָן יודען). וואוהין קענען זיי געהן? צי פאַרהאַן אַ פּלאַץ אויף דער וועלט, וואָס קען נעמען אַ מיליאָן מענשען?

דער עדות האָט געשילדערט איבּיגע סיבות,

וועלכע שטויסען אַרויס די יודען פון ווירטשאַפטליכע לעבען אין פּוילען היפּטזעכליך דעם צושטראָם פון אָרימע פּוילישע פּויערים אין די שטעט.

אַנ׳ענליכע לאַגע הערשט אין די איבריגע לענ־ וועלכע האָבען אַמאָל געהערט צו דער אַלטער דער אימפּעריע ווי אויך אין צענטראַל און אייראָפּע.

עס וועט נישט זיין קיין איבערטרייבונג פון וויט — האָט ערקלערט ד״ר ווייצמאַן, — ווען וועל זאָגען, אַז עס זענען פאַרהאַן אין דעם פון דער וועלט

מיליאָן יודען

איך רעד דערביי נישט וועגען די מזרח־געמיינ־ שען, וואו די יודען זענען נישט אַנזעהעוודיג וועלכע זענען פערמשפּט צו לעבען אין ערטער, ווי קענען נישט לעבען, אין ערטער, וואו מען זיי נישט.

אויף דער פראַגע פון לאָרד פּיל וועגען

דער לאַגע פון יודען אין רוסלאַנד

ד״ר ווייצמאַן געענטפערט, אַז דאָרט איז פאַרהאַן גרויסע יודישע בעפעלקערונג, מיט וועלכער די טערליכע, יודישע וועלט שטעהט נישט אין קיין קאָנטאַקט. רוסלאַנד איז אַ פערשלאָסען לאַנד. עלטער יודישער דור איז אויסגעשטאָרבען אָדער וואַנדערט. דער יונגער דור אַסימילירט זיך בהדר־ אין דער בייער מלוכה. די יודישקייט פערשווינדט דער ציוניזם איז נישט ערלויבט, ווייל ער ווערט טראַכט פאַר אַ קאָנטער־רעוואָלוציאָנערע בעוועגונג, ערקצייג פון דער בריטישער אימפּעריע.

אין לויף פון זייגע ווייטערע ערקלערונגען האָט ווייצמאַן בעטאָנט, אַז

דאָס יודישע פּראָבלעם איז פון גרויס וויכטיגקייט

ס עס ריהרט אָן אונדירעקט די גאַנצע וועלט. ווייצמאַן פיהרט דורך אַ פערגלייך צווישען 6 מיליאָן „היימלאָזע״ יודען און דער יוגענד די דורך דעם קריזיס געטראָפענע געביטען פון לאַנד, וועלכע זעהט פאַר זיך אַ טונקעלע צוקונפט, פיהלט אָבער, אַז הינטער איהר שטעהט די מלוכה זיי האָפען צו דערוואַרטען אויף בעשעפטיגונג אויף בעסערע צייטען. קיינער זאָרגט אָבער וועגען די „היימלאָזע״ יודען. זיי זענען אַרום רינגעלט מיט פיינדליכע עלעמענטען.

די נאַציס דראָהען דער וועלט, אַז אויב די ען וועלען נישט אויסוואַנדערן קיין א״י יועלען ווערען פערטיליגט. עס איז דעריבער נישט וואונדער, וואָס אַ סערטיפיקאַט קיין א״י ווערט טראַכט פאַר איינעם פון די העכסטע געווינסען. וועלכען עס קען בעקומען איינער אויף 30.

ד״ר ווייצמאַן האָט זיך אָפּגעשטעלט אויף

דער ווירטשאַפטליכער ירידה פון די יודען אין פּוילען

אַלס אַ רעזולטאַט פון דער אָרגאַניזירונג פון דעם פּוילישען מיטעלשטאַנד. די יודען ווערען אַרויס־ געשטויסען און דאָס איז דער אייגענטליכער זין מיניסטער בעק׳ס ערקלערונג, אַז עס איז פאַר־ האַן איין מיליאָן יודען צו פיל אין פּוילען. דער אַנטיסעמיטיזם — האָט ערקלערט ד״ר ווייצמאַן — וועלכער פליעגט זיך אָבשטעלען ביי דער ווייסעל, האָט דערגרייכט ביז צום רהיין און געהט נאָך ווייטער פאַראויס. ער דרינגט אַריין דורך דעם לאַמאַנש־

קאַנאַל. ער איז נאָך נישט אַזוי שאַרף, כדי צו מאַכען אונזער לעבען אונערטרעגליך, ער איז שוין אָהער פאַרהאַן און דאָס, וואָס עס געשעהט אין דייטשלאַנד איז אַ וואָרנונג פאַר דער גאַנצער איבעריגער וועלט. פיל בעהויפּטען, אַז „דאָס קען קיינמאָל נישט געשעהן״ אין ענגלאַנד אָדער פראַנקרייך, אָבער ערשט לעצטענס נאָך דעם אויסוואַהל פון לעאָן בלום, האָט מען מאַרשירט איבער די גאַסען פון פּאַריז און געשריגען „נידער מיט די יודען״.

אַנ׳אַנדער פאַל וועלכער כאַראַקטעריזירט די יודישע בעדרוהאיגטע, איז געווען בעת דעם נאַרישען אינצידענט. ווען אַלמיצער האָט געוואָרפען אַ רעוואָלווער נישט ווייט פון דעם ענגלישען קעניג. אין משך פון 6 שעה איז דער נאָמען פון דער דאָזיגער פּערזאָן נישט געווען בעקאַנט, יעדער בעקאַנטער, מיט וועלכען ד״ר ווייצמאַן האָט זיך אין דער צייט בעגעגענט, האָט געמאַכט די זעלבע בעמערקונג „אום גאָטעס ווילען, מיר האָפען, אַז דאָס איז נישט קיין יוד!!״.

שילדערענדיג, ווי אַזוי די יודען רעאַגירען אויף די דאָזיגע פאַקטאָרען, האָט ד״ר ווייצמאַן אָנגעוויזען, אַז

אומעטום האָבען די יודען געטון דאָס בעסטע, כדי צו ווערען אַנ׳אינטעגראַלער טייל פון זייער סביבה. דאָס איז אָבער נישט געלונגען און דאָס איז געווען איינע פון די סיבות, וועלכע האָט געשטויסען די יודען אויף דער גאַנצער וועלט, בעזונדערס פאַר די לעצטע 100 יאָהר צו זוכען אַ לעזונג פון דעם דאָזיגען פּראָבלעם.

„מיר זענען גענוג שטאַרק, כדי אָבצוהיטען אונזער אייגענאַרט — האָט ערקלערט ד״ר ווייצמאַן אָבער זי איז נישט עהנליך צו אַלע איבריגע פעלקער. מען האָט אין דעם פאַל צו טון מיט אַ פאָלק, וואָס איז אומעטום אַ מינדערהייט און אין ערגעץ נישט קיין מעהרהייט, וואָס איז אין אַ געוויסער מאָס אידענטיש מיט דער אַרומיגער בעפעלקערונג און בלייבט דאָך ווי אָבגעזונדערט. עס מוז זיך געפינען איין פּלאַץ אויף דער וועלט, וואו די יודען זאָלען קענען פריי לעבען און געפינען זייער אייגענ אַרטיגען אויסדרוק, אין הסכם מיט זייער נאַטור און שאַפען זייער צושטייער פאַר דער ציוויליזאַציע פון דער וועלט אויף זייער אייגענעם וועג״.

ד״ר ווייצמאַן איז דאַן אריבער צו די יודישע שטאַנדהאַפטיגקייט פון פיזיאָלאָגישער און פּסיכאָלאָגישער צוגעבונדענקייט צו ארץ ישראל. ער האָט געשילדערט דעם חורבן אין די צייטען פון בבל און פון די רוימער, בעטאָנענדיג, אַז עס איז נישט אַריבער קיין איין יאָהרהונדערט פון אָנהויב פון דער קריסטליכער ערע, ווען די יודען זאָלען נישט האָבען געפּרובט זיך צוריקקעהרען קיין א״י. ווען די מאַטעריעלע יסודות פון דער יודישער מלוכה זענען געווען געשטערט, האָבען די יודען געטראָגען א״י אין זייערע הערצער. דאָס איז געקומען אין אויסדרוק אין די תּפילות. דעם אָרט פון מאַטעריעלען און פּאָליטישען א״י האָט פערנומען דאָס מאָראַלישע א״י, וואָס איז געוואָרען דער אונצושטערבאַרער און טיפסטער אויסדרוק אין דער רעליגיעזער און וועלטליכער ליטעראַטור. עס איז ענטשטאַנען די משיחישע בעוועגונג. ד״ר ווייצמאַן האָט דערצעהלט וועגען דער יודישער מסורה, אַז משיח וועט קומען דאַן, ווען די צושפּרייטונג פון יודישען פאָלק וועט זיין אַ פאָלשטענדיגע. עס זענען נישט געווען קיין יודען אין ענגלאַנד, האָט זיי אָליווער קראָמוועל איינגעלאַדען צוריק קיין ענגלאַנד, כדי, די צושפּרייטונג זאָל זיין אַ פאָלשטענדיגע. דאָס איז געווען מיט 300 יאָהר פאַר דער באַלפור־דעקלאַראַציע. דאָס איז געווען דער ערשטער ביישפּיל פון בריטישער סימפּאַטיע פאַר יודישער אויפריכטונג, וואָס האָט שפּעטער געפונען דעם אויסדרוק אין די אויסערונגען פון ענגלישע מלוכה־מענער, דענקער, שריפטשטעלער און געשעפטסלייט אין 19־טען יאָהרהונדערט. די באַלפור־דעקלאַראַציע איז אייגענטליך דער לעצטער גליד פון דעם לאַנגען קייט פון בעמיהונגען פון דעם ענגלישען פאָלק צו קומען צו הילף די יודען אין זייער זאַך.

ד״ר ווייצמאַן שילדערט ווייטער דעם פאָרשלאַג פון דער ענגלישער רעגירונג אין יאָהר 1903

צו בעשטימען אין אוגאַנדא אַ טעריטאָריע

פון 8.000 קוו. מייל פאַר אַ יודישער היימלאַנד און דעם שטרייט אין דעם ציוניסטישען לאַגער, וואָס האָט געפיהרט צום אָבוואַרפען דעם פאָרשלאַג. אוגאַנדא איז אָפגעוואָרפען געוואָרען האָט ערקלערט ד״ר ווייצמאַן — ווייל זי וואָלט קיינמאָל נישט געוואָרען א״י. מיט 12 אָדער 13 יאָהר שפּעטער האָט אַר טור דזשעמס באַלפור, וואָס איז געווען פּרעמיער פון דעם קאַבינעט, וועלכער האָט געמאַכט דעם אוגאַנדא פאָרשלאַג, פערעפענטליכט די איצט בעריהמטע באַלפור־דעקלאַראַציע. נאָך אַנ׳איבערררייס פון 5 מינוט האָט ד״ר ווייצמאַן געשילדערט די סיבות, וועלכע האָבען געבראַכט צו דער באַלפור דעקלאַראַציע. ד״ר ווייצמאַן האָט אָפגעוואָרפען דעם שטאַנדפּונקט,, אַז דאָס איז געווען אַ שבעל־געפאַסטער מלחמה־צוזאָג. פערקעהרט, דאָס איז געווען אַ פייערליכער אַקט און די פאָרמולירונג איז זאָרגפעלטיג בעטראַכט געוואָרען דורך דעם קאַבינעט.

דער צוועק איז נישט געווען צו געווינען די סימפּאַטיע פון די רייכע יודען פאַר דער קאָאַליציע. פאַקטיש זענען די רייכע יודען אין ענגלאַנד און אַמעריקע געווען ענטשידען געגען דער דעקלאַראַציע. ד״ר ווייצמאַן ציטירט אַ בריף אין „טיימס״ פון יוני 1917, וואָס ברענגט צום אויסדרוק די דאָזיגע אונ צופרידענהייט. די דעקלאַראַציע האָט געזאָלט ווע־ רען פערעפענטליכט מיט איניגע חדשים פריהער, אָבער דאָס איז נישט געשעהן — צוליב דער דער־ מאָנטער אָפּאָזיציע. די באַלפור־דעקלאַראַציע איז אין קיין פאַל נישט געווען קיין פאָרם פון קריגס־ פּראָפּאַגאַנדע.

נאָכ׳ן שילדערן מיט וואָס פאַר אַנ׳ענטוזיאַזם די ענגלישע עפענטליכקייט האָט אויפגענומען

די באַלפור - דעקלאַראַציע

געהט ד״ר ווייצמאַן איבער צו דער צווייטער טייל פון דער דעקלאַראַציע. ד״ר ווייצמאַן לעגט פאַר דער קעניגליכער קאָמיסיע פעסטצושטעלען, צי האָבען די יודען פאַר די לעצטע 60 יאָהר געטון עפּעס אַזויגס, וואָס זאָל שעדיגען דעם מצב פון דער נישט־יודישער בעפעלקערונג אין א״י. פערקעהרט אונדירעקט האָט די בעפעלקערונג פיל געוואָסען פון די יודען.

איבערגעהענדיג צו רעפערירען

די בעדינגונגען, אין וועלכע די יודען האָבען אָנגעהויבען זייער אַרבייט אין ארץ ישראל

האָט ד״ר ווייצמאַן ערקלערט, אַז אפשר אין דער געשיכטע פון דער גאַנצער ציוויליזאַציע, איז נישט אויסגעפיהרט געוואָרען אַזאַ ווערק, דורך אַזוי צו זאָגען, א פרייוואַטע קערפּערשאַפט, זי האָט נישט געהאַט קיין מלוכה, קיין רעגירונג און קיין מלוכה־ אוצר. די אַרבייט איז אָנגעהויבען געוואָרען מיט אַ געבונדענער רעכטער האַנד — דאָס רוסישע יודענטום איז נישט געקומען אין בעטראַכט. מיט׳ן אויסנאַהם פון באַראָן עדמונד דע ראָטשילד און נאָך איניגע זענען די איינפלוסרייכע יודען געווען גלייכגילטיג אָדער געגען דער נייער יודישער אונטערנעהמונג. וועגען פאָנדען אויף אימיגראַציע, קאָלאָניזאַציע און באַדערפענישען האָבען די פיהרער זיך געמוזט ווענדען צו די אָרימע יודען. עס וואָלט דעריבער געווען פאַלש צו בעהויפּטען, אַז א״י ווערט געבויט דורך רייכע יודען.

מען בעהויפּטעט, אַז דער גאַנצער גוטער באָדען אין א״י איז שוין ערוואָרבען געוואָרען דורך די יודען. איצט איז דאָס אַ גוטער באָדען, ווייל מען האָט איהם מעליאָרירט. אין יאָהר 1919 האָבען ברי־ טישע בעאַמטע ערקלערט דעם ד״ר ווייצמאַן, אַז אויף גרויסע ערד־שטחים קען מען גאַרנישט אויפטון, דאָס איז געווען אַ באָדען פון דעם מין, אויף וועלכען עס איז ענטשטאַנען ראשון־לציון און תּל־אביב.

ד״ר ווייצמאַן האָט אַרומגערעדט דעם ווידער־ שטאַנד, וואָס איז ענטשטאַנען צוליב דעם וואוקס פון דעם אַראַבישען נאַציאָנאַליזם און האָט דער־ מאָנט וועגען דעם צוזאַמענטרעף מיט עמיר פייזאַל אין יאָהר 1918 (וואָס איז צושטאַנד געקומען לויט גענעראַל אַלענבי׳ס אָנרעגונג), ווען ער האָט איהם געשילדערט די אַראַבישע האָפנונגען, שטרעבונגען און אספּיראַציעס און זיי ביידע זענען געקומען צו אַ פאָלשטענדיגען הסכם. אין רעזולטאַט איז אונ־ טערגעשריבען געוואָרען אַ דאָקומענט, וואָס פאָר־ מולירט די בעציהונגען צווישען יודען און אַראַבער, דערביי האָט פולק. לאָורענס געהאַנדעלט אַלס איב־ טערפרעכטאָר און געהאָלפען צו פאָרמולירען דעם דאָזיגען דאָקומענט.

יודען האָבען אין ירושלים, דמשק, קאירא, באַגדאַד און ביירוט געמאַכט בעמיהונגען צו קומען מיט אַראַבער צו אַ פערשטענדיגונג בנוגע דעם יודישען שטאַנדפּונקט, שטרעבענדיג צו אַ צוזאַמענאַרבייט, אָבער די האַנד, וואָס איז געווען אויסגעשטרעקט צו פריינדשאַפט האָט מען שטענדיג אָפּגעוואָרפען.

איבערגעהענדיג צו די פּראַקטישע פּראָבלעמען פון אימיגראַציע, באָדען און זעלבסטשטענדיגער רע־ גירונג, האָט ד״ר ווייצמאַן זיך אָפּגעשטעלט אויף דער אינטערפּרעטאַציע פון פּרינציפּ פון ווירטשאַפטליכער אויפנאַהמספעהיגקייט פון לאַנד. עס איז אונאַנגענעהמבאַר פאַר יעדען יוד, אַז דאָס זאָל בעדייטען עפּעס אַנדערש ווי די מעגליכקייט פאַר יעדען יוד אַריינצוקומען קיין א״י אַזוי לאַנג ווי א״י קען איהם אויפנעמען. דער אַקטועלער פערנעהם פון דער אויפנאַהמספעהיגקייט לאָזט זיך בעשטימען דורך פאָרשונגען פון צייט צו צייט, אָבער דאָס קען נישט פערשטאַנען ווערען אין דעם זין, אַז די אויפנאַהמספעהיגקייט איז שוין נאָהענט ערשעפּט צו ווערען. עס איז נישט מעגליך קיין שום אַנדערע נישט עקאָנאָמישע פּאָ מ״ל. אימיגראַנטען פון דעם טיפּ, וועלכע קומען קיין א״י, האָבען בלויז איין שטרעבונג אין זייער לעבען — צו שאַפען איינוואַנדערונגס־מעגליכקייטען פאַר אַנדערע עולים. די מעגליכקייטען אין דער לאַנדווירטשאַפט, אינדוסטריע, האַנדווערק און האַנדעל זענען נאָך גאָר גרויסע. עס איז אונמעגליך צו אינטערפּרעטירען די באַלפור־דעקלאַראַציע אין דעם זין, אַז יודען קענען אַריינקומען קיין א״י. אין אַזאַ צאָהל, וואָס זאָל נישט איבערשטייגען די אַראַבער. מיר אַקצעפּטירען דעם פּרינציפּ פון אויפנאַהמספעהיגקייט, אָדער

ער מוז יעהרליך אינטערפּרעטירט ווערען דורך ווירטשאַפטליכע מאָטיווען, געדענקענדיג, אַז קיין זאַך טאָר נישט שעדיגען דעם מצב פון דער בעפעלקערונג אין לאַנד.

צוריקקעהרענדיג זיך

צו דער אַראַבישער פראַגע,

האָט ד״ר ווייצמאַן ערקלערט, אַז פון די אַראַבישע טענות וואָלט מען געקאָנט מיינען, אַז אפשר 10 פּראָצ. פון זייערע קריגס־פאָדערונגען זענען בעפרידיגט געוואָרען, פאַקטיש אָבער זענען די אַראַבער צוגעקומען 3 קעניגרייכען — איראַק, העדזשאַס און עבר־הירדן, די יודען דאַגעגען האָבען בלויז דאָס איינציגע לאַנד און חוץ דעם גאָרנישט. ד״ר ווייצמאַן גלויבט, אַז די אַלטע טראַדיציע פון צוזאַמענאַרבייט פון יודען און אַראַבער וועט ווידער בעקומען אויבערהאַנד. ביז איצט איז די יודען נישט געלונגען צו דערפיהרען צו אַ צוזאַמענאַרבייט, זיי פערלירען אָבער נישט די האָפנונג.

בעריהרענדיג

די פראַגע פון עבר הירדן,

האָט ד״ר ווייצמאַן ערקלערט, אַז נאָך אין משך פון 5 יאָהר נאָך דער באַלפור־דעקלאַראַציע איז עבר־הירדן געווען אַ בעשטאַנדטייל פון א״י.

דער שטרייט וועגען באָדען, וואָס לאָזט זיך יאָ אָדער נישט בעאַרבייטען, דאַרף מען איבערלאָזען די עקספּערטען. ד״ר ווייצמאַן האָט אָבער אָנגעוויזען אויף די דורות־לאַנג פערבאַכלעסיגטע חולה־זומפּען, אויף וועלכע עס וועלען בעזעצט ווערען 2,000 יודישע משפּחות. איך גלויב — האָט ד״ר ווייצמאַן ערקלערט — אַז אַלץ איז אָבהענגיג פון אַ דינאַמישער ענטוויקלונגס־פּאָליטיק פון דער א״י־רעגירונג, וועלכע דאַרף העלפען צו אָרגאַניזירען אַ קאָמפּאַקטע קאָלאָניזאַציע. איך זאָג דאָס אָהן כוונה צו קריטיקירען די רעגירונג.

ד״ר ווייצמאַן קלערט אויף דעם פּרינציפּ פון זעלבסטשטענדיגער אַרבייט פון די נאָכמלחמה־דיגע ייִדלונגען, ערקלערענדיג, אַז דער דאָזיגער פּרינציפּ שליסט אויס נישט בלויז אַראַבישע אַרבייט, נאָר בכלל יעדע לויהן־אַרבייט. דער פּרינציפּ בעשטעהט אין וואָס: צו דיר געהערט די זאַך, וואָס דו האָסט אַליין געבויט.

אין דעם פאַל — זאָגט ד״ר ווייצמאַן — האָט אונז א״י געגעבען אַזאַ געלעגענהייט, וואָס מיר האָבען אין ערגעץ קיינמאָל נישט געהאַט — מיר פלעגען שטענדיג קומען אין לענדער, וואָס זענען שוין געווען געבויט.

ד״ר ווייצמאַן בעהאַנדעלט דאַן די פערשידענע אַרבייטס־טיפּען — אין אַראַבישען סעקטאָר, אין רעגירונגס אונטערנעמונגען און אין יודישען סעקטאָר ער ווייזט אָן, אַז אין פערהעלטניש צו זייער פּראָפּאָרץ האָבען די יודען קיינמאָל נישט בעקומען דעם טייל, וואָס קומט זיי לויט זייער צאָהל אין עפענטליכע אַרבייטען. אַראַבער ווערען אין אַ גרויסער מאָס בעשעפטיגט אין יודישע אונטערנעמונגען, די צאָהל יודען, וואָס ווערען בעשעפטיגט אין רעגירונגס־אַרבייטען, שטייגט: דאַגעגען ווערען יודען כמעט אין גאַנצען נישט בעשעפטיגט אין אַראַבישע אונטערנעמונגען — און ווען שוין יאָ, איז זעהר ווייניג.

יודען — זאָגט ד״ר ווייצמאַן — האָבען צו דער רעגירונג אַ סך טענות,

אָבער די גרויסע אַלגעמיינע טענה איז די, דאָס די רעגירונג האָט נישט אָנגעגעבען קיין דינאַמיש־אַקטיווע פּאָליטיק, וואָס זאָל פיהרען צו דער ענטוויקלונג פון הויפּט־פאַקטאָר פון דער יודישער נאַציאָנאַל־היים.

ווי מען זאָל נישט מיינען, אַז די רעגירונג האָט ווייניג געטון פאַר די אַראַבער, מוז מען אָבער מודה זיין, אַז זי האָט פאַר זיי געטון פיל.

ד״ר ווייצמאַן ערקלערט, אַז די יודען האָבען געגען זייער ווילען געמוזט אָפּוואַרפען דעם פּראָיעקט, אַז זיי זאָלען מיטאַרבייטען אין אַ לעגיסלאַטיוו־ראַט; זיי האָבען דעם פּראָיעקט געהאַלטען פאַר נישט רייף. עס וועט זיין נאַטירליכער, ווען דער פאָרשלאַג זאָל קומען אין אַ צייט אין וועלכער דאָס לאַנד וועט האָבען גענוג געניטשאַפט אין מוניציפּאַלער זעלבסט־ פערוואַלטונג. די יודען זענען געשטאַנען אויפ׳ן שטאַנדפּונקט, אַז די פאָרם, וואָס דער לעגיסלאַטיוו־ראַט וואָלט אָנגענומען, און די צילען, צו וועלכע די אַראַבער וועלכע האָבען מיט אַ צייט פריהער געהאַט אָבגעוואָרפען אַנ׳ענליכען פּראָיעקט) וואָלטען דעם ראַט אויסגענוצט, וואָלטען בלויז געשאַפען נאָך איין שטערונג פאַר דער יודישער נאַציאָנאַל־היים.

זיין ערקלערונג האָט ד״ר ווייצמאַן געענדיגט:

די אויפגאַבע פון דער קעניגליכער קאָמיסיע איז אַ קאָמפּליצירטע, און זי איז געקומען אין אַ צייט ווען די יודישע לאַגע איז פינסטערער ווי יעמאָלס פריהער. איך טו תּפילה, אַז איהר זאָלט געפינען דעם אויסוועג פון די שוועריגקייטען.

לאָרד פּיל איבערפאָרמירט ד. ד״ר ווייצמאַן, אַז איינע פון די פראַגען, וואָס וועלען איהם אין צווייטען פערהער געשטעלט ווערען, וועט זיך בעציהען דערויף, וואָס ער בעטראַכט אַלס די גרונד־סיבה פון די אונרוהען. ד״ר ווייצמאַן זאָגט, דאָס ער וויל בעסער די דאָזיגע ערקלערונגען אָבגעבען אין אַ געשלאָסענער זיצונג.

———*×*———

ענדעקישע אנטי-יודישע אגיטאציע הערט נישט אויף אין ווילנע

נאכוועהענישען פון די לעצטע געשעהענישען

אין ווילנער „ציאט" ליינען מיר:

שבת אין אווענט האבען יונגע פוילישע שילער געטיילט אויף די ווילנער גאסען אנטי-יודישע אויפרופען מיט קאריקאטורען פון יודען. אונטער די קאריקאטורען איז געווען אונטערגעשריבען: „מארגען וועלען מיר זיך מיט זיי אפרעכענען"...

זעלבסטפארשטענדליך, אז דאס האט ארויסגערופען בעאונרואיגונג ביי דער יודישער בעפעלקערונג.

דער זונטאג'דיגער טאג

האט זיך גליקליך אנגעהויבען מיט א דורכפאל פאר די ווילנער ענדעקעס, וועלכע האבען געפרובט אויף מאסטאווע 1 איינארדענען א מיטינג. ס'איז זיי אבער נישט געלונגען, ווייל דער לאקאל איז געווען אומגערינגעלט פון פאליציי, וועלכע האט קיינעם נישט אריינגעלאזט.

דאן איז א גרופע סטודענטען אוועק אין אקאדעמישען הויז און אפגעהאלטען דארט א מיטינג. קיין סך סטודענטען האט אבער דער מיטינג נישט צוגעצויגען. אין דער זעלבער צייט האבען ענדעקישע אגיטאטארען געפרובט אויפקלייבען גרופעס אונטערוועלט העלדען און יונגען. ס'איז זיי אבער דער מאנעוור נישט געלונגען, ווייל די פאליציי איז דאס מאל געשטאנען אויף דער וואך און צו קיין צוזאמענשטויסען נישט דערלאזען.

געפאהרען מיט א יודישען דראשקער און ווילען נישט בעצאהלען.

ווען די פאליציי האט פונאנדערגעטריבען א גרופע ענדעקישע „העלדען" אויף מאסטאווע גאס, האבען צוויי קריסטען גענומען א דראזשקע און געהייסען פאהרען אויף אנטאקאל.

ווען זיי זיינען אנגעקומען אויף אנטאקאל האבען זיי געמאכט א טומעל, אז מיט קיין יודען פאהרען זיי נישט און דעריבער ווילען זיי נישט בעצאהלען...

דער דראשקער נישט קיין שרעקעוודיגער יוד, האט זיי געענטפערט: „גוט, מעהר וועט איהר נישט פאהרען מיט קיין יודען, אבער מיר וועט איהר בעצאהלען". ער איז גליך אראפ פון קעלנע און אנבאר פענדיג איינעם פון די פאסאזשירען, האט ער איהם אריינגעזעצט אין דראשקע און גענומען מיט איהם פאהרען אין קאמיסאריאט. דער ענדעקישער „העלד" האט זיך דערשראקען און בעצאהלט פאר דער „יאזדע".

די שטימונג אין שטאט

איז נאך אלץ א דענערוועזנדיגע. שפעט ביי נאכט האט מען נאך מורא צו גיין אין גאס, אויף מיצקער וויטש גאס זעהט מען נישט אין אווענט קיין יודען. ווייל מען האט מורא פאר די גרופעס סטודענטען, וועלכע שפאצירען מיט די שטעקענעס אין די הענד. צוליב דעם ליידען זעהר שטארק די קאנדיטארייען אויף די לעצטע טעגען איז פוסט, נישט בעסער איז אויך אין די קאפעען און רעסטאראנטען. מ'זעהט אויך נישט קיין יודישע געסט ביי די שטראלס און אין די פערשידענע רעסטאראציעס, וועלכע זענען שטארק בעזוכט געווארען פון יודען, און האבען געטיילט אומזיסטע מיטאגען די ענדעקישע „אלקא-

[גאר העלדען", („זאנישע", „קריסטאל", „בוקעט,] און „אסמאריא"). אין אט די אלע ערטער איז איצט פוסט. די ארקעסטערן שפילען שוין נישט מיט אזא טעמפא, ווי פריהער, ווען ס'פלעגט זיין געפאקט. איצט קלינגט זייער מוזיק ווי א טרויער-מארש...

צי וועלען אבער אונזערע ווילנער „ארים-מאכער" טען" זיך קענען לאנג איינהאלטען פון צו גיין אין די אויבענדערמאהנטע ערטער — דאס וועט ווייזען די צוקונפט און די סילוועסטער-נאכט, ווען יודען זענען זיך נוהג צו „פערגעסען" זייערע צרות...

לידער האבען אונזערע שמענדריקעס א קורצען זכרון...

קריסטען ליידען אויך פון די לעצטע געשעהענישען.

אחוץ די קריסטליכע קרעמער פון מיצקעוויטשער גאס האבען געליטען צוליב די לעצטע געשעהענישען א בעקאנטע פוילישע פירמע י. מ. נישט קיין גרויסער יודען-פריינד, האט זיך בעקלאגט פאר זיין יודישען שכן, אז זינט די לעצטע געשעהענישען זעהט מען נישט קיין יודישען קונה, ווייל יודען האבען מורא צו גיין אויף מיצקעוויטשגאס. פאר די גוט שטוהענישען פלעגען יודען ביי איהם קויפען און ס'פלעגט טרעפען צייטען, ווען ס'פלעגט אויספעהלען סחורה, איצט האט מען איהם געבראכט א גאנצע פארט פרישע סחורה און קיין קונים זענען נישטא. אויב ס'וועט ווייטער אזוי גיין — בעקלאגט זיך ה' מ. „וועט פון זיין גרויסען געשעפט ווערען א קרעמעל".

אט אזוי האבען די לעצטע ארויסטריטען פון די „נאציאנאלע העלדען" געווירקט אויפן פוילישען האנדעל, אבער אויך נישט ווייניגער האבען די געשעהענישען געווירקט אויפן יודישען האנדעל, ווייל די באיקאט-העצע שטארקט זיך פון טאג צו טאג.

בעזייטיגט יודען פון פוילישען טעאטער...

ערשט איצט, ווען דער עולם הויבט אן עמוראם צו זיך קומען פון די איבערגעלעבטע געשעהענישען דערוויסט מען זיך אליץ נייע פאקטען, וועלכע זענען ביז איצט אין ערגעץ נישט פערנאטירט געווארען. אזוי למשל, גיט מען אונז איבער וועגען אזא פאקט:

אין דעם טרויעריג - בעריהמטען מאנטאג אווענד ווען אין יודישען פעטנעל האט מען צעשלאגען און צע'מזיק'ט צעהנדליגער אחמשולדיגע יודען, איז אין פוילישען טעאטער אויף פאהולאנקע געקומען א גרופע ענדעקישע יונגעלייט און זיך פאכצופרעגט, צי זענען אין טעאטער נישטא קיין יודען... וואס מען האט זיי געענטפערט איז נישט וויכטיג, וויכטיג איז דאס, אז די דירעקציע האט זיך גליך ארויסגערוקט, אויפגעזוכט די עטליכע יודען, וועלכע האבען זיך דאן געפונען אין טעאטער. זיי אויסגעצאהלט צוריק דאס געלד פאר די בילעטען און ארויסגעלאזט די יודען, דורך דער הינטער-טיר...

ווי זאגט מען דארט — קאמענטארען זענען איבעריג.

די קעשענע אדער ס'געוויסען...

ווי מ'זיט אונז איבער, זענען געווען ארייגעקער מען צום „רויטען שטראל" איניגע ענדעקישע סטודענטען און זיך נאכגעפרעגט, צי זענען נישטא דאהין קיין יודען?

דער אייגענטימער האט די „געסט" גוט אויסגעזידעלט: „צוליב אייך — האט ער געשריען — האב איך פערלוירען מיינענדער גילדען ליזונג, איהר ווילט מיר רואינירען?"

די „שיינע לייט" דערוועהענדיג די ענערגישע שטעלונג פון דעם אייגענטימער, האבען געמאכט א ויברח...

ס'פרעגט זיך נאר, פארוואס האט דער זעלבער שטראל נישט ארויסגעוויזען אזא ענטשלאסענקייט בעת „יענע טעג"...

א כוליגאן אויסגעהאקט די שויבען אין „טהרת הקודש".

אין דער נאכט פון פרייטאג אויף שבת האט אן אומבעקאנטער כוליגאן אריינגעווארפען א גרויסען ברוקשטיין אין „טהרת הקודש", אויספרעכענדיג דערביי 2 שויבען. דער שטיין איז אריינגעווארפען געווארען דורך שידאקע גאסעל אין די דרום-פענסטער פון שוהל.

וועגען דעם פאל האט מען געמאלדען אין פאליציי, וואוהין מ'האט אויך געבראכט דעם ברוקשטיין.

ס'האבען זיך רעגיסטרירט הונדערט געליטענע פון די לעצטע געשעהענישען.

די רעגיסטראציע פון די יודישע געליטענע בעת די לעצטע געשעהענישען אין ווילנע ווערט פארגעזעצט. ביז נעכטען האבען זיך אין ... געזעצט... געמעלדעט ביז 100 געליטענע פון די ... און מאנטאג'דיגע געשעהענישען אין ווילנע ... טעריאלען ווענגען די אנטי-יודישע ... ווערען איבערגענעבען דער געהעריגער ... מאכט, וועלכע פיהרט אין א שנעלען טעמפ ... פארשונג ארום די בעקאנטע טרויעריגע ... שען.

ער גייט צום ערשטען מאל אין ... שען טעאטער. — צוויי משומ... טעס ווארפען זייערע מענער ... ווילען ווערען צוריק יודישע.

די לעצטע געשעהענישען האבען ... פס'כיש געווירקט אויף פיל אסימילאנטען.

צופעליג האט דער שרייבער פון די ... טען געטראפען א בעקאנטען אסימילאטאר ... פון די, וועלכע זענען ביז אהער געווען ... יודישער קולטור און דערציילט אונז ... אין יודישען טעאטער.

— איהר אין יודישען טעאטער? ...

צו אייך?

דער אסימילאטאר פוינט זיך אן צו ...

— דאס איז דאס ערשטע מאל אין ... בען און איהר ווייסט... אליץ די געשעהעני...

אט איז א צווייטער פאל:

צוויי משומדת'טעס האבען זיך געשוואט ... ראבינאי מיט א בקשה מען זאל זיי ... זיין. איינע פון זיי איז נאר א יונגע. ... קריגט, מיט צוויי יאהר צוריק האט זי ... אין א קריסטליכען סטודענט, איז אנטלאפען ... עלטערען און איז האמיניקאנער קלויסטער ... דער פארגעקומען איהר שמד און איהר ... עחמוהד פוקאלסקי.

ווען ס'האבען זיך אנגעהויבען די ... געשעהענישען האט פיקאלסקי איינגעזען ... זיין בעציהונג צו איהר. ער פלעגט ... און דערציילען נישט געשמאקע מעשה'... יודען און יודישע סטודענטען. ער האט ... אקטיוו בעטייליגט אין די געשעהענישען.

— כ'האב נישט געקענט אויסהאלטען ... צייליט די יונגע משומדת, — איך האב ... אז ער פערגיסט מיין בלוט און איך האב ... קומען אויף מיין מאמ.

זי איז אנטלאפען פון איהר אסטיסטיסטי... מאן און איצט בעט זי, אז דער ראבינאט ... ביי איהרע עלטערען, זיי זאלען איהר מוחל ... צונעהמען איהר צוריק אהיים.

עהנליך איז אויך די געשיכטע פון ... משומדת, אויך זי איז אנטוישט ... לעצטע געשעהענישען אוועק פון איהר ... ווענדעט זיך צום ראבינאט.

איהר פאמיליע האט זי געבעטען נישט ... עפענטליכען.

—*X*—

די וועלכע וועלען פאסקעווען מיט דירות

וועלען נישט בעקומען קיין שטייער-הנחות

וו א ר ש א, 1. (טעל.) ווי בעקאנט האט די רעגירונג געהאט בדעה צו בעגרעניצען די שטייער-הנחות פאר די, וועלכע בויען וואוין-הייזער, דאס האט זיך אבער אנגעטראפען אויף ערנסטע פארבעהאלטען, מחמת דער מאנגעל אין דירות איז נאך זעהר גרויס און דעריבער איז דער רעגירונגס-פלאן נישט רעאליזירט געווארען.

ס'ווערט נאר פראיעקטירט אפצושאפען די הנחות פאר די נייע וואוין-הייזער, וואו די הויז-בעזיצער וועלען נעהמען צו הויך דירה-געלד, כדי וואס גיכער צו אמארטיזירען דאס אינוועסטירטע קאפיטאל.

באזיל זאכאראוו

דער פערשטארבענער וואפן-קעניג

פון ג. בארוך

אין יענער צייט, ווען נארעל איז געפאהרען קיין גריכענלאנד, אויסצוגעפינען דעם ייחוס פון דעם אלטען זאכאראוו איז א מיטגליד פון סקאטלאנד יארד אפגעשיקט געווארען אויף א געהיימער מיסיע קיין אדעס, נארעל איז געקומען צוריק מיט א געפעלשטען דאקומענט, אז זאכאראוו איז געבוירען געווארען אין גריכענלאנד, און דער דעטעקטיוו פון לאנדאן איז געקומען צוריק מיט א יודישער מעטריקע פון אן אדעסער קאזיאנעם רב. דער מיטגליד פון סקאט-לאנד יארד איז דערנאך געבליבען אויף זיין אמט און איז נאך איצנד אפשר אויף זיין שטעלע. נארעל אבער איז באלד אריבער אויף זאכאראווס קעסט. איז אפגעשיקט געווארען קיין מאנטע קארלא און אין א קורצער צייט ארום האט מען זיך דערוואוסט, אז ער איז דארטען בעגאנגען זעלבסטמארד דורך הענגען זיך.

דער קלאנג איז געווען, אז נארעל האט כלומרשט פערשפילט 25 טויזענט פראנק, און דערפאר האט ער זיך אויפגעהאנגען. מען האט זיך אבער שפעטער דערוואוסט, אז מען האט איהם געפונען א דרישא-מענעם; אז ער האט איבערגעלאזט א פערמעגען פון מיליאנען דאלארס, און אז א נישטיגע סומע פון 25 טויזענט פראנק האט ביי איהם נישט געקאנט שפי-לען אזא ראל, אז ער זאל זיך נעהמען דערפאר דאס לעבען.

די פראנצויזישע רעטעקטיווס האבען באלד אנ-געהויבען א שטילע אויספארשונג. וועלכע האט זיך אין מיטען דערינען אפגעשטעלט; אבער זיי האבען נאך צייט געהאט פעסטצושטעלען, אז נארעל האט שפעטער ביי עמיצען בעקריגען א ריזיגע סומע געלד, ווייל אנדערש האט ער נישט געקאנט איבערלאזען אזא גרויס פערמעגען (ער האט געקריגען צוויי טויזענד דאלאר א יאהר און פון דעם נישט געקאנט צונויפ-שלאגען קיין מיליאנען).

זאכאראוו'ס שונאים, וועלכע זענען שטענדיג געווען אין א גרויסער צאל, האבען שוין געהאט א ביי פעקעל מיט הטאים אויף איהם, וועלכע ער האט קיינמאל נישט געפרובט אפלייקענען.

זאכאראוו האט קיינמאל נישט מורא געהאט פאר זיינע שונאים, וועלכע זענען נישט געווען און זענען ביז היינט בישטא צו שען די מאסען, נאר אין רעגירונגס - קאבינעטען און אין די קע-ניגליכע הויפען. זיי האבען געוואוסט אלע זיינע סודות; האבען געוואוסט, אז ער איז געווען אין סיביר אנ'ארעסטאנט, אז ער האט בע'גנב'עט אנ'אפיצער, אז ער איז פון סיביר אנטלאפען און איז אויפ'ן וועג געווען אנ'איינפאכער באנדיט; אז ער האט זיך אין קאנסטאנטינאפאל דורך א צופאל גע-טראפען מיט א געוועהר-פאבריקאנט, וועלכער האט איהם געגעבען די מעגליכקייט צו מאכען א לעבען. זאכאראוו האט שפעטער ארויסגעוויזען גרויסע פע-היגקייט אלס אמוניציע אגענט. זיין ערשטער קונה איז געווען דוקא רוסלאנד, דאס לאנד, פון וועלכען ער איז אנטלאפען, און וואו ער איז בעצייכענט אלס גנב און גאטענרויבער (אויף זיין וועג פון סיביר). פון קאנסטאנטינאפאל איז ער געקומען קיין לאנדאן און דא געקראגען די געלעגענהייט ארייבצו-קומען אין דער רייכסטער געוועהר-פאבריק, וועלכער ער האט צוגעשטעלט א ליסטע פון זיינע קונים בעת דעם באלקאן-קריג.

אין יענעם יאהר, ווען רוסלאנד איז ארויסגעקו-מען מיט א זיג פון דעם באלקאן-קריג, און גריכענלאנד האט אנגעהויבען צו פיהלען די „טובות" פו'ם רוסישען בער, האט זאכאראוו געזעהען, אז ער האט אצינד די בעסטע שאנסען אנצוהויבען זיין ארבייט אויף א גרויסען מאסשטאב; האט ער זיינע פלענער פארגעלייגט פאר דער וויקערס געוועהר קאמפאניע און געקראגען א קאנטראקט.

פון 25 דאלאר ווערען מיליאנען

באזיל זאכאראוו'ס ערשטע שכירות ביי דער אמוניציע קאמפאניע זענען געווען 25 דא-לאר א וואך און א געוויסער פראצענט קאמיס פון די פערקויפטע סחורות (ביקסען, קאנאנען, קוילען, א. ד. גל..).

דאס איז געווען מיט צוויי יאהר שפעטער נאך זיין אנטלויפען פון סיביר; טערקיי האט פערלוירען די קריג, גיבעטע וואפענשטילשטאנד, און סער-ביע איז געווען די ערשטע, וואס האט זיך אנגעהויבען צוגרייטען צו א נייער קריג און געקראגען הינטער-ארום די שטיצע פון גריכענלאנד. אין יענער צייט האט זיך ענגלאנד געכאפט, אז איהר לוינט זיך נישט צו שטעהן פון דער וויטענס, און דיזראעלי האט אנגעהויבען אונטערצוהאנדלען מיט גריכישע פאטריאטען; צולעצט האט זיך דיזראעלי אפען גע-שטעלט אויף דער זייט פו'ם געשלאגענעם טערק.

„פאר ענגלאנד — האט ער געזאגט — לוינט זיך בעסער א שוואכע טערקיי, אידער א מעכטיגע גריכענלאנד"

גריכענלאנד האט זיך דערפיהלט בעליידיגט און אפגענארט. אבער זי האט גארנישט געקענט טון דעם געשלאגענעם טערק און ווייניגער ענג-לאנד. זי האט אפילו קיין ביקסען נישט געהאט פאר איהרע סאלדאטען צו בעשיצען דאס לאנד קעגען די אייגענע שונאים.

באזיל זאכאראוו איז דאן ארויס אין דער וועלט מיט א קאנטראקט, וואס בעווארענט איהם מיט דעם סאמען גרויסגעטען — 25 דאלאר מזומן יעדע וואך. איצט איז די צייט, אז ער זאל ווייזען וואס ער קאן. זיין קאמפאניע האט געמיינט, אז ער איז נאך אין לאנדאן; ווי איבערראשט איז מען אבער געווארען ווען מען האט זיך דערוואוסט, אז ער איז שוין גאר אין אטען (גריכענלאנד) און אז ער איז שוין דארטען אונטערהאנדלונגען מיט דעם ... מיניסטעריום וועגען גרויסע זאפאסען ... ביקסען.

אין א פאר וואכען ארום האט ער אנגע... אלע מיטלען, אז דיזראעלי זאל זיך דער... גריכענלאנד בעוואפענט זיך און אז זי ... גייציג אין ענגלאנד. ווען דיזראעלי האט ... וואוסט, כלומר'שט, פון א זייטיגען ... ער באלד מודיע געווען גריכענלאנד, אז ... וועט נישט שטיצן די גריכישע אינטער... טערקיי.

אויפ'ן אנדערען טאג, ווי ס'איז ... דיזראעלי'ס פערזיכערונג, איז זאכאראוו ... א פאפולערע פערזענליכקייט אין דער ... הויפטשטאט. דער ערשטער וואס האט איהם ... קענט איז געווען סקולודיס, וועלכער ... געהאלפען אונטערצוצינדען די געמיטער ... גריכישע פאטריאטען און קריגס-העלדען ... געהאלפען אויפקלערען די גרויסע סודות ... פאר א גליקען זיי קאנען קריגען. ווען ... וועט קאנען צעוויקלען איהרע הענט ... אזיע; האט איהם געהאלפען אפיהרען א ... דע צווישען די מאסען, וועמען מען האט ... אז זיי וועלען בעגליקט ווערען פון דעם ... לאנד וועט צוריק קריגען איהרע פערלוירע... לאניעס —

אין איין שעהנעם פריהמארגען האט ... בענלאנד אויפגעכאפט און אנגעהויבען ... אויף א ווילד קול: „גיט אונז א מאדערנע ... מיר ווילען צוריק קליין-אזיע, און מיר ... בעקומען!!"

די טיר פון דעם קריגס-מיניסטעריום ... ברייט צעעפענט פאר באזיל זאכאראוו ... זענען אנגעקומען גרויסע זאפאסען ... ג'יכען האבען אנגעהויבען צו צאהלען ... שטייערן, און זאכאראוו האט געקריגען ... מיט באלד קאמיס פאר זיין ערשט שטיקל ... זיין ערשטער קונה. (פארזעצונג ...

נייער פאָלקסבלאַט

דאָס לאָדזשער לעבען

נייער פאָלקסבלאַט

געבונדען דעם מאַן מיט שטריק

איהם געשאָכטען מיט אַ ראַזיר־מעסער און צוהאַקט מיט אַ האַק דעם קאָפּ

פּראָצעס פון 2 שוועסטער־מערדערינס

(א) נעכטען איז אין לאָדזשער קריזיס־געריכט פאַר־געקומען דער פּראָצעס פון די צוויי שוועסטער, די 27־יאָהריגע פּראַסקעדא מאַלאַרטשיק און די 23־יאָהריגע לעאָקאַדיאַ נאַגאַצקאַ, וועלכע האָבען אין דער נאַכט פון 5. סעפּטעמבער אויף אַ בעסטיאַלישען אופן דערמאָרדעט פּיאָטר מאַלאַרטשיק.

ווי עס ווייזט זיך אַרויס פון די פערהאַנדלונגען האָט די מערדערין פּראַסקעדא מאַלאַרטשיק געהאַט ביי איהר מאַן דעם שיכּור אַ פינסטער און ביטער לעבען.

חתונה געהאַט האָט זי מיט איהם, ווען זי איז געווען 16 יאָהר אַלט און איז שוין געווען אין חדעם קאַפּ...

די ערשטע פּאַר יאָהר איז נאָך „מיטגעגאַנגען", נאָר וואָס ווייטער איז עס געגאַנגען אַלץ ערגער! ער האָט אַלץ ווייניגער און ווייניגער געאַרבייט, און מעהר גע'שיכּור'ט. דערביי פלעגט ער פייניגען ווייב און קינד אויף אַ שרעקליכען אופן בעשלאָגען און געהרג'עט זיי מכּות רצח, און געהאַלטען אין איין אויספּרעסען ביי איהר געלד אויף בראַנפען.

עטליכע מאָל האָט זי געפּרובט פון איהם אַנט־לויפען, סעפּאַרירען זיך פון איהם, אָבער ער איז איהר נאָכגעלאָפען און מיט סטראַשונקעס געצווינגען זי צוריקצוקעהרען זיך.

אַזוי איז עס געגאַנגען ביז'ן 5 סעפּטעמבער ה. י. ווען ער איז 10 אין אָוונט געקומען אַהיים אַ קאָמפּלעט - שיכּור'ער, מיטברענגענדיג מיט זיך אַ האַק. שוין פון סאַמע אָנהויב אָן האָט ער זיין ווייב געמאַכט אַ ווילדען סקאַנדאַל. ווען זי האָט ביי איהם געפאָדערט געלד אויף דער הוצאה, זי האָט געוואוסט אַז לעצטענס האָט ער גוט געאַרבייט און נישקשה־דיג פערדינט.

אַזוי ווי זי האָט זיך געהאַט אויסגעדריקט בעת דער קריגעריי, אַז זי וועט איצט מאַכען אַ סוף אויף מאָל פאַר אַלעמאָל, און וועט איהם... אָפּשניידען דעם קאָפּ, האָט ער מיטגענומען די האַק און אַוועקגעלעגט לעם זיך אויף דער קושעטקע. ער איז תּיכף איינגע־שלאָפען מיט אַ טיפען שיכּור'ן שלאָף.

אין אַ האַלבער שעה שפּעטער איז אָנגעקומען איהר שוועסטער, לעאָקאַדיאַ נאַגאַצקאַ — אויך שטאַרק אומערן גלויבעל — וועלכע האָט מיטגע־בראַכט אַ פלעשעל בראַנפען, מיט וועלכער זי האָט מסכּר געווען איהר שוועסטער.

פּראַסקעדא האָט דאַן אויסגעגאָסען איהר ביטער האַרץ פאַר דער שוועסטער, און דאַן האָבען זיי ביי־דע געבונדען דעם שיכּור מיט שטריק און מיט זיין איינענעם קראַוואַט.

געטאָן האָבען זיי עס — ווי זיי האָבען דערקלערט פאַרן געריכט — דערפאַר, ווייל ער האָט געהאַט אַ הגילות אויפצוכאַפּען זיך פון זיין שיכּור'ן „דרעמעל" און דערמאָלירען אַלץ אין שטוב.

לעאָקאַדיאַ האָט נעהאָט פאָרגעלעגט דער שוועס־טער, אַז זי זאָל דעם מאַן איהרען שחט'ען מיט אַ מעסער, אָבער יענע האָט אָפּגעוואָרפען דעם פאָרשלאָג און געשחט'ן איהם מיט ראַזיר־מעסערס...

דער גע'שחטענער האָט זיך געוואָרפען אַ געבונ־דענער, געפּרובט זיך אַרויסרייסען פון די פענטעס, שטעלען אַ ווידערשטאַנד, אָבער דאָס ווייב זיינס האָט געכאַפּט די האַק, וואָס ער האָט פריהער געהאַט צו־געגרייט פאַר זעלבסטשוץ, און איהם צושמעטערט דעם קאָפּ...

שפּעטער האָט זי צוגערוימט די שטוב, און איז אַוועק אין דער פּאָליציי מעלדען וועגען איהר טאַט.

אויפ'ן פּראָצעס האָבען זיך ביידע שוועסטער מודה געווען אין זייער טאַט.

פאַרן געריכט האָט פּראַסקעדא געשילדערט איהר צוזאַמענלעבען מיטן מאַן, וואָס איז די גאַנצע צייט געווען איין שטיק גיהנום.

זי דערצעהלט אויך ווי אַזוי ער האָט בעסטיאַליש געמאַטערט זייער איינציגע טאָכטער.

אויף דער פראַגע פון אַדוואָקאַט צי זי אויך אי־בער, ווי אַזוי דער מאַן האָט זי געצוואונגען אין 1931 אַוועקצולעגען דעם קאָפּ אויף באַהן־שינעס, כדי אַ צוג זאָל איהר איבערפאָהרען, און עס זאָל הייסען, אַז זי אַליין האָט זיך גענומען דאָס לעבען...

דאַן האָט זי זיך אָפּגעראַטעוועט אַ דאַנק דעם, וואָס ער האָט דערזעהן עמיצען אָנקומען פון דער־ווייטענס — האָט ער איהר בעפוילען, זי זאָל אַוועק פון די באַהן־שינעס...

זי דערקלערט, אַז זי האָט נישט קיין חרטה, וואָס זי האָט איהם דערמאָרדעט, נאָר איהר פערדריסט, וואָס זי איז גלייכצייטיג נישט בעגאַנגען זעלבסט־מאָרד.

זעהר ריהרענד איז געווען די דערקלערונג פון דעם דערמאָרדעטענס 10־יאָהריגע טאָכטער, וועלכע וויינט די גאַנצע צייט. זי זאָגט, אַז זי וויינט נישט צוליב'ן טויט פון איהר פאָטער, וועלכער האָט זי שטענדיג שרעקליך געפּייניגט און געדראָהט, אַז ער וועט זי מיט דער מוטער ביידען דערמאָרדען...

אויך דער מערדערינס מוטער גיט איבער שרעק־ליכע פּרטים פון איהר טאָכטער'ס לעבען מיט'ן מאַן. דאָס זעלבע געבען אויך איבער אַנדערע עדות. אויך די מיינונג פון דער פּאָליציי פאַלט אויס גינסטיג פאַר דער מערדערין און שטאַרק אונגינסטיג פאַרן דערמאָר־דעטען.

אין רעזולטאַט איז פּראַסקעדא מאַלאַרטשיק פער־משפּט געוואָרען אויף 10 יאָהר טורמע און לעאָקאַ־דיאַ נאַגאַצקאַ — אויף 6 יאָהר.

דער אַדוו. לאָאָס האָט אָנגעזאָגט אַן אַפּעלאַציע.

פערשפּעטיגטער ווינטער־סעזאָן

אין דער האַלב־וואָל = אינדוסטריע

(אג) דער מאַרק פון האַלב וואָלענע סחורות אונטערשיידעט זיך שטאַרק פון די אַנדערע טעקסטיל צווייגען, דער אייגענטליכער ווינטער סעזאָן גדויערט אין דער בראַנזשע ביז דעם 1־טען דעצעמבער דאָגעגען דעם 15־טען דעצעמבער קומען שוין פאַר אויספערקויפען פון די סחורות, וואָס זענען איבערגע־בליבען פון סעזאָן.

אין לויפענדען יאָהר האָט מען אין דער האַלב־וואָל בראַנזשע בעמערקט אַ כאַראַקטעריסטישע ענ־דערונג. דער אייגענטליכער סעזאָן האָט גדויערט נאָר ביז דעם ערשטען נאָוועמבער. די וועטערען וואָס זענען נישט געווען גינסטיג פאַר'ן האַנדעל האָבען גורם געווען, אַז דער אפּזאַץ איז צוזאַמענגע־שרימפּען ביז אַ מינימום. איצט ערוואַרטען אָבער די פּראָדוצענטען און הורטאָווניקעס גרעסערע אומ־זאַצען צוליב פאָלגענדע סיבּות: 1) נאָך דעם 1־טען ווען די בעאַמטע בעקומען זייערע פּענסיעס, וועלען זיך די ברייטע שיכטען פון דער בעפעלקערונג פערזעהען מיט סחורות, 2) אויף די חגאות ווערט געוועהנליך געקויפט קאָנפעקציע סחורה און 3) די קעלטערע וועטערען וועלען פערגרעסרן די נאָכ־פראַגע אויף טעקסטיל־סחורות.

די אומזאַצען אויפ'ן מאַרק פון האַלב־וואָלענע סחורות זענען דערווייל הויפּטזעכליך אין מזומן, נישט קוקענדיג אויף דער טענדענץ, וואָס הערשט אין האַנדעל האָט זיך שוין אָנגעהויבען די פּראָ־דוקציע אויפ'ן זומער סעזאָן. עס פערשטעהט זיך, אַז עס האַנדעלט זיך נאָך דאָ נישט אין דער אייגענטלי־כער פּראָדוקציע, נאָר אין צוגרייטונגען צו דער פּראָדוקציע.

14 שטיק מוז זיין אויף אַ קילאָ זעמעל

דער בעקער־צעך מאַכט אויפמערקזאַם, אַז אויף אַ קילאָ זעמעל פאַר 70 גראָשען דאַרף זיין 14 שטיק.

פאַר באַקען קלענערע זעמעל ווי 14 שטיק אויף אַ קילאָ זענען בעשטראָפט געוואָרען פאָלגענדע בעקערס: פּנחס גאָלדבערג פאַבריצנע 11, 100 זל. ב. ברוסקאַ פּיעטריקאָווער 62, 50 זל. ראובן קינרוס זאַוואַדזקאַ 18, 30 זל. נאָוואַרסקי וואָלטשאַנסקי 4, 40 זל. מאיר גאָלדבערג נאַווראָט 14, 30 זל.

פאַר פערקויפען קלענערע זעמעל, ווי 14 אויף אַ קילאָ זענען בעשטראָפט געוואָרען פאָלג. געוועלב־אינהאַבער: ציקער, נאַווראָט 2 — 10 זל.; זילבערבערג, גליבנאַ 62 — 10 זל.; אַבראַמאָוויטש, וואָלטשאַנסקאַ 79 — 20 זל.; בולווא, וואָלטשאַנ־סקאַ 61 — 5 ז"

זוכענדיג אַרבייט

דערפיהרט מען זיך צו אַן אויסנאַנג־לאָזען צושטאַנד

(א) די מאַכט האָט לעצטענס נעווענדעט די אויפמערקזאַמקייט אויף דעם פּרט, אַז קיין לאָדז קומען לעצטענס אָן פון די דערפער פיעל מיידלעך צו זוכען אַרבייט, און אַזוי ווי אַרבייט איז אין דעם איצטיגען מאָמענט נישט לייכט צו בעקומען, און די מיידלעך האָבען זיך נישט וואו צו ווענדען נאָך הילף—ווערען אָפט נאַטירט פאַלען פון בעגיין זעלבסטמאָרד.

עס זאָלען דעריבער אַרויסגעגעבען ווערען ספּעציעלע אויפקלערונגס־אינסטרוקציעס פאַר די דערפער וועגען דער ווירקליכער זאַכלאַגע.

אין אַ בשמחה'דיגען צושטאַנד

(א) דער 43־יאָהריגער סטעפאַן רעמסקי (פון וואָשינסקיעגאָ 136) האָט זיך יעבטען שיכּור'ערהייט נעכאַפּט שלאָגען מיט פערשידענע דורכגייער אויף דער לימאַנאָווסקיעגאָ גאַס.

זיין געבעכדיגער סוף איז געווען, אַז מ'האָט איהם שרעקליך צוקאַליעטשעט און צובראָכען דעם רעכטען פוס.

אין אַ שווערען צושטאַנד האָט איהם פאָגאָטאַר־וויע אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

צובראָכען אַ פוס

(א) אויף ריבנאַ 7 איז געפאַלען און זיך צו־בראָכען אַ פוס אַ געוויסע חנה פרימערמאַן (פון ריבנע 17). פאָגאָטאָוויע האָט זי אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

אוואַנטורע אויפ'ן באַלוטער מאַרק

נעכטען איז ווידער אויסגעבראָכען אַן אַוואַנ־טורע אויפ'ן באַלוטער מאַרק ווי יונגע פערשוינען האָבען אָנגעהויבען זיך צו טשעפּען צו די דורכ־געהער, ס'איז ענטשטאַנען אַ געשלעג, וועלכער איז ליקווידירט געוואָרען דורך דער פּאָליציי.

פערענדיגט דער שטרייק

פון די מענער־בעשטעלטע שניידער־אַרבייטער

נעכטען איז אין שניידער־צעך פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ צווישען די שטרייקענדע און די אַרבייטסגעבער, ס'איז געקומען צו אַ הסכּם און דער שטרייק איז פערענדיגט געוואָרען, היינט טרעטען די אַרבייטער צו צו דער אַרבייט.

Biuro Buchalteryjno=Rewizyjne
ARNOLD BRAWERMAN
Łódź, P.O.W. 13, tel. 175-85
Zaprowadza i prowadzi księgowość na mieście i w biurze pg. wymogów Skarbowych po cenach przystępnych. Biuro czynne od 9—2 i od 4—7.

פאַר שאַנטאַזשירען און דראָהען מיט טויט

(א) דער 24־יאָהריגער מיעטשיסלאַוו ראָמאַן איז נעכטען געמשפּט געוואָרען דורכ'ן שטאָטישען געריכט פאַר'ן שאַנטאַזשירען אַ געוויסען מאָריץ וואָלקאָוויטש (פּילסודסקיעגאָ 47) און דראָהען איהם מיט טויט, ער איז פערמשפּט געוואָרען אויף 10 חדשים אַרעסט.

דעצעמבער

זון־אונטערגאַנג 3.24

זון־אויפגאַנג 7.49

מיטוואָך, 2

י"ח כסלו תרצ"ז

פולשטענדיגע רעאָרגאַניזאַציע

פון דער געזעלשאַפטליך־פּאָליטישער אָפּטיילונג אין דער וואָיעוואָדזטווע

((א) בעכטען האָבען איבערגענומען די אַמטען אין דער געזעלשאַפטליך־פּאָליטישער אָפּטיילונג פון דער וואָיעוואָדזטווע די ה"ה אַדאַם ליפּינסקי, רע־פערענדאַרזש מישניאַק, זדזשיסלאַוו ליפּינסקי.

דאָס איבערנעהמען די אַמטען דורך די ווייטער־דיגע ביי'ע רעפערענדאַרען ווערט אָפּגעוואַרט אין די נאָהענטסטע טעג.

געבליבען זענען אויף זייערע אַמטען: דער נאַטשעלניק פון דער געזעלשאַפטליך־פּאָליטישער אָפּ־טיילונג ד"ר סטאַניסלאַוו וורובאַ, פערטרעטער פון'ם ליטער קאַפּ. קאַזשימיעזש קאָוואַלסקי, פּרעסע־רע־פערענט רעד. יאַן וואַטינסקי, ראַטגעבער לודוויג גויסטשינסקי און רעפערענדאַרזש וולאַדיסלאַוו סאָבטאַ.

דער רעפערענדאַרזש סטאַניסלאַוו באַוואַקאָוסקי איז איבערגעטראַגען אין דער וואַרשאַווער סטאַ־ראָסטווע.

דעלעגאַציע פון צענטראַל סוחרים־פעראיין

ביי'ם דירעקטאָר פון דער פינאַנץ־קאַמער

אַ דעלעגאַציע פון צענטראַלען סוחרים־פעראיין (פּיעטריקאָווער 10) אין די פּערזאָנען פון פּרעזעס אינזשעניער יאַשונסקי, העבריק אַקאַוויע און דיר. וואַרצמאַן, האָט זיך נעכטען פאָרגעשטעלט פאַר דעם נייעם דירעקטאָר פון דער פינאַנץ־קאַמער, ד"ר מאַטקיעוויטש, וועלכען די דעלעגאַציע האָט פאָר־געשטעלט אַ רייהע פּאָסטולאַטען לטובת די סוחרישע שטייער־צאָהלער.

דער דירעקטאָר האָט די פּאָסטולאַטען גענומען צו אַכט און פערשפּראָכען דערמיט זיך צו פער־אינטערעסירען.

פאַבריק־סכסוכים

(א) אין דער פירמע פּאַצנאַווסקי און דאַב־ראָווינסקי (זשווירקי 11) איז אויסגעבראָכען אַ סכסוך צוליב דער געפּלאַנטער אַרבייטער־רעדוקציע, אַזוי ווי די פאַבריק־דירעקציע איז איינגעגאַנגען אויף דער צוטיילונג פון דער אַרבייט, איז דער סכסוך ליקווידירט געוואָרען.

* * *

(א) צוליב דערזעלבער סיבּה איז אויך אויס־געבראָכען אַ סכסוך אין קאַרל אייזערטס פאַבריק אויף זשווירקי 19, און אויך דאָ איז דער סכסוך אויף דעמזעלבען אופן ליקווידירט געוואָרען.

* * *

(א) צוליב דער געפּלאַנטער רעדוקציע אין דער פירמע „ברידער ציטרין" דויערט נאָך דער אויסגעבראָכענער אָקופּאַציע־שטרייק. די קאָנפערענץ אין אַרבייטס־אינספּעקטאָראַט האָט צו קיין רעזול־טאַט נישט געבראַכט.

איבערגעלאָזטע קינדער

(א) אין לאָקאַל פון דער אָפּטיילונג פאַר גע־זעלשאַפטליכער שוץ ביי דער שטאָט־פערוואַלטונג האָט מען איבערגעלאָזט 2 יונגלעך פון 9 און 11 יאָהר, מ'האָט זיי איבערגעשיקט אין פּושימולעק.

ZACHĘTA
זגערזשער 26
היינט און פאָלג. טעג!
פּרעכטיגער דאָפּעלטער פּראָגראַם!
I
גרעטין מאַריקאַ
אין די הויפּט־ראָלען:
DOROTA WIECK
און SZÖKE SZAKALL
II
„גאָס פון וואָהנזין"
אין די הויפּט־ראָלען:
BELE DANIELS
און WARNER BAXTER
אָנהויב טעגליך 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג, שבת און זונטאָג — 12 אַ זייגער בייטאָג.

לעצטע טעג !! נוצט אויס די לעצטע געלעגענהייט!
עקסטרא הנחה־בעזוכינגס־פערשטעלונג
היינט, מיטוואָך, 9.15 אָוונט
אויסערגעוויינליך לעצטע געסטשפּיעל פון לוסי און מישאַ גערמאַן
פון אַמעריק, וועלט־קינסטלער
צום לעצטען מאָל אין לאָדזש דער גרויסער וועלט־שלאַגער
רחל'ס קינדער
בילעטען פון 11 פריה ביי דער טעאַטער־קאַסע.

טעאַטער „ראַזמאַיטאָשטשי"
ציגעל־גאַס 27. טעל. 112-25.
דיר. ד. צעלמייסטער
היינט
ספּעציעל ביליגע פּרייזען
פון 54 גר. ביז 2 זל.
אַכטונג! גרויסע סענסאַציע!
דאָנערשטאָג, 9.15 אָוונט
הנחה־פערשטעלונג
פאַר ברייטע מאַסען
מאַמע און שוויגער
פּרייזען פון 54 גר. ביז 2 זל.

זאל
פילהארמאניע
נארוטאוויטשא 20
טעל 213-84

היינט, 8^{30} אווענד וועט אויפטרעטען די פענאמענאלע אינדישע טענצערין
NYOTA INYOKA
וואס פערכשופט מיט איהר רייץ אין איהרע וואונדערבארע טענץ לכבוד דער ליבע.
בילעטען צום פרייז פון 1 זל. ביז 6 זל. צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

פערזאמלונג פון פריינד פון „יוו״א״
פראקלאמירט דעם יוו״א־חודש אין לאדז

דעם 30־טען נאוועמבער א׳ז אפגעהאלטען גע־ווארען א פערזאמלונג פון דער געזעלשאפט פריינד פון ייווא אין לאדז, מיט׳ן אנטייל פון דעם מיטגליד פון אויספיהר ביורא ז. רייזען.

דער פארזיצער ל. לעווין עפענט די פערזאמלונג, בעגריסט דעם גאסט און גיט איהם דאס ווארט צו א בעריכט וועגען די אויפטועו פון ייווא זינט דער ייווא־אקציע אין לאדז מיט קנאפע צוויי יאהר צוריק.

ז. רייזען רעפערירט וועגן דער אספיראנטור א. נ. פון ד״ר צ. שאבאד, וואס האט צו יוני 1936 פארענדיגט איהר ערשטען טורנוס. די בעריכטען און אויסצוגען פון די 15 אספיראנטען־ארבייטען זענען איצט אפגעדרוקט אין א ספעציעלען בוך, וואס גיט א בעגריף וועגען דעם גאנצען בעדייט און אויפטו פון דער דאזיגער אינסטיטוציע ביים ייווא. עס זענען פארטיג געווארען 15 וויסענשאפטליכע ווערק אויף די הויפטגעביטען פון יודישער פארשונג, ווי עקאנאמיק, געשיכטע, פסיכאלאגיע, סאציאלאגיע, פעדאגאגיק, פילאלאגיע און סטאטיסטיק איצט פאר דעם ייווא דאס פראבלעם ווי אזוי די דאזיגע ווערק ארויסצוברענגען פאר דער עפענטליכקייט. דעם 1־טען סעפטעמבער האט זיך אנגעהויבען דער צווייטער טורנוס פון דער אספיראנטור און 16 יונגע פארשער ארבייטען ווידער אין ייווא אויף וויכטיגע פראבלעמען פון יודישען לעבען און וויסען. א טייל פון די אספיראנטען האבן זיך שוין אזוי ווייט אויסגעצייכנט, אז מען מעג אויף זיי לייגען גרויסע האפנונגען ווי אויף די יונגע בויער פון דער יודישער וויסענשאפט.

אפשטעלענדיג זיך אויף די איבעריגע ארבייטס־צווייגען פון אינסטיטוט, וואס האבען זיך אלע אין משך פון דער בעריכטצייט אויסגעברייטערט און פארטיפט, ווייזט ז. רייזען אן, אז דאס אלץ איז מעגליך געווען דורכצופיהרען נאר א דאנק דער אקציע פון דעם מיטגליד פון דער צענטראלער פערוואלטונג ד״ר י. נ. שטייבערג אין דרום־אפריקע, איצט אבער שטייט פאר׳ן ייווא ווידער די פראגע וועגען שאפען די נויטיגע מיטלען פאר זיין ארבייט. און צו דעם צוועק איז פראקלאמירט געווארען דער פראפאגאנדע חודש פאר׳ן אינסטיטוט. ז. רייזען אילוסטרירט זיינע אויספיהרונגען מיט א רייהע פאקטען וואס בעווייזן, ווי גרויס עס איז די השפעה און די אינספיראציע פון אינסטיטוט אלס אלוועלטליכער צענטער פון דער יודישער קולטור, און וויסענשאפט.

ער דערמאנט אויך דעם נייעם אויפטו פון ייווא די קונסט־אפטיילונג, וואס איז מעגליך געווארען א דאנק דעם בילדער זאל וואס איז אויפגעבויט געווארען אויף דער בעשטייערונג פון דער פאמיליע אייטינגאן.

ער דערמאנט אויך וועגען די נייע אויסגאבעס פון ייווא, וואס וועלען ארויסגיין נאך אין משך פון היינטיגען יאהר, ווי די יודישע כתבים פון יוסף פערל, „די כמיעלניצקי־תקופה״ פון ד״ר יעקב שאצקי (מיט א צוגאב פון וו. לאצקיס איבערזעצונג פון דער בעריהמטער כראניק פון די גזירות ת״ח „יון מצולה״) „די יודען אין דעם קאסציושקא־אויפשטאנד״ פון ד״ר ע. רינגעלבלום, „די יודישע פערברעכערישקייט אין פוילען״ — פון פראפ. ל. הערש, „די יודישע ליטעראטור און שפראך אין האלאנד״ — פון ד״ר יעקב שאצקי, „די ערשטע פרינציפען פון א סיסטעם פון סינטעטישער פילאסאפיע״ פון הערבערט ספענסער אין דער יודישער איבערזעצונג פון ד״ר י. א. מערי־סאן מיט אן אריינפיהר פון ד״ר ח. זשיטלאווסקי, „אריינפיהר אין פסיכאאנאליז״ פון זיגמונד פרויד אין דער איבערזעצונג פון ד״ר מ. ווײנרייך און דריי נייע גרויסע היסטארישע בענד — איינער צו דער אלגעמיינער יודישער געשיכטע בפרט אין די לענדער פון מזרח־אייראפע — אונטער דער רעדאקציע פון א. טשעריקאווער לכבוד דעם 75 יאהריגען יובל פון פראפ. ש. דובנאוו, און צוויי בענד — צו דער געשיכטע פון דער יודישער ארבייטער בעוועגונג ביז 1897 אונטער דער רעדאקציע פון א. טשעריקאווער, פראנץ קורסקי, א. מענעס און בן־אדיר, אין די דא זיגע 3 היסטארישע בענד (100 בויגען גרויסען פאר־מאט) בעטייליגען זיך די יודישע היסטאריקער פון 3 דורות, און עס ענטפלעקט זיך פאר די צוהערער א בילד פון גראנדיעזער וויסענשאפטליכער ארבייט, וואס איז פערקעפערט אין די 250 דרוקבויגען פון די נייע ייווא־אויסגאבעס.

אויך די „ייווא־בלעטער״, דער חודש זשורנאל פון יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט, דערשיינט כסדר, גרופירענדיג ארום זיך די וויכטיגסטע יודישע וויסענשאפטלער פון אלע לענדער.

א חוץ דעם וועלען צוגעגרייט א רייה נייע ווערק, ווי א צווייטער באנד פון דעם „ארכיוו פון יודישען טעאטער״ אונטער דער רעדאקציע פון יעקב שאצקי, א פאלקלאר־באנד אונטער דער רעדאקציע פון י. ל. כהן, דריטער באנד עקאנאמיש־סטאטיסטישע שריפטען אינטער דער רעדאקציע פון יעקב לעשטשינסק צווייטער באנד פסיכאלאגיש־פעדאגאגישע שריפטען אונטער דער רעדאקציע פון לייבוש לערער, א באנד פאר נייער יודישער ליטעראטור אונטער דער רעדאקציע פון לייבוש לעהרער, ש. ביגער און ז. רייזען א״א ווערק, וואס וועלען ערשיינען אין משך פון יאהר 1937.

עס איז אנגעמערקט א פלאן, ווי אזוי ענדליך דורכצוזעצען אין לעבען דעם איינהייטליכען יודישען אויסלייג מיט דער הילף פון ליטעראטען־ און זשורנאליסטען פעראיין, פען־קלוב, דרוקער־פעראיין, ציי־טונגס־פערלאגען א. אז. וו. דער אויסלייג פון ייווא וואס איז שוין אקצעפטירט געווארען אויך פון דער ציישא, וועט פון 1־טען יאנואר 1937 האפענטליך ווערען דער איינציגער אויסלייג פון יודיש אין פוילען.

ווייטער שטעלט זיך דער רעפערענט אפ אויף דער וויכטיגקייט פון ייווא פאר געזינגען די אסימילירטע און אינטעלעקטועלע עלעמענטען וואס ווערען איצט צוריקגעשטויסען אין דער יודישער סביבה און דא מוז מען פאר זיי צוגרייטען קולטור־ווערטען, כדי צו קענען געווינען די מיטארבייט פון אזוי פיל גייסטיגע קרעפטען, וואס זענען ביז אהער געגאנגען פערלארען פאר אונז.

ז. רייזען ווייזט אויך אן אויף דער בעדייטונג פון ייווא פאר דעם יודישען קיבוץ אין פוילען־ אמת מאקע, די גאנצע יודישע וועלט געניסט פון זיין גרויסער ארבייט, אבער מען קען דאך נישט פערלייקענען דעם פאקט, אז דער פיזישער צענטער פון ייווא געפינט זיך אין פוילען.

דאס יודישע לאדז מיט איהרע גרויסע אספיראציעס מוז דערגרייכען ווייזען א ביישפיל פאר׳ן גאנצען לאנד מיט ממשותדיגער אונטערשטיצונג פאר דער ארבייט פון ייווא. דער ייווא מוז נאך העכער שטייגען אין אנבליק פון די גרויסע פראבלעמען וואס שטייען פאר איהם. דער אויפשטייג פון ייווא בעדייט גלייכצייטיג פרעסטיזש פאר דער יודישער געזעלשאפט, דער איצט פראקלאמירטער ייווא־חודש מוז אין לאדז געפינען דעם ברייטסטען אפקלאנג.

צום סוף מעלדעט דער רעפערענט, אז דעם אנהייב פאר דער אקציע אין לאדז האט שוין געמאכט אדוו. יוסף ווייצמאן, בעשטייערענדיג די סומע פון 1000 גילדען פאר דער אספיראנטור און די אנדערע ארבייטס־געביטען פון אינסטיטוט.

די בעטייליגטע אין דער פערזאמלונג, ווי פרע זעס ה׳ איגנאץ יאשונסקי, ה׳ ביאלאדווארסקי, ד״ר הערשפינקעל, ד״ר פ. פרידמאן א. א. מאכען א רייה פראקטישע פארשלאגען וועגען דער דורכפיהרונג פון דער אקציע און דער פארזיצער שליסט די פערזאמלונג מיט אויסדריקען די זיכערקייט, אז דאס יודישע לאדז וועט זיך ווארעם אפרופען אויף דעם אפעל פון ייווא — דעם שטאלץ פון דער יודישער קולטור און וויסענשאפט.

קיין שטעטישע אפטיילונגען בעזיצען מיר נישט
Bank Kupiecko-Kredytowy Sp. w Łodzi
№ 29 ul. Piotrkowska № 29
קיין פרייע קאסעטקעס (SAFESY) בעזיצען מיר נישט.
אונזערע פקדונות־ביכלעך זענען די בעסטע שטאלענע קאסעטקע.
זיכער און גוט פראצענטירט
זאמעלט אייערע אפשפארונגען און לאקירט אייערע געלדער אין
Bank Kupiecko-Kredytowy Spółdz. w Łodzi
וועלכע גיט א גאראנטיע פון א זיכערן קאפיטאל ביי א גוטע פערצינזונג
די געזעצליך געשיצטע געהיימנים פון פקדונות ווערט שטרענג אפגעהיטען!
לויט׳ן ארטיקעל 52 פון קאאפעראטיווע געזעץ (Dz. Ust. str. 55/34)
וועלכע פערווערט צו ערטיילען אינפארמאציעס הז אמטליכע
הז אנדערע ארגאנען.
מיר מאכען אויפמערקזאם אויף אינזער אדרעס: לאדז נור פעטריקאווער 29

גוט מארגען!

2 דעקא...

די ווארשאווער וואיעוואדשאפט האט פעסטגעשטעלט דעם קאנטיגענט פון בהמות פון כשרע שחיטה אויף אזא אופן, אז סימאכט אויס צו 15 דעקא פלייש א וואך אויף א קאפ.
(פון דער פרעסע)

ציישען ביימען זיך, אמאליגע צייטען, האט מען געוואויגען גאלר אויפ׳ן גראם, ברילאנטען אויף קאראט׳ן, זאפראן אויף לויט׳ן, פערפום און פודער אויף דעקא. איצט איז געקומען א נייע צייט. איצט איז געקומען א צייט, ווען אויפ׳ן גראם וועט מען וועגען... פלייש, א יוד וועט בעקומען 15 דעקא א וואך, ד.ה. 2 דעקא א טאג.

פון איצט אן, וועלען די יאטקעס בעקומען אנאנדערען אויסזעהען, קודם כל וועט בעזייטיגט ווערען דער יאטקע־קלאץ. ס׳וועט איבער׳ג זיין דער טאפער, אויך די גרויסע וואג וועט בעקומען אנ׳עקסמיסיע...

פון איצט אן, וועלען איז די יאטקעס אריינשטעלט ווער׳ן גלאז־שענק, פערגלאזטע בופעטען, אין די בופעטע וועלען זיך געפינען געבעטע פוטעלען, אין וועלכע ס׳וועלען זיך געפינען שטיקלעך ראזבראט, פיצעלעך שפאנדרע, אין די שפיגעל־שענק וועלען זיין געפאקט אין וואטע — בריסטלעך קאלב פלייש, לעקערלעך, און קאלטע פיס וועלען זיין געפאקט אין ביבולקע.

דער קצב וועט זיצען ביים שרייב־טיש אין א סמאקינג, מיט מאניקירטע נעגעלעך, מיט א פערקעמטער גזשיווע. און וועט ארייבקומען א פרוי וועט ער זיך פערנייגען:

— „טשעם מאגען סלוזשיטש?״

— „דווא דעקא מיענסא״ — וועט ענטפערן די קונה׳טע.

וועט דער קצב אנטון דעם שפאקטיוו אויפ׳ן אויג, מיט ציטערדיגע הענד וועט ער ארויסנעמען אן עלעגאנטע פינצעטקע, וועט זי פארזיכטיג עפענען, און דערלאנגען דער פרוי.

די פרוי וועט אנטון די ברילען, פארזיכטיג בעטראכטען פון אלע זייטען, שטעלען דאס שטיקעל שפאנדרע אנטקעגען דער ליכט, און וועט בעמען די גאנץ מציאות.

יא, רבותי, צייטען בייטען זיך, אמאל האט מען געוואויגען גאלד אויף דעקא, און איצט וועט מען וועגען פלייש אויפ׳ן דעקא.

אז מ׳האט עס דערלעבט, זאל מען עס ... זיצען״!..

אב—נעט

1־טע לעטשניצע
מיט שטענדיגע בעטען
פאר כירורגיע פון ציינער, קיהן־באקען און יאסלען
פון Dr. med.
Sadokierski
פיעטריקאווער 56, טעל. 129-77
עמפפאנגס־שעה׳ן פון 9 פריה ביז 12 ביינאכט.

דער גורל פון א פרוי

סענסאציאנעלער און שפאנענדער ראמאן

(22

— זי איז נישטא אין מאנאסטיר.

— וואו איז זי?

— זי איז בעגאנגען זעלבסטמארד.

— וואס רעדט איהר? איהר ווייסט נישט וואס איהר רעדט. איהר מיינט געוויסט אנ׳אנדערע רחל! רחל! וואו איז רחל?

— איהר פאטער גוסטאוו שאכטנער, האט איהר אהער געבראכט מיט צוואנג. מיר האפען איהר בעהאנדעלט זעהר גוט. עס האט אבער גארנישט גע־האלפען. זי איז אלעמאל געווען פערביטערט און פערצווייפעלט; ביז איין מאל איז זי אוועק זיך באדען אין דעם טייך און זי איז שוין צוריק נישט געקומען. זי האט זיך דערטרונקען אט האט איהר א בריוועל, וואס זי האט געלאזט ביי זיך אין קאמער:

אלעקסאנדער האט איבערגעלייענט;

„איך קאן מעהר נישט אויסהאלטען! דאס לעבען איז מיר מאוס, איך וויל בעסער נישט לעבען! איך וויל זיך דערטרינקען! — רחל שאכטנער״

עס איז איהם שווארץ געווארען פאר די אויגען. אין קאפ האט איהם גענומען שווינדלען און ווייטער האט ער שוין גארנישט געדענקט וואס מיט איהם האט פאסירט, און ווען ער איז געקומען צו זיך. איז ער שוין געווען אין דערהיים זיין קהן אחן זיין בעסטער פריינד ארנאלד זענען געשטאנען ביי זיין בעט.

וואו איז רחל? — זענען געווען די ערשטע ווער־טער, וואס ער האט שוואך און מיט א וויינענדיג קול קוים ארויסגערעדט.

זיין געטרייער זון און ארנאלד, האפען גענומען רעדען צו איהם טרייסטווערטער און פרובירט איהם בערוהיגען. נאר ווען ער האט נאך אמאל בענומען דעם גאנצען; אמת האט ער ווידער צוזאמענגעבראכען און איז צוויי וואכען אפגעלעגען אין בעט פון דאן אן האט זיך א גאנגענדיגע טרויער בעזעצט אין זיין נשמה און איהם געפרעסען לעבעדיגערהייט. ער האט רעזיגנירט פון זיין אמט אין דער רעגירונג און זיך איינגעזעצט צוריקגעצויגען פון עפענטליכען לעבען.

אין דער צייט וואס אלעקסאנדער האט אזוי גע־ווייטאגט און געבלאנקעט אפטערן פערלוסט פון זיין טאכטער, איז דער געמיינער סענט לואפ, געווען אין זיבעטען הימעל. ער האט דאך פערקאכט די גאנצע קאשע און זיינע נידעריקע טריקס זענען איהם טער לונגען.

נאך דעם ווי ער האט געהאלפען רחלען אנטלויפען פון מאנאסטיר האט ער איינגערעדט חנם הויפט גלח אז עס וועט שאטען זיין פרעסטיזש, ווען מ׳וועט זיך דערוויסען אז א מאנאשקע איז אנטלאפען און ער האט איהם איבערגערעדט אז ער זאל דאס מאכען די זעלבסטמארד אפערע דער נידערטרעכטיגער סענט לואפ האט זיך געהאט זייער אויסגערעכנט: עס האט זיך איהם נישט געוואלט אז ווערציער זאל וויכען און געפינען רחלען...

צוויי יאהר זענען פאריבער. סענט לואפ האט גאר־נישט געהערט פון און וועגען רחל׳ען. ער האט זיך גע־פיהלט זיכער און ווען ער האט זיך דערמאנט ווי אזוי ער איז ארויסגעקראכען פון אזא געפאהר, האט ער זיך אליין גראטולירט פאר זיין חכמה. ער האט זיך גארנישט פארגעשטעלט אז רחל וועט אמאל ווערען א מאכט און וועט קומען נעמען נקמה פאר דעם שווינדלערישען פערברעכען, וואס ער איז געגען איהר בעגאנגען.....

קיינער אין דער וועלט האט נישט געוואוסט, וואו רחל איז. אויך שאכטנער׳ן האט מען פון מאנאסטיר געלאזט וויסען, אז זיין טאכטער האט זיך דערטרונקען און אויך דער טיראן האט זיך נישט געריכט, אז אין שפעטערדיגע יאהרען וועט ער בעגעגענען רחל׳ען און בעצאהלען טייער פאר פערוויסטען איהר יונג לעבען ......

רחלס לעבען איז געווען פינסטער און ביטער. איינע אליין אין דער וועלט, אן פריינד, אן קרובים, אן סימנים, וואס זאל איהר בעשיצען, איז איהר לעבן פאר די צוויי יאהר, פון זינט זי איז אנטלאפען פון מאנאסטיר, זיכער נישט געווען אויסגעשפרייט מיט בלומען... איהר וועג איז געווען חער טראגישער וועג פון אן עלענדער מיידעל אין א גרויסער שטאט...

ווען זי איז ענדליך נאכ׳ן אנטלאפען פון מאנאסטיר איז זי אנגעקומען אין פאריז פארטאג זי איז גע־בליבען שטעהען אויפ׳ן גרויסען פאריזער וואקזאל און נישט געוואוסט וואס צו טון. א לאנגע צייט איז זי אזוי געשטאנען צעטומעלט און פערלוירען ביז מענשען האבען איהר אנגעהויבען צו בעמערקען און גענומען קוקען אויף איהר מיט פערדעכטיגע בליקען. זי האט איינגעזעהען, אז אזוי שטעהן איז נישט קיין פלאן און זי האט זיך געלאזט וואנדערן איבער די גאסען.

סאיז געווען א וואונדער שעהנער פרימארגען. די זון איז פריידיג אויפגעגאנגען אין א קלארען זומערדיגען הימעל און זיך מיט בלענדער ליכט אויף נעשלאגען אויף דעכער פון נידעריגע הייזלעך, אויף פענסטער פון הויכע געביידעס, אויף בלאסקערים רעלסען פון טראמוואיען. אלץ האט געשיינט און איז בליאסקעט אנטקעגען דער אויפגעהענדער זון. מען שען האפען מיט פרייד באגעגענט דעם שיינעם פרי מארגען.

ווען זי איז הונגעריג געווארען איז זי אריינ־געגאנגען אין א בילינען רעסטאראן און צוזאמען מיט אנדערע מענשען האט זי אפגעגעסען איהר ערשטע ארימען מאהלצייט אין פאריז. נאכדעם האט זי ווי־טער אהן א ציל געוואנדערט איבער די גאסען ביז עס א׳ז געווארען פארנאכט.

ביי זון־אונטערגאנג איז איהר נאך געווען מרוישדיגער אויפן הארצען. דער שיינער בילדער שות האט לאנג אנגעהאלט׳ען ביז עס איז געווען גוט פינסטער. מענשען האבען זיך ארויסגעלאזט אין שפאציר. עס האבען זיך געהערט פריידיגע געלעכ־טערס, בעלעבטער געשפרעך, זאמגלאזע איבער שריען, יונגעלייט האבען געפליהט־געוועט מיט מיידלעך, די מיידלעך האבען קאקעטיין אפגעענטפערט און ס׳האט געהערשט א לייכטע שפילעוודיקייט וואס טאר פאריזער וויסען, וואס דאס איז. א זארט פון פרייד האט קיינער נישט בעמערקט דאס טרויעריגע רחל. זי איז די גאנצע צייט געגאנגען פערטראכט. מען האט זיך אויף איהר אנגעשטויסען איהר אנגעטראגען אויף די פיס, איהר געוואלט פון איין זייט אויף דער אנדערער און צו איהר האט טענות, וואס זי זעהט נישט וואו זי גייט. זי האט אליין נישט געוואוסט, וואוהין זי גייט. זי איז זי געגאנגען בעגעגענט איהר שיקזאל אין א גרויסער, פרעהליכער, פערשייטער שטאט...

(פארטזעצונג קומט)

רעזיגנאציע פון הויך-קאמיסאר

אזעלכע קלאנגען פערשפרייט אנ׳אראבישע צייטונג

יר ושלים, 1 (ליט״א טעל.)
„אל־ליוואַ״ ברענגט אַ סענסאַציאָנעלען קלאַנג, אַז דער הויך־קאָמיסאַר הער אַרטור וואוקאָפּ וועט פערלאָזען דאָס לאַנד באַלדעם, ווי די קעניגליכע קאָמיסיע וועט פערענדיגען איהר אַרבייט און אויס־אַרבייטען איהר בעריכט.
סער וואוקאָפּ זאָל זיך מעהר נישט אומקעהרען קיין א״י, און אויף זיין אָרט זאָל באַנוירט ווערען אַ נייער הויך־קאָמיסאַר, וואָס וועט דורכפיהרען די נייע פּאָליטיק. דער דאָזיגער קלאַנג שיינט נישט צו האָבען וועלכען עס איז גרונד.

אנגעוועהטאגטע עליה-פראבלעמען פאר דער קעניגליכער קאמיסיע

ערקלערונגען פון משה שערטאק און ד״ר ווערנער סענאטאר

יר ושלים, 1 (ליט״א טעל.)
אויף דער היינטיגער עפענטליכער זיצונג פון דער קעניגליכער קאָמיסיע האָט דער עקזעקוטיוו־מיטגליד פון דער יודישער אַגענץ שערטאָק פאָרט־געזעצט זיינע ערקלערונגען בנוגע די פראַגען פון עליה. משה שערטאָק האָט פאָרגעוואָרפען דער א״י־רעגירונג, אַז ביים בעשטימען דעם שעדיול שאַצט זי אָפּ צו בידריג די אויפנאַהמס־פעהיגקייט פון לאַנד און פיהרט ביים בערעכענען די צאַהל עולים, וואָס דאַרפען אַריינגעלאָזט ווערען אין לאַנד, אַ קאַפּעלטע בוכהאַלטעריע״. מיר זענען ט״ איבער־צייגט, האָט ערקלערט משה שערטאָק, אַז דאָס לאַנד קען דרייסט אויפנעהמען די צאָהל עולים, וועלכע מיר האָבען פערלאַנגט, ווייל אין א״י פיהלט זיך אַ שטאַרקער מאַנגעל אין אַרבייטס־הענד. די רע־גירונג האָט זיך אָבער דערמיט נישט גערעכענט, און האָט נישט גענומען אין אַכט די ציפער׳ן, וועלכע זענען פאַרגעשטעלט געוואָרען פאַר דעם נייעם שעד־יול דורך דער יודישער אַגענץ.

משה שערטאָק איז דאַן אריבער צו די הכשרה־פראַגען און האָט איבפאָרמירט די קעניגליכע קאָ־מיסיע, ווי אַזוי די הכשרה ווערט אָרגאַניזירט און דורכגעפיהרט. שערטאָק האָט מיטגעטיילט, אַז אין די לענדער זענען איצט טעטיג 315 הכשרה־קבו־צים, אין וועלכע עס גרייט זיך צו דער עליה קרוב צו פירטעל מיליאָן יודישע יוגעליים. 6500 קוואַ־ליפיצירען זיך אויף ספעציעלע פערמעס אין פער־שידענע צווייגען פון דער לאַנדווירטשאַפטליכער אַר־בייט. משה שערטאָק האָט פערענדיגט זיינע ער־קלערונגען מיט אַ שילדערונג פון די פינאַנציעלע זאָרגען פון דער הכשרה.

די יודישע אַגענץ אַסיגנירט 10,000 פונט יער־ליך אויף הכשרה־צוועקען. חוץ דעם בעשטימען אויף דעם צוועק גרעסערע און קלענערע סומען פערשידענע אַרבייטער - ארגאַניזאציעס און לאַ־נדעלע אינסטיטוציעס.

נאָכדעם איז ערשינען פאַר דער קעניגליכער קאָמיסיע דער מיטגליד פון דעם עליה־דעפּאַרטאַמענט פון דער יודישער אַגענץ ד״ר ווערנער סענאַטאָר. ד״ר סענאַטאָר האָט אינפאָרמירט די קעניגליכע קאָמיסיע וועגען די פּרינציפּען פון דער פערטיילונג פון די סערטיפיקאַטען. דערביי האָט ער אויך בע־טאָנט, ווי ווייט דאָס לאַנד בויטיגט זיך אין נייע עולים און האָט באַלדעם געשילדערט די טרויעריגע לאַגע פון דער יודישער בעפעלקערונג אין פער־שידענע גלות־לענדער. ד״ר ווערנער סענאַטאָר האָט כאַראַקטעריזירט דעם עולים־עלעמענט פון פערשי־דענע לענדער און האָט בעזונדערס געלויבט די עולים פון תימן, וועלכע פאַסען זיך צו אַמלייכסטען צו די לעבענס־בעדינגונגען און צום קלימאַט אין א״י.

ד״ר סענאַטאָר האָט זיך אויך אָפּגעשטעלט אויף די פּאָזיטיווע ווערטען, וועלכע עס ברענגט אין די מיטעלשטאַנד־עליה, אַ דאַנק וועלכער עס ווערט ענטוויקעלט אין לאַנד די אינדוסטריע, האַנדעל און האַנדווערק. אַ דאַנק דער איניציאַטיוו און דער טעטיגקייט פון די מיטעלשטאַנד־עולים האָט מען צו פערצייכענען אַ רייהע וויכטיגע דערגרייכונגען אויף דעם ווירטשאַפטליכען געביט. אין משך פון ד״ר סענאַטאָרס ערקלערונגען, שטעלט דער פאָרזיצער פון דער קאָמיסיע, לאָרד פּיל, אַ רייהע פראַגען: צי איז די יודישע אַגענץ פעראַנטוואָרטליך פאַר דער פערטיילונג פון די סערטיפיקאַטען? צי איז די יודישע אַגענץ געבונדען אין דעם פּרט מיט געוויסע פעפליכטונגען לגבי די בעזונדערע פאַרטייען? צי בעקומען די ציוניסטען און די נישט־ציוניסטען אין אַ גלייכער מאָס סערטיפיקאַטען? ווי זעהען אויס די בעציהונגען בנוגע דער פער־טיילונג פון די סערטיפיקאַטען מיט די רעוויזיאָניס־טען און דער אגודה?

ד״ר סענאַטאָר קלערט אויף, אַז די יודישע אַגענץ פיהרט דורך אַליין די פערטיילונג פון די סערטיפיקאַטען און איז דערפאַר אַליין פעראַנט־וואָרטליך מיט גאַנץ ווינציגע אויסנאַהמען, צ.ב. אין דעם פאַל, ווען די רעגירונג בעשטימט ספע־ציעלע סערטיפיקאַטען פאַר דייטשלאַנד. די יודישע אַגענץ נעמט אַרום פערשידענע ציוניסטישע ריכ־טונגען. די אגודה איז אָבער אין דער אַגענץ נישט רעפּרעזענטירט.

יודישע רעליגיעזע דעלעגאציע פאר דער קעניגליכער קאמיסיע

יר ושלים, 1 (ליט״א טעל.)
ווי יט״א דערוויסט זיך, יועט פאַר דער קעניג־ליכער קאָמיסיע ערשיינען אַ „פעראייניגטע דעלע־גאַציע פון רעליגיעזען יודענטום״ אין פאָלגענדען צוזאַמענשטעל: הרב הראשי, הרב יעקב מאיר, הרב עמיאל, הרב עוזיאל, הרב כ״ץ, הרב גאָלד, הרב נויפעלד און ה. פאַרבשטיין. אין נאָמען פון דער זעלבער דעלעגאַציע איז שוין דער קעניגליכער קאָ־מיסיע איבערגעגעבען געוואָרען אַ מעמאָראַנדום.

אין נאָמען פון דער אגודה, וועט, ווי בעקאַנט, ערשיינען פאַר דער קעניגליכער קאָמיסיע אַ דעלע־גאַציע אין פאָלגענדען צוזאַמענשטעל: הרב בלוי, הרב דושינסקי און ד״ר ברויער.

Ulgę w ciężkiej doli bezrobotnych przyniesie każdy grosz, złożony na Konto PKO Nr. 70.200 Pomoc Zimowa.

אפגעברענט אין לאנדאן דער בערימטער קריסטאל-פאלאץ

לאָנדאָן, 1 (ספּ. טעל.)
נעכטען 9 אין אָוונט איז אויסגעבראָכען אַ גרויסע שרפה אין לאָנדאָנער סידענהעם־קוואַרטאַל. ס׳האָט געברענט דער בנין פון קריסטאַל־פּאַלאַץ, וועלכער שטעהט נעבען דער טעמזע. דער קריסטאַל־פּאַלאַץ איז בעקאַנט אויף דער גאַנצער וועלט מיט זיינע בעריהמטע קאָנצערטען. דער גאַנצער פּאַלאַץ וואָס בעשטעהט פון אייזען און גלאָז איז אויפגע־בויט געוואָרען אין יאָהר 1851, אַלס אויסשטעלונגס־בנין אין הייד־פּאַרק.

דאָס פייער האָט זיך פערשפרייט מיט אַ בליץ־שנעליגקייט. 65 מאָטאָר־פּאָמפּעס האָבען געאַרבייט אָהן איבעררייס. אויף אַ שטח פון 10 קילאָמעטער אַרום האָבען געפלאַקערט די שויבען אין אַ צאָהל פון 10 טויזענד. די פלאַמען האָט מען געזעהען אויף אַ מרחק פון 80 קילאָמעטער.

ווען דאָס פייער האָט אויסגעבראָכען איז אין קריסטאַל־פּאַלאַץ פאָרגעקומען אַ פּראָבע פון גרויסען אָרקעסטער. די מיטגלידער פון אָרקעסטער זע־נען קוים אָפּגעראַטעוועט געוואָרען. דער גאַנצער זעלטענער בנין איז איצט אַ חורבה. דער שאָדען בעטרעפט אַנדערטהאַלבען מיליאָן פונט שטערלינג.

דראהונג פון א שפאלטונג אין פראנצויזישען פאלקס-פראנט

פּאַריז, 1 (ספּ. טעל.)
דעם אויבענאָן אין דער פראַנצויזישער פּרעסע פערנעהמט איצט די פראַגע פון דער דראָהענדער שפּאַלטונג אין פאָלקס־פראָנט. די רייבונגען אין לאַ־גער פון רעגירונגס־מיליטער האָבען בעקומען זייער אויסדרוק אין דער פּאָלעמיק פון סאָציאַליסטישען „פּאָפּולער״ מיט׳ן גענעראַל־סעקרעטאַר פון דער קאָ־מוניסטישער פּאַרטיי, טהאָרעז.

טהאָרעז, שרייבט „פּאָפּולער״, שטעלט זיך פאָר די מעגליכקייט פון אַ פאָלקס־פראָנט־רעגירונג אונ־טער׳ן פאָרזיץ פון אַן׳אַנדערן מאַרקסיסטישען מי־ניסטער ווי בלום. דאָס איז אַ וויץ, אָדער אַ דרייסטע היפּאָטעזע. די פראַנצויזישע סאָציאַליסטישע פּאַר־טיי שטעהט אין אַ געשלאָסענער רייהע מיט איהר פאָרזיצענדען. ווער עס שטרעבט צו בעזייטיגען בלומ׳ען, שטרעבט צו בעזייטיגען די סאָציאַליסטישע פּאַרטיי פון דער רעגירונג. די קאָמוניסטען דאַרפען געדענקען, וואָס פאַר אַ פעראַנטוואָרטליכקייט זיי נעה־מען אויף זיך.

פארטיפיקאציע פון שכמ׳ער בערג

יר ושלים, 1 (ליט״א טעל.)
„פּאַלעסטין״ טיילט מיט פון שכם, אַז דאָס מיליטער בעפעסטיגט די בערג אַרום שכם מיט שטעכיגען דראָט און זעק זאַמד און פערלעגט אויך מינעס. די איינוואוינער פון שכם האָט מען מתרה געווען נישט צו דערנעהענטערן זיך צו די בעפעס־טיגטע ערטער.

דעמאנסטראציע פון קאמוניסטען פאר דער דייטשער אמבאסאדע אין וואשינגטאן

וואַשינגטאָן, 1 (ספּ. טעל.)
אַ גרופּע קאָמוניסטען האָט מאָנטאָג געפּרובט איינצואָרדנען אַ דעמאָנסטראַציע פאַר׳ן בנין פון דער דייטשער אַמבאַסאַדע און האָט בלאָקירט דעם אַריינגאַנג אין בנין. די פּאָליציי האָט צוטריבען די דעמאָנסטראַנטען, אַרעסטירענדיג 50 קאָמוניסטען.

געפלאנט אנ׳אטענטאט אויפ׳ן יאפאנישען פרעמיער

טאָקיאָ, 1 (ספּ. טעל.)
די פּאָליציי האָט נעכטען אַרעסטירט אַ 36־יעה־ריגען מאַנספּערשוין ביי וועלכען מ׳האָט געפונען אַ באָמבע, קינדזשאַל, בריף צו פערשידענע פער־זאָנען און אַ געזעגנונגס־בריף צו דער פאַמיליע. פון די בריף איז געווען צו זעהען, אַז ס׳איז געווען צוגעגרייט אַנ׳אַטענטאַט אויפ׳ן פּרעמיער הירטאַ.

דער אַרעסטירטער הייסט וואַטאַנאַבע. אין זיין וואוינונג האָט מען אויך געפונען עטליכע באָמבעס.

אפטייקען.

היינטיגע נאכט - דיזשורען

־א) היינט ביינאַכט דיזשורירען: י. קאַהאַנאַ (לימאַנאָווסקיעגאָ 80), ס. טראַווקאָווסקאַ (בזשעזשינער 56). י. קאַפּראָווסקי (נאָוואָמיעסקאַ 15), מ. ראָזענטפלום (שרודמיעסקאַ 21), מ. באַרטאָשעווסקי (פּעטריקאָווער 95), י. טשינסקי (ראָקיטשינער 53), ה. סקוואַרזשינסקי (קאָנטנע 54), . שניעצקאַ (זשנאַווער 59).

זעלבסטמארד פון א יודישע פרוי זולי: נויט

(ז) אויף בזשעזשינער 98, האָט נעכטען גע־פּרובט בעגיין זעלבסטמאָרד איבערשניידענדיג זיך מיט אַ ראַזיר־מעסער די אַרטעריעס פון די העזד, די אלמנה חיה טיפענבאַך. דער אַרויסגערופענער דאָקטאָר פון דער גיכער הילף, האָט נאָכ׳ן פערבאַנ־דאַזשירען די וואונדען זי איבערגעלאָזט אין זעהר אַ שוואַכן צושטאַנד אויפ׳ן אָרט. די סיבה—נויט.

רעפעראט פון דר. משה קליינבוים אין לאדז

די ראַדיק. ציוג. אָרג. „התחיה״ אָרדענט איין זונטאָג אָוונד אַ רעפעראַט פון פּרעזידיום מיטגליד פון ציוג. צ. ק. אין פּוילען דר. מ. קליינבוים אַ. ד. ט. „די יודען פראַגע און איהר לעזונג״.

טרויער-אקאדעמיע צום אנדענק פון דר. יהושע טהאן ז״ל אין „תרבות״

מאָנטאָג דעם 7 דעצעמבער אין אָוועגד קומט פאָר אין „תרבות״ אַ טרויער־אַקאַדעמיע געווידמעט דעם גרויסען נפטר ד״ר יהושע טהאָן. די אַקאַדעמיע וועט ענטהאַלטען אין זיך פאָלגענדען סדר־היום: 1) דערעפענונג, 2) רעפעראַט פון ד״ר אריה טאַר־טאַקאָווער 3) דעקלאַמאַציעס; 4) רעציטאַציעס פון פראַגמענטען פון דעם נפטר׳ס ווערק.

ווארשאווער אפיציעלע בערזע

17־טען נאוועמבער

דעוויזען:

האלאנד	288.90
לאנדאן	26.05
ניו-יארק (קאבעל)	5.30,--
פאריז	24.78
פראג	18.78
ציריך	121.95
אפיציעלע פראצענטיגע פאפירען	
באנק פאלסקי	109,00
3 פראצ. אינוועסטיציע I. פרעמירטע	67,00
3 „ „ II.	66.00
4 „ דאלארובקע	46.50
7 „ סטאביליזאציע	475
5- „ ווארשאווער	53.38
5- לאדזשער	48.25

Dr. REICHER
פּאָלודניאָווע 28, טעל. 201-93
ספּעציאַליסט
פאַר מענער - שוועכע - בעהאַנדלונג
סעקסועלע בעראַטונגען פון פּסיכאָ - אַנאַליזע
נעמט אָן פון 8—11 פון 5—8 אָוונד.
זונטאָג און חגאות פון 9—12

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאַנאַ 15, טעל. 49-07
ספּעציעל־אַרצט פאַר מענער - שוועכע־בע־האַנדלונג און סעקסועלע בעראַטונג
נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָוונט.
זונטאָג פון 9—1 פאַרמיטאָג
פאַר אומבעמיטעלטע — לעטשניצע־פּרייזען

Doktór Z.
HENRYKOWSKI
ספּעציעל־אַרצט פאַר מענער - שוועכע, וועגערישע און הויט־קראַנקהייטען
טראַוגוטאַ 9, טעל. 262-98
נעמט אָן פון 8—1 און פון 5—9 אָוונט
זונטאָג פון 9 פריה ביז 12.30 מיטאָג
פאַר אומבעמיטעלטע — לעטשניצע־פּרייזען

Dr. Wołkowyski
ציגעל־גאַס 11, טעל. 238-02
ספּעצ. פאַר טריפּער, סיפילים און הויט־קראַנקהייט, בעהאַנדלונג פון מענער־שוועכע
נעמט אָן פון 8—11 ביטאָג און 4—9 אָוונט

קיין **ארץ-ישראל**
דורך טריעסט און קאָנסטאַנצע.
שיפסקארטען
אויף הר־ציון און הר־כרמל.
פעקלעך קיין רוסלאנד
פּינקטליך און שנעל
ערלעדיגט
דאָס וועלט־רייזע־ביוראָ
Union Lloyd
42 פּיעטריקאָווער 42
טעל. 107-87.

KINO TEATR
MIRAŻ
[illegible] 15
די גרעסטע סענסאַציע פון אַלע עקראַנען אין גאַר דער וועלט!
אונזער גרעסטער שטערן, די גענייאַלע
מאָלי פּיקאָן
אין הומאָרפולען און דערפרייענדען יודישען פילם
יודעלמיט׳ן פידעל
האַרציגע יודיש לידער געשריבען פון איציק מאַנגער. מוזיק פון א. עלשטיין.
שפּאַנענדער אינהאַלט!
רייכע אויסשטאַטונג! פּרעכטיגע מוזיק!

ערעפנונג פון די נײַ אויסגעבויטע זאַלען אין „קאַנסום״

נעכטען דעם 1-טען דעצעמבער ד. י. איז פאָרגעקומען די פייערליכע ערעפנונג פון די ניי-אויסגעבויטע זאַלען מיט זייערע נייע פערקויפס-אָפּטיילונגען אין דעם גרעסטען און ביליגסטען וואַרען-הויז „קאַנסום״ ביי דער ווידזעווער מאַנופאַקטור, ראַקישעווער 54.

די דירעקציע פון „קאַנסום״ האָט אָנגעהויבען אַ פאַר-אינווענטאַר ווייס-פערקויף צו נידריגע פרייזען.

די ביליגע פרייזען, די הויכע קוואַליטעט פון די סחורות וועלען זיכער זיין די סיבה, וואָס אַלע וועלען קומען מאַכען זייערע פאַר יום-טוב איינקויפען אין „קאַנסום״.

ראַדיאָ-פּראָגראַם

מיטוואָך, דעם 2-טען דעצעמבער

6.38 גימנאַסטיק, 6.50 ידיעות, 7.15 ידיעות, 7.35 קאָנצערט (פון לעמבערג), 8 אודיציע פאַר שולען, 11.30 אודיציע פאַר שולען, 11.57 צייט-סיגנאַל, 12.03 סאַלאָן-מוזיק, 12.40 שמועס, 12.50 ידיעות, 1 פליטען, 2.57 לאָדזער בערזע, 3 ווירטשאַפטליכע ידיעות, 3.15 רעקלאַמע-קאָנצערט, 3.55 סאַלאָן-מוזיק, 4.10 אודיציע פאַר עלטערע קינדער, 4.30 לידער, 5 רעפעראַט, 5.15 פידעל-קאָנצערט (פון ווילנע), 5.50 רעפעראַט, 6 אַקטועלער שמועס, 6.10 ספּאָרט-ידיעות, 6.20 מעלאָדיעס פון פוילישע קאָמפּאָזיטאָרען (פליטעי), 7 נאָוועלע, 7.20 מזרח-מעלאָדיעס (פליטען), 7.45 „דאָס לעבען פון לאָדז״ — פעליעטאָן פון רעד. יאַן וואַיטינסקי, 8 פליטען, 8.45 אָווענד-ידיעות, 9 שאָפּין-קאָנצערט, 9.30 אָרקעסטער מיט דער בעטייליגונג פון אַדאַ סאַרי, 10.30 טאַנץ-מוזיק (פליטען).

טעאַטער, מוזיק און פערוויילונג (קאָמוניקאַטען)

גרויסע הנחה - געזעגנונגס - פאָרשטעלונג פון לוסי און מישאַ גערמאַן אין „ראָזמאַריטאַשטשי״

אין משך פון דער אויסטערגער וואָך ענדיגען שוין אומוויאדערופליך זייערע דערפאָלגרייכע גאַסטשפּילען אין טעאַטער „ראָזמאַריטאַשטשי״ די בעליבטע אַמעריקאַנער וועלט-קינסטלער לוסי און מישאַ גערמאַן מיט זייער געליבענעם וואַרשאַווער אַנסאַמבל.

פאַר זייער אָפּפאָהרען אַראַנזשירען זיי עטליכע געצילטע הנחה-פאָרשטעלונגען, כדי דער ברייטסטער טעאַטער-עולם זאָל האָבען די מעגליכקייט זיך מיט זיי צו געזעגענען.

היינט, מיטוואָך ווערט געשפּילט צום פאָרלעצטען מאָל אין לאָדז צו ביליגע פרייזען, דער נייער גרויסער וועלט-שלאַגער „רחל׳ס קינדער״.

היינט אויפטריט פון דער אינדישער טענצערין ניאַטאַ איניאַקאַ אין פילהאַרמאָניע

דער היינטיגער קאָנצערט פון דער אינדישער טענצערין ניאַטאַ איניאַקאַ אין פילהאַרמאָניע האָט אַרויסגערופען אַ גרויסע פּראַינטערעסירונג. אין פּראָגראַם די בעסטע טאַנץ-שאַפונגען פון איהר רייכען רעפּערטואַר ס׳איז זיכער, אַז דער היינטיגער טאַנץ-אויפטריט פון ניאַטאַ איניאַקאַ וועט האָבען דעם גרעסטען ערפאָלג.

גרויסער „שיר״-קאָנצערט אין פילהאַרמאָניע

אַ גרויסע פּראַינטערעסירונג איז די היגע מוזיקאַלישע קרייזען, האָט אַרויסגערופען די ידיעה וועגען גרויסען קאָנצערט פון יודישע לידער וואָס „שיר״ ברייט פאַר אויף דינסטאָג דעם 8-טען דעצעמבער ד. י. אין פילהאַרמאָניע.

„שיר״, וועלכער האָט זיך שוין פון לאַנג קוכה שם געווען מיט דעם פעדאַגאָגישען אויסוואַהל פון אַ רעפּערטואַר פון יודישע שאַפונגען וועט אויך געוויס דאָס מאָל נישט ענטוישען.

מיט׳ן קאָנצערט וועט דיריגירען דער מייסטער פון יודישען ליד פּראָפ. י. פייוווישיס.

פון שטאָטישען טעאַטער

היינט, 8 אָוונט ווערט געשפּילט פּרעדראָ׳ס „נקמה״ פּריוטאַג פּרעמיערע „פרידריך דער גרויסער״.

דער וואַרשאַווער מאַריאָנעטען - טעאַטער פאַר קינדער „באַי״ אין לאָדז

דער וואַרשאַווער מאַריאָנעטען - טעאַטער פאַר קינדער „באַי״, געפיהרט דורך דער געזעלשאַפט פריינד פון קינדער האָט אין די לעצטע יאָהרען דערגרייכט אַזאַ מין שטופע פון אַרטיסטישער און טעכנישער פאָלקאָמקייט, אַז מענשען בעהאַוופטען אין דער דאָזיגער פראַגע שטעלען איהם העכער אַלס דאָס בעריהמטע איטאַליענישע מאַריאָנעטען טעאַטער „פּיקאָלאָ״.

עס איז דערביי דער שטאָלץ פון פוילען, וואָס דאָ, די ערשטע מלוכה צווישען אַלע אייראָפּעאישע לענדער האָט מען אַ טראַכט געטון וועגען אָרגאַניזירען אַזאַ טעאַטער פאַר קינדער.

וועגען דער הויכער אַרטיסטישער מדרגה פון קינ-דער-טעאַטער „באַי״ זאָגט עדות דער פאַקט, וואָס דער פּרעזידענט פון די אויסלענדישע פאַליאַקען האָבען אָרגאַניזירט אין וואַרשאַ אַ ספּעציעלען קורס פון טעאַטער-מאַכער געפיהרט אונטער דער ליטונג פון „באַי״, כדי צו געבען די מעגליכקייט די פוילישע קינדער אין אויסלאַנד, דורך די דורכגעשולטע אין וואַרשאַ ספּעציאַליסטען, צו פעקענען זיך מיט דעם וואונדערשעהנעם מאַריאָנעטען טעאַטער.

די וואַרשאַווער פּרעסע רעדט וועגען דעם קינדער-טעאַטער מיט בעגייסטערונג, און עס ווערט אויסגעדריקט די מיינונג, אַז נאָר דערפאַר, וואָס דאָס טעאַטער ווערט אָנגעפיהרט דורך מענשען, וואָס האָבען זיך געשטעלט פאַר אַ ציל אין לעבען דאָס גוטס, דאָס פערגעניגען פון קינדער דאָס האָט גענאַנט דערפיהרען דאָס דאָזיגע קינדער-טעאַטער צו אַזאַ מדרגה.

די לאָדזער קינדער וועלען דעם וואונדערבאַרען „באַי״ זעהן דעם 7 און 8 דעצעמבער.

Dr. med.
HALTRECHT
ספּעציעל-אַרצט פאַר הויט-, געשלעכט-קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע
האָט זיך איבערגעצויגען פון פּעטריקאָווער 10 אויף
161 פּיעטריקאָווער 161
טעל. 245-21.
פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פּרייזען

טראַנספּאָרטען פון ביליגע וואָל-שטאָפען אויף ווינאַכט-מתנות זענען שוין אָנגעקומען

ווי אויך דער רעוואָלוציאָנס-פערקויף פון רעשטלעך רויערט ווייטער

די אָפּטיילונג פון מאַסאַקאָווע זיידוואַרען אויף באַלאָווע קליידער איז רייך פערזעהען מיט די נייעסטע סאָרטען און בינדונגען לאַמע. גלאַטע לאַמעס, געקלעפּטע און געפּרעגטע, שפּיצען ריין זיידענע און וואָלענע, אַנטילאָפּן קרעפּ-ראָמעין א.א.

עמפּפעהלט: A. RABINOWICZ, Łódź, Piotrkowska 10, tel. 218-84

REPERACJE WIECZNYCH PIÓR

najlepiej, najszybciej uskuteczn. warsztaty reper. F-my A. J. OSTROWSKI i S-cy PIOTRKOWSKA 55, tel. 203-54.

קלאַנג-קינאָ
CAPITOL
זאַוואַדזקאַ 16

דעמאָנסטרירט די פּאָרנעהמסטע פילמען! היינט פּרעכטיגע פּרעמיערע! אין אַ טריומפאַלען צוג דורך אַלע וועלט-רעזידענצען האָט געשלאָגען דעם רעקאָרד

„דער העָר מיט מיליאָנען״

מיט׳ן אַנטייל פון JEAN ARTHUR, GEORGE BANCROFT — 2 שעה שטאַרקע איינדרוקען און געלעכטער ביז טרערען —

די גרעסטע קינסטלערישע צוראַקציע פון דער גאַנצער וועלט — רעזשי: Frank Capra — אין מייסטער-ראָל GARY COOPER

די פרייזען פון די פּלעצער אויף אַלע סעאַנסען זענען פון 54 גר. אָן. אונזער דעוויז: די ביליגסטע פרייזען, די בעסטע פילמען

Dr. med.
GUSTAW KOHN
געוועזענער אַסיסטענט פון דעם גינעקאָלאָגישען קליניק אין פּאַריז.
ספּעצ. פאַר פרויען - קראַנקהייטען און שוואַנגערשאַפט.
ספּעצ. פון הייליגען אונפרוכטבאַרקייט.
נעהמט אָן אין לאָדז
פּילסודסקיעגאָ 51, טעל. 170-03
נעהמט אָן פון 8—10 און פון 4—8 אָוונט

Dr. med.
E. WAJNBERGOWA
אויגען-קראַנקהייטען
Dr. med.
M. WAJNBERG
נערוועז-קראַנקהייטען
האָבען זיך איבערגעצויגען אויף
LEGJONÓW 3 (Zielona)
tel. 172-20.

בעקומען אויסצייכנונג׳ען און אַ גאָלדענעם מעדאַל אויף די אויסשטעלונגען אין די גרעסטע שטעדט פון אייראָפּע און אין תל-אביב (ארץ-ישראל)

פאַרקויפט אין אַלע אַפּטייקען, אַפּטייק-סקלאַדן און פּאַרפומעריעס.
Fabr. Chem. - Kosm.
„Pharmachemja", Bydgoszcz.

מ ו ד ע ה.

אין שחט-הויז יוליוש-גאַס (דאָוו. באַרטשיקיב) 36 ווערט געשחט׳ען עופות יעדען טאָג פון 7 פריה ביז 7 אָוונט אָהן איבעררייס, פרייטאָג ביז 12 מיטאָג אונטער דער השגחה פון ועד הרבנים און ועד הכשרות דפה.

שוחטי עופות דפה לאָדז.

BIURO PISANIA PODAŃ
do władz administracyjnych i sądowych.
Przepisywanie na maszynie.
M. Augenfisz,
Łódź, Zawadzka 9.

ריינע אַנאַנסען
1 זלאָטי אַנ׳אַנאַס ביז 15 ווערטער 1 זלאָטי

אַ טיכטיגער קאָמאַשען-שטעפּער ... דער פּראָווינץ זוכט אַרבייט פאַר׳ן ... סטען לוין. אָפּערטען אין אַדמ. ... „קאָמאַשען-שטעפּער״.

Zaginiony został protest na Zł ... wystawca Marek Feder, płatny ... 26/XI—1936 r. Weksel zostaje unieważniony. Zwrócić za wynagrodzeniem, Ch. Kuperman, Jerozolimska 6.

JUBILER M. Kornblum, Piłsudskiego ..., tel. 255-76 (dawn. Południowa 8) wykonuje roboty artystyczne p/g najnowszych wzorów zagranicznych. Ceny przystępne.

אין פערלויף פון 3 מאָנאַטען ... איך די העברעאישע שפּראַך און ... און אין שריפט מיט אַלע כללים ... אויך מפטיר מיט אַ דרשה צו ... מצוה. פּרייז צוגענגליך. מיין אַדרעס: גדאַנסקאַ 24, לעהרער א. איטקין.

אַכטונג, סוחרים—פאַבריקאַנטען ... Przed nadmiernemi podatkami broni prawidłowa księgowość. Zaprowadzam, prowadzę księgi handlowe. — WAKSMAN, tel. 238-91.

שרייבען שעהן און שנעל

לערנט אויס דער בעוואוסטער קאַליגראַף ... בערמאַן אין 15 לעקציעס. איך ... אויסגעלערנט שרייבען אַ גוטען ... בריף אין 15 לעקציעס אַפילו ... קאָן גאָרנישט שרייבען. די עלטער ... נישט קיין ראָלע. די פּרייזען—צוגענגליך ... אַלעע 1-טער מאַי 4, ביי ליפּסקי.

פּרייע פּאָסטענס

ס׳ווערט געזוכט טיכטיגע אַגענטען, בעקאַנט אין דער עלעקטראָטעכנישע בראַנזשע, אויף פּראָוויזיע, געווינשען אַזעלכע, וואָס קענען אויך די לאָדזער פּראָווינץ. אויפגעבען ביי וועלכע פירמע אַזעלכער האָט געאַרבייט אָפּערטען אונטער „S.P.״

ראַקאַלען

אָפּצוגעבען אַ שעהן לעצט צימער 1-טער שטאָק, זוניג מיט בעקוועמליכקייט. קילינסקיעגאָ 19, וו. 18.

אַ גוט פּראָספּעראָווע געשעפט-לאָקאַל פון קאָנפעקציע זאָפאָרט צו פערדינגען. פּיעטריקאָווער 294, ביים ווירט.

אַ מעבלירטע שטוב מיט אַ בעזונדערן איינגאַנג צו פערמיטען. פּיעטריקאָווער 62, פראָנט. 2. שטאָק וו. 8.

פערשידענעס

כ׳וועל בעלוינען דעם יעניגען, וועלכער וועט מיר שאַפען אַ שותף פון 10 טויזענד זל. אָדער מעה״, עווענטועל מיר שאַפען אַ גרעסערע סומע געלד אויף אַ זיכערע אונטערלאַגע. אָפּערטען אין אַדמ. אונטער „געלד״.

ראָשעל-מאַשינען. ס׳ווערט געזוכט צו קויפען ראָשעל-מאַשינען פון 16 ביז 24-ער. אָפּערטען אונטער „ראָשעל״ אין אַדמ. פון דער צייטונג.

לעטשניצע
פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען
11 בזשעזשינער 11
טעל. 137-63.
עס נעהמען אָן פאָלגענדע דאָקטוירים:
ד״ר קויפמאַן, ד״ר דינענזאָן, ד״ר רויטער, ד״ר שפּירא, ד״ר פאַדעל, ד״ר י. איציכזאָן, ד״ר סטופּאַי. ד״ר ראַבינאָוויטש-גינזבורג, ד״ר שמירגעלד נערוועז-קראַנקהייטען
און דענטיסטין סטאַראָפּאָלסקאַ.
וויזיטען אין שטאָט. אַלע אַרט מעדיצינישע הילף. קאַבינעט פאַר פיזיקאַלישער טעראַפּיע און רענטגען.
אַלע אַרט אימפונגען (נעגען דיפטעריט און אַנדערע).

ד״ר ראַבינאָוויטש-גינזבורג
אינערליכע קראַנקהייטען
נעהמט אָן פון 3—4.

Dr. med.
P. KOTOK
CHOROBY WEWNĘTRZNE
przyjmuje od 5–7 wiecz.
Zeromskiego 44, tel. 114-25
POWRÓCIŁ.

ספּעציעלע
לעטשניצע
פאַר פרויען-קראַנקהייטען און אַקושעריע
ZGIERSKA 24
Dr. FELDMAN | Dr. PRAPORT
פון 3 ביז 6 | פון 10 ביז 1

Dr. med
J. Nadel
ספּ. יאַליסט פון אַק זעריע- און פרויען-קראַנקהייטען
אַנדזשעיאַ 4, טעל. 228-92.
נעמט אָן פון 10—12 און פון 5—7 אָוו.
אין דער לעטשניצע בזשעזשינער 11 פון 12 ביז 1 בייטאָג.

ד״ר העלער
ספּעצ. פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער - שוואַכע
8 טראַוגוטאַ 8, טעל. 179-89
נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָוונט
זונטאָג פון 10—2 מיטאָג.
צוריקגעקעהרט
פאַר פרויען — אַ ספּעציעלער וואַרטע-זאַל
פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען

Doktór
M. Kalisz
אַגיטעריזמעט אין ראַסטאָק
צאָהן-אַרצט
סטאָמאַטאָלאָג - כירורגיע
פּיעראַצקיעגאָ 7 (וואָלנאָליצקאַ)
טעל. 108-26
אויפנעהם-שעה׳ן פון 3—7.

Dr. med. Niewiaźski
ספּעציאַליסט פאַר טריפּער, סיפיליס און הויט - קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער - שוואַכע
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40
פראָנט, 1טער שטאָק
נעהמט אָן פון 8-11 און פון 5-9 אָוונט.
זונטאָג און יום טוב פון 9—1 נאָכמיטאָג.
ספּעציעלער וואַרטע - זאַל פאַר פרויען

Doktór
Klinger
ספּעציאַליסט
פאַר ווענערישע, הויט, האָאַר און סעקסואַל-קראַנקהייט
Andzrzeja 2, tel. 132-28
נעמט אָן פון 9 ביז 11 פ. און פון 6 ביז 8 אָוו.

DR. MED.
G. GERSZTAJN
ספּעציאַליסט פאַר אויגען-קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט
Traugutta 12, tel. 175-10
נעמט אָן פון 11—2 און פון 5—8.30 אָוו

Dr. med.
M. TAUBENHAUS
צוריקגעקעהרט
ספּעציאַליסט
פאַר אַקושעריע און פרויען קראַנקהייטען
פערהיטונג געגען שוואַנגערשאַפט
זגערזשער 11, טעלעפאָן 246-09
נעמט אָן פון 8—9 פריה און פון 4—8 אָוו.

Dr. B. Hurwicz
Choroby skórne i weneryczne
Piotrkowska 10
נעמט אָן פון 8—11 און פון 5—9 אָוו.
זונטאָג און יום-טוב – פון 8—1 בייטאָג

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub. Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21. Redaktor odpowiedzialny: Chanon Kaufman